

Врховни касациони суд

БИЛТЕН

бр. 1/2012



БИЛТЕН ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА

ПРИРЕЂИВАЧ: **Врховни касациони суд**
За приређивача: **Ната Месаровић, председник**

ИЗДАВАЧ: Intermex, Београд, Булевар војводе Мишића 37/II
За издавача: Љиљана Миланковић-Васовић, директор

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: Снежана Андрејевић, судија Врховног касационог суда

**ЗАМЕНИК ГЛАВНОГ
И ОДГОВОРНОГ УРЕДНИКА:** Стојан Јокић, судија Врховног касационог суда

У приређивању Билтена учествују судије и судијски помоћници Врховног касационог суда.

РЕДАКЦИЈА: Снежана Андрејевић, Стојан Јокић, Власта Јовановић, Анђелка Станковић и Снежана Живковић, судије Врховног касационог суда

**СЕКРЕТАР
РЕДАКЦИЈЕ:** Звездана Говедарица Царић,
судијски помоћник Врховног касационог суда

**ПРЕЛОМ, КОРЕКТУРА
И ДИЗАЈН:** Intermex, Београд

ШТАМПАРИЈА: "CICERO", Београд

Свако копирање, умножавање, објављивање и дистрибуирање целине или делова текста из ове публикације представља повреду ауторског права и кривично дело (сходно одредбама чл. 215.-217. Закона о ауторском и сродним правима, и чл. 198.-202. Кривичног законика).

Коришћење делова текста из овог Билтена дозвољено је сходно ауторском праву и уз сагласност издавача.

САДРЖАЈ

РЕЧ РЕДАКЦИЈЕ	5
ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА СА НЕКИМ СТАТИСТИЧКИМ ПОДАЦИМА	11
ОПШТА СЕДНИЦА	75
ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА са опште седнице Врховног касационог суда одржане 27.03.2012. године	77
РАСПОРЕД ПОСЛОВА СУДИЈА ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА ЗА 2012. ГОДИНУ - ПРЕЧИШЋЕН ТЕКСТ	79
КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ	87
- ПРАВНА СХВАТАЊА И ЗАКЉУЧЦИ	91
- СЕНТЕНЦЕ УТВРЂЕНЕ НА СЕДНИЦИ ОДЕЉЕЊА	101
- <i>КРИВИЧНО ПРОЦЕСНО ПРАВО</i>	103
- <i>КРИВИЧНО МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО</i>	110
ГРАЂАНСКО ОДЕЉЕЊЕ	115
- ПРАВНО СХВАТАЊЕ	119
- СЕНТЕНЦЕ УТВРЂЕНЕ НА СЕДНИЦИ ОДЕЉЕЊА	123
- ГРАЂАНСКО ПРАВО	125
- <i>ПРОЦЕСНО ПРАВО</i>	125
- <i>ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО - НАКНАДА ШТЕТЕ</i>	130
- <i>НАСЛЕДНО ПРАВО</i>	125
- <i>РАДНО ПРАВО</i>	134
- <i>ПОРОДИЧНО ПРАВО</i>	138

- УПРАВНО ПРАВО	140
- ПРОЦЕСНО ПРАВО	140
- МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО	144
ОГЛЕДИ	147
Миломир Николић, Заштита запослених код колективног отпуштања	149
ПРАКСА ЕВРОПСКОГ СУДА ЗА ЉУДСКА ПРАВА	161
Проф. др Драгољуб Поповић Границе слободе изражавања (једна српска и једна европска пресуда)	163
- Преглед пресуда Европског суда за људска права против Србије Списак случајева и број Службеног гласника РС у коме је пресуда објављена до дана штампања Билтена	175
- Пресуде Европског суда за људска права	177
- Лакићевић и други против Србије и Црне Горе	177
- Петровић против Србије	198
- Бацковић против Србије	201
- Ђокић против Србије	214

Поштовани,

Грађанско одељење Врховног касационог суда је на седници одржаној 02.09.2011. године, након разматрања Нацрта Закона о изменама и допунама Закона о Уставном суду, донело закључак да се Министарству правде упути предлог да се члан 89. став 2. Закона о Уставном суду допуни тако што ће се иза речи: *"поништиће појединачни акт"*, додати речи *"осим судске одлуке"*.

С обзиром да предлог упућен Министарству правде није садржао образложење, а због значаја ове измене за разграничење надлежности судова опште и посебне надлежности и Уставног суда који је одлучујући по уставним жалбама изјављеним против судских одлука поништавао судске одлуке, процењено је да Високом савету судства треба написати иницијативу за подношење захтева за измену члана 89. став 2. Закона о Уставном суду, што је и учињено. Високи савет судства је оценио разлоге за иницирање и подржавање таквог предлога, прихватио их и свој образложен предлог поднео Министарству правде, као предлагачу Закона о изменама и допунама Закона о Уставном суду. Министарство правде је прихватило предлог Високог савета судства, инициран из Грађанског одељења овог суда и Народној скупштини предложило измену члана 89. став 2. Закона о Уставном суду, која је прихваћена¹.

Сматрамо целисходним да и овим прилогом редакције Билтена стручна јавност буде упозната са наведеним мишљењем Високог савета судства, које интегрално гласи:

"Високом савету судства достављено је мишљење о Нацрту Закона о изменама и допунама Закона о Уставном суду грађанског одељења Врховног касационог суда од 02.09.2011. године.

Налазећи да постоји надлежност Високог савета судства прописана одредбом члана 13. алинеја 21. Закона о Високом савету судства, предлаже се да се Министарству правде да

¹ Из анализе рада судова опште и посебне надлежности за 2011. годину Врховног касационог суда

МИШЉЕЊЕ

Којим ће се предложити Министарству правде РС да у поступку предлагању Закона о изменама и допунама Закона о Уставном суду у члану 89. став 2. допуни тако што ће се иза речи "поништи појединачни акт" додају и речи "осим судске одлуке".

Врховни касациони суд указао је Високом савету судства да су у пракси све чешћи случајеви да Уставни суд ван уставом и законом прописаног поступка преиспитује судске одлуке, донете у свим степеним одлучивањима у поступку пред судовима, па и одлуке Врховног касационог суда, па их у таквом поступку поништава. На тај начин мишљења смо да се грубо нарушава уставни поредак, а заснован на начелу поделе власти.

Прописом чија се допуна предлаже прописано је:

"Одлуком се уставна жалба усваја или одбија као неоснована. Кад Уставни суд утврди да је оспореним појединачним актом, односно радњом, повређено или ускраћено људско или мањинско право и слобода зајемчена Уставом, поништиће појединачни акт, односно забраниће даље вршење или наредити вршење одређене радње и одредити да се уклоне штетне последице у одређеном року. Одлука Уставног суда којом се усваја уставна жалба је правни основ за подношење захтева за накнаду штете или отклањања других штетних последица пред надлежним органом, у складу са законом.

Одлука Уставног суда којом је уважена уставна жалба има правно дејство од дана достављања учесницима у поступку."

Извршеним изменама процесних закона, а на основу усвојене Препоруке Савета Европе, да се у националном систему обезбеди потпуна заштита људских права и ефикасан правни пут за остварење тих права, тако што би као разлог за понављање поступка била и Одлука Уставног суда којом се у поступку по уставним жалбама утврди повреда или ускраћивање људског или мањинског права и слобода зајемчених Уставом у кривичном и парничном поступку, а што је и учињено.

Високи савет судства при давању овог мишљења полази од релевантних прописа који указују на управо овакво решење које се предлаже и

то пре свега одредбе члана одредбе члана 143. и 145. Устава Републике Србије, а којима је прописано:

Врсте судова

Члан 143.

Судска власт у Републици Србији припада судовима опште и посебне надлежности. Оснивање, организација, надлежност, уређење и састав судова уређују се законом. Не могу се оснивати привремени, преки или ванредни судови. Врховни касациони суд је највиши суд у Републици Србији. Седиште Врховног касационог суда је у Београду.

Судске одлуке

Члан 145.

Судске одлуке се доносе у име народа. Судске одлуке се заснивају на Уставу, закону, потврђеном међународном уговору и пропису донетом на основу закона. Судске одлуке су обавезне за све и не могу бити предмет вансудске контроле. Судску одлуку може преиспитивати само надлежни суд, у законом прописаном поступку. Помиловањем или амнестијом изречена казна може се, без судске одлуке, опростити у целини или делимично.

Из овог произилази, имајући у виду одредбу члана 3. Устава о подели власти, да се судска одлука може преиспитати само пред надлежним судом, у законом прописаном поступку, а да судске одлуке у највишој инстанци доноси Врховни касациони суд, као суд највишег степена, а да преиспитивање одлука и Врховног касационог суда, али и одлуке судова нижег степена, не може преиспитивати Уставни суд. Уставни суд о судским одлукама, као појединачним актима, се може у поступку по уставним жалбама, огласити само у констатацији повреде људског и мањинског права односно повреде права и слобода зајемчених Уставом.

Уставни суд је посебан државни орган дефинисан одредбом члана 166. и 175. Устава. Уставни суд се не налази у систему судске власти. Неуставним проширењем надлежности од стране Уставног суда долази се у ситуацију да Уставни суд у поступку по уставним жалбама постаје "при-

времени суд", који је изричито забрањен одредбом члана 143. Устава, па у *ad hoc* ситуацијама поништава одлуке донете у вршењу судске власти, чиме се у великој мери уводи правна несигурност.

Аксиом је обезбеђење правне сигурности а коју стварају коначне и извршне судске одлуке. Измена и поништавање судских одлука може се вршити само у законом прописаном поступку, а као што је и предвиђено у институту понављања поступка. Утврђена повреда зајемченог права од стране Уставног суда, *a priori* не значи и другачије пресуђење у поступку, а искључиво је судско овлашћење да цени испуњеност услова у понављању поступка и другачијег пресуђења. При том мора се имати у виду да је у поступку пред Уставним судом, а поводом уставне жалбе, искључена контрадикторност, па се тиме и страни која је у правоснажном и извршном судском одлуком стекла неко право, искључује право расправности, те на тај начин и грубо крше основна права.

У битноме Високи савет судства даје ове разлоге Министарству правде, прихватајући у свему и разлоге дате у мишљењу грађанског одељења Врховног касационог суда који се у прилогу достављају и предлаже да се у поступку измене и допуне Закона о уставном суду допуни одредба члана 89. став 2. Закона на предложени начин, а налазећи да ће се тиме осигурати самосталност и независност судске власти"².

Законом о изменама и допунама Закона о Уставном суду ("Службени гласник РС" 99 од 27.12.2011. године, који је ступио на снагу осмог дана од дана објављивања) у члану 33. ових новела прописано је:

У члану 89. ст. 2. и 3. мењају се и гласе:

"Када Уставни суд утврди да је оспореним појединачним актом или радњом повређено или ускраћено људско или мањинско право и слобода зајемчена Уставом, **може поништити појединачни акт осим судске одлуке**, забранити даље вршење радње или одредити предузимање друге мере или радње којом се отклањају штетне последице утврђене повреде или ускраћивања зајемчених права и слобода и одредити начин правичног задовољења подносиоца.

² Мишљење Високог савета судства, www.vss.sud.rs/doc/akti/Misljenje.pdf

Одлуком којом се усваја уставна жалба Уставни суд ће одлучити и о захтеву подносиоца уставне жалбе за накнаду материјалне, односно нематеријалне штете, када је такав захтев постављен".

Тако је законодавна власт решила вишегодишњи *"сукоб јурисдикција"* између независне судске власти, чије одлуке не могу бити предмет вансудске контроле и које може преиспитивати само надлежни суд у законском прописаном поступку³ и Уставног суда, као самосталног и независног државног органа који штити уставност, законитост и људска и мањинска права и слободе⁴ - који није део независне судске власти и њена тзв *"четврта инстанца"* у смислу члана 4. у вези члана 145. Устава Републике Србије.

Редакција

³ Члан 145. ст. 3. и 4. Устава Републике Србије

⁴ Члан 166. Устава Републике Србије

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА

На почетку овог извештајног периода је било **нерешених укупно 3.452 предмета** и то 2.966 предмета у грађанској материји, 418 предмета у управној материји и 68 предмета у кривичној материји. У овом извештајном периоду **примљено је укупно 5.652 предмета** и то 4.196 предмета грађанске материје, 986 предмета управне материје и 470 предмета кривичне материје. **Укупно је решено 7.164 предмета** од чега 5.471 предмета грађанске материје, 1.162 предмета управне материје и 531 предмет кривичне материје, тако да је **остало у раду** као нерешено укупно **1.940 предмета** (од чега: 1.691 предмета грађанске материје, 242 предмета управне материје и 7 предмета кривичне материје).

Проценат укупно решених предмета у све три материје у Врховном касационом суду је **78,69%**, од чега је проценат решених предмета у грађанској материји 76,39%, у управној материји 82,76% а у кривичној материји 98,70%. **Мериторно** је решено **40,61%** у све три материје на нивоу целог суда, односно у грађанској материји 46,13%, у управној материји 24,18% и у кривичној 19,59%.

Просечно решено предмета по судији у свим одељењима, **на нивоу целог суда је 32,56 предмета**. Тај просек у Грађанском одељењу у грађанској материји износи 41,45 предмета, од чега у радној материји је 12,62 предмета, а у привредној материји 15,14 предмета. У Специјализованом већу за управну материју просечно је решено 52,82 предмета, а у Кривичном одељењу 8,05 предмета.

Просечно мериторно решених предмета по судији, на нивоу целог суда је 13,22 предмета. Тај просек у Грађанском одељењу, у грађанској материји износи 19,12 предмета, од чега у радној материји 8,54 предмета, а у привредној материји 9,59 предмета. У Специјализованом већу за управну материју просечно мериторно је решено 12,77 предмета. Просек мериторно решених предмета, по судији, у кривичном одељењу је 1,58 предмета.

ПРИКАЗ УКУПНОГ БРОЈА ПРЕДМЕТА

Редни број	Материја	Број судија у материји	Нерешено на почетку извештајног периода	Укупно примљено	Укупан број предмета у раду	Укупно решено				Нерешено на крају		
						Мериторно	На други начин или одбачајем	Делегација м, Сукоб надлеж., СПП	Укупно решено	Остало у раду као нерешено	Старих према датуму пријема у суд	Старих према датуму иницијалног акта
Σ ГРАЂАНСКО ОДЕЉЕЊЕ		12	2.966	4.196	7.162	2.524	2.141	806	5.471	1.691		1.671
Σ УПРАВНО ВЕЋЕ		2	418	986	1.404	281	838	43	1.162	242		
Σ КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ		6	68	470	538	104	95	332	531	7		
СВЕГА УКУПНО		20	3.452	5.652	9.104	2.909	3.074	1.181	7.164	1.940		1.671

Редни број	Материја	Просечан прилив предмета по судији	Просечно решено по судији у одељењу	Просечно предмета остало у раду по судији у одељењу	% Решењих у односу на укупно у раду	Мериторно решених %	Ажурност	Просечно мериторно решено предмета по судији
Σ ГРАЂАНСКО ОДЕЉЕЊЕ		31,79	41,45	140,92	76,39	46,13	4,43	19,12
Σ УПРАВНО ВЕЋЕ		44,82	52,82	121,00	82,76	24,18	2,7	12,77
Σ КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ		7,12	8,05	1,17	98,7	19,59	0,16	1,58
СВЕГА УКУПНО		25,69	32,56	97,00	78,69	40,61	3,78	13,22

ГРАЂАНСКО ОДЕЉЕЊЕ

У Грађанском одељењу Врховног касационог суда у периоду од 01.01. до 21.09.2011. године, је било распоређено 14 судија и то у грађанској материји 12 судија и 2 судије у Специјализованом већу за управну материју. Од наведеног датума у Грађанском одељењу има 15 судија, и то 13 судија у грађанској материји распоређених у четири већа и 2 судије у Специјализованом већу за управну материју, које по годишњем распореду, попуњава судија из грађанске материје.

Раду овог Одељења допринело је 22 саветника распоређених у 5 већа, од којих је 5 саветника у припремном одељењу, као и 4 саветника у судској пракси и секретар одељења.

Извештај о раду Врховног касационог суда

У овом извештајном периоду у Грађанском одељењу је **решено укупно 6.633 предмета**, од чега у грађанској материји 5.471 предмета, а у управној материји 1.162 предмета. На крају извештајног периода је остало у раду, као нерешено укупно **1.933 предмета**, од чега 1.691 у грађанској материји и 242 у управној материји.

Грађанска материја

Проценат **укупно решених** предмета у грађанској материји је **76,39%**, а ажурност је 4,43%. Од броја укупно решених предмета у грађанској материји - 5.471 предмет, по ванредним правним лековима је мериторно решено 2.524 предмета, што представља **46,13% мериторно** решених предмета, а одбацивањем правног лека или на други начин је решен 2.141 предмет, **односно 39,13%**, док је преосталих 806 предмета решено одређивањем надлежности (делегације), сукоба надлежности и спорних правних питања.

Просечно решено предмета по судији у овом одељењу, у општој материји, у свим врстама предмета је 41,45%. Просечно мериторно решених предмета по судији у овом Одељењу, у општој материји је 19,12 предмета.

Одбачајем је решено највише у Рев материји 6,69%, а најмање у предметима Рев1 и Пзз 0%. На други начин је решено највише у Рев материји 1,42%, а најмање у предметима Пзз 0,04%, односно у предметима Гзз и Рев1, у којима није било решавања на други начин. На надлежност је решено у Р материји 163 предмета, а у Р1 187 предмета.

У овом извештајном периоду у Грађанском одељењу, није било старих предмета. С тим што се на основу извештаја који се сачињава за све судове према датуму иницијалног акта, у овом одељењу на дан 31.12.2011. године, налази нерешених укупно 1.671 предмета, претежно у Рев и Рев2 материји. Од тога је у 527 предмета прошло пет година, а у 275 предмета десет година.

Посматрано по врсти предмета

Предметима **Рев (ревизија)** је било задужено 12 судија. На почетку извештајног периода је било нерешених 1.637 предмета, а током истог је примљено у рад 1.447 предмета, па је у раду било укупно 3.084 предме-

та. Од тога је решено 2.358 предмета, од чега доношењем мериторних одлука 1.286 предмета, а на други начин или одбацивањем правног лека 1.072 предмета, тако да је остало нерешено 726 предмета. Проценат решених Рев предмета је 76,46%, од чега мериторно решених 54,54%, а одбацивањем или на други начин 45,46%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 17,86 предмета, а просек мериторно решених предмета по судији је 9,74.

Предметима **Рев2 (ревизија у радним споровима)**, било је задужено 9 судија. На почетку извештајног периода било је нерешених 789 предмета, примљено је у овом извештајном периоду 1.043 предмета, тако да је укупно у раду било 1.832 предмета. Од тога је решено 1.249 предмета, од чега доношењем мериторних одлука 845, а одбацивањем или на други начин 404 предмета. Проценат решених Рев2 предмета је 68,18%, од чега мериторно решених 67,65%, а одбацивањем или на други начин правног лека 32,35%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 12,62 предмета, а просек мериторно решених предмета по судији је 8,54.

Предметима **Рев1 (по одлукама Уставног суда донетим по уставним жалбама)**, било је задужено 12 судија. На почетку извештајног периода било је нерешених 5 предмета, а у овом периоду је примљено 18, тако да је укупно у раду било 23 предмета. Од тога је решено 15 предмета и сви су мериторно решени; а остало је нерешено 8 предмета. Проценат решених предмета ове Рев1 материје је 65,22% и сви су мериторно решени – 100%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 0,11 предмета, а то је и просек мериторно решених предмета, по судији.

Предметима **Прев (ревизија у привредној материји)**, је било задужено 2 судија. На почетку извештајног периода било је нерешених 274 предмета, а у истом периоду је примљено 176 предмета, тако да је укупно било у раду 450 предмета. Од тога је решено 333 предмета, од чега доношењем мериторних одлука 211, а одбацивањем или на други начин 122 предмета. Проценат решених Прев предмета је 74%, а од чега је мериторно решених 63,36%, а решених одбацивањем или на други начин 36,64%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 15,14 предмета, а просек мериторно решених предмета по судији је 9,59.

Предмета **Древ (директна ревизија)** није било нерешених на почетку извештајног периода, а у овом извештајном периоду је примљен само 1 предмет који је решен на други начин.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 0,09 предмета, а нема мериторно решених предмета у овој материји.

Предметима **Гзз (захтев за заштиту законитости Републичког јавног тужиоца)**, било је задужено 12 судија. На почетку извештајног периода било је нерешених 12 предмета, у овом периоду је примљено 7 предмета, тако да је укупно у раду било 19 предмета. Од тог броја је решено 18 предмета, од чега доношењем мериторне одлуке 11, а одбацивањем или на други начин 7 предмета. Проценат решених предмета из ове материје је 94,74%, од чега мериторно решених 61,11%, а одбацивањем или на други начин 38,89%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 0,14 предмета, а просек мериторно решених предмета по судији је 0,08.

Предметима **Гзз1 (захтев за заштиту законитости странке)** било је задужено 12 судија. На почетку извештајног периода било је 100 предмета, а у истом је примљено 579 предмета, тако да је у раду било укупно 679 предмета. Од тога је решено 579 предмета, од чега доношењем мериторне одлуке 107, а одбацивањем или на други начин 472 предмета. Проценат решених предмета из ове Гзз1 материје је 85,27%, од чега је мериторно решених 18,48%, а одбацивањем или на други начин 81,52%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 4,39 предмета, а просек мериторно решених предмета по судији је 0,81.

Предметима **Пзз (захтев за заштиту законитости Републичког јавног тужиоца у привредној материји)** биле су задужене 2 судије. На почетку извештајног периода било је нерешених 7 предмета, а у истом је примљено 5 предмета, тако да је укупно у раду било 12 предмета. Од тога је решено 7 предмета и то доношењем мериторне одлуке 6, а одбацивањем или на други начин 1 предмет. Проценат решених Пзз предмета је 58,33%, од чега је мериторно решених 85,71%, а одбацивањем или на други начин 14,29%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 0,32 предмета, а просек мериторно решених предмета по судији је 0,27.

Предметима **Пзз1 (захтев за заштиту законитости странке у привредној материји)** биле су задужене 2 судије. На почетку овог периода било је нерешених 23 предмета, а примљен је 81 предмет, тако да је укупно у раду било 104 предмета. Решено је 80 предмета и то доношењем мериторне одлуке 43, а одбацивањем или на други начин 37 предмета. Проценат решених предмета из ове материје је 76,92% од чега је мериторно решених 53,75%, а одбачајем или на други начин 46,25%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 3,64 предмета, а просек мериторно решених је 1,95 предмета.

Предметима **Спп (спорна правна питања)** било је задужено 12 судија. На почетку извештајног периода било је нерешених 3 предмета, а у овом периоду је примљено 16 предмета, тако да је укупно у раду било 19 предмета. Од тога је решено укупно 17 предмета, а остала су нерешена 2 предмета. Проценат решених предмета из ове материје је 89,47%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 0,13 предмета, а ни један није мериторно решен.

Предметима **Р1 (сукоб надлежности)** било је задужено 12 судија. На почетку извештајног периода остао је нерешен 31 предмет, а у истом је примљено 278 предмета, тако да је у раду било укупно 309 предмета, од чега је решено 261 предмета. Проценат решених предмета из ове материје је 84,47%, од чега на други начин 4,60%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 1,98 предмета.

Предметима **Р (одређивање другог стварно надлежног суда)** било је задужено 12 судија. На почетку извештајног периода било је нерешених 85 предмета, а примљено је 545 предмета, тако да је у раду било укупно 630 предмета, од чега је решено 553 предмета. Проценат решених предмета из ове Р материје је 87,78%, од чега на други начин 2,35%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 4,19 предмета.

Управна материја

Проценат **укупно решених** предмета у управној материји је **82,76%**, а ажурност је 2,70%. Од укупно решених предмета у овој материји – 1.162, мериторно је решен 281 предмет, а проценат **мериторно** решених предмета је **24,18%**. Предметима из ове материје су биле задужене 2 судије, осим у предметима сукоба надлежности (Ус).

Просечно решено предмета по судији у овој материји, у свим врстама предмета је 52,82 предмета, а просечно мериторно решених по судији је 12,77 предмета.

Одбачајем је решено највише у предметима Узп 24,86%, а најмање у предметима Увп 0,31%. На надлежност је решено 8 предмета Уж, 1 предмет Увп и 1 предмет Ур.

Посматрано по врсти предмета:

Предмети **Упр (захтев за ванредно преиспитивање правноснажног решења о прекршају)** на почетку извештајног периода било је нерешених 51 предмета, а у извештајном периоду је примљен 1, тако да је укупно у раду било 52 предмета, који су сви решени. Од тога је доношењем мериторних одлука решено у 29 предмета, а на други начин и одбацивањем 23 предмета. Проценат решених предмета из ове Упр материје је 100%, од чега је мериторно решених 55,77, а на други начин или одбацивањем 44,23%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 2,36 предмета, а просек мериторно решених предмета по судији је 1,52.

Предмети **Увп (захтев за ванредно преиспитивање судске одлуке)** на почетку овог извештајног периода је било нерешених 8 предмета, а није примљен ни један нови предмет, тако да је у раду било 8 предмета, који су сви решени одбацивањем или на други начин. Проценат решених предмета из ове материје је 100%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 0,36 предмета, а нема мериторно решених предмета.

Предмети **Уж (жалба)** на почетку извештајног периода је било 86 предмета, а примљено је 71 предмета, тако да је укупно у раду било 157

предмета, од чега је решено 156 предмета и то доношењем мериторне одлуке 64 предмета, а на други начин или одбацивањем 92 предмета. Проценат решених Уж предмета је 99,36%, од чега мериторно решених 41,03%, а на други начин или одбачајем 58,97%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 7,09 предмета, а просек мериторно решених предмета по судији је 2,91.

Предмети **Узз (захтев за заштиту законитости)** на почетку извештајног периода је било нерешених 29 предмета, а у истом периоду је примљено 8, тако да је укупно у раду било 37 предмета. Од тога је решено 36 предмета и то доношењем мериторне одлуке 24, а одбацивањем или на други начин 12 предмета. Проценат решених предмета Узз је 97,30%, од чега је проценат мериторно решених 66,67%, а одбацивањем или на други начин 33,33%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 1,64 предмета, а просек мериторно решених предмета по судији је 1,09.

Предмети **Узп (захтев за преиспитивање судске одлуке)** на почетку извештајног периода је било 197 предмета, а у овом периоду је примљено 666 предмета, тако да је у раду било укупно 863 предмета, од чега је решено 686 предмета. Од тога је доношењем мериторне одлуке решено 135 предмета, а одбацивањем или на други начин 551 предмет. Проценат решених предмета Узп је 79,49%, од чега мериторно решених 19,68%, а решених одбацивањем или на други начин 80,32%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 31,18 предмета, а просек мериторно решених предмета је 6,14.

Предмети **Ур (други управни предмети)**. Нерешених је било 12 предмета на почетку извештајног периода, а примљен је у истом 51 предмет, тако да је у раду било укупно 63 предмета, од чега је решених 45 предмета и сви су решени одбацивањем или на други начин. Проценат решених Ур предмета је 71,43%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 2,05 предмета, а нема мериторно решених.

Предмети **Прзп (захтев за преиспитивање правноснажних пресуда прекршајног суда)** - на почетку извештајног периода било је нерешених 12 предмета, од чега је решено 10 предмета и то доношењем мериторне одлуке 10 предмета, а на други начин или одбацивањем 2 предмета. Проценат решених Прзп предмета је 83,33%, од чега је проценат мериторно решених 100%, а одбацивањем или на други начин 0%.

шених 13 предмета, а у истом је примљен 71 предмет, тако да је у раду било укупно 84 предмета, од чега је решено укупно 78 предмета и то доношењем мериторне одлуке 1, а одбацивањем или на други начин 71 предмет. Проценат решених предмета Прзп је 92,86%, од чега одбацивањем или на други начин 98,72%, а мериторно решених 1,28%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 3,55 предмета, а просек мериторно решених предмета по судији је 0,05.

Предмети **Прзз (захтев за заштиту законитости у прекршајним предметима)** на почетку извештајног периода било је нерешених 19 предмета, а у истом је примљено 69 предмета, па је у раду било укупно 88 предмета, од чега је решено 57 предмета. Од тога је мериторно одлучено у 28 предмета, а одбацивањем или на други начин у 29 предмета. Проценат решених предмета из ове материје Прзз је 64,77%, од чега је мериторно решено 49,12%, а одбацивањем или на други начин 50,88%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 2,59 предмета, а просек мериторно решених предмета по судији је 1,27 предмета.

Предмети **Ус (сукоб надлежности)**. Овим предметима је био задужен 1 судија. На почетку извештајног периода било је нерешених 3 предмета, а примљено је у овом периоду 49 предмета, тако да је у раду било укупно 52 предмета. Од тога је решено 44 предмета, од чега је 1 предмет решен на други начин. Проценат решених предмета Ус је 84,62%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 4,00 предмета.

У овом извештајном периоду Грађанско одељење је одржало 11 седница, на којима су разматрана спорна правна питања, реферати судија поводом одређених спорних правних питања, питања из домена функционисања одељења, извештаји о раду, усвојена два правна схватања и донето више радних закључака, а утврђено пет сентенци.

Највиши суд Републике Србије је вршећи надлежности изван суђења, уједначавања судске праксе у предметима поводом идентичне чињеничне и правне ситуације, на два начина обезбеђивао једнаку заштиту права на правну сигурност: мериторним одлучивањем по изјављеним ванредним правним лековима, (у могућој процесној ситуацији мериторног одлучивања) и усвојеним правним мишљењима, за

процесно правне ситуације када Врховни касациони суд није имао услова за мериторно одлучивање.

У групи предмета тужилаца полицајаца, који живе и раде на подручју АП Косово и Метохија, који су захтевали исплату двоструке накнаде зараде, на основу Закључка Владе РС од 17.07.2003. године, Врховни суд је поступајући по ванредним правним лековима, у својим одлукама у свим тим предметима са истом чињеничном и правном ситуацијом, изразио јединствен став о спорном правном питању, што је за последицу имало исту одлуку о тужбеном захтеву.

У извршавању пресуда Европског суда за људска права у Стразбуру, пред којим је група предмета против Републике Србије, који се односе на неефикасно извршавање пресуда донетих против друштвених предузећа; Грађанско одељење Врховног касационог суда је усвојило правно схватање од 24.02.2011. године, са образложењем од 25.03.2011. године. Сентенца овог правног схватања гласи: "Извршни поступци који се односе на наплату новчаних потраживања из радног односа утврђених извршним исправама против дужника, субјекта приватизације у реструктурирању, неће се прекидати. Прекинути поступци ће се наставити и окончати".

Европски суд за људска права је у својој одлуци о допуштености представке у предмету Милуновић и Чекрлић против Србије, узео у обзир и наведено правно схватање Врховног касационог суда и у донетој одлуци изразио становиште да је констатована "очигледна еволуција у домаћој судској пракси у вези са вођењем извршног поступка против предузећа у процесу реструктурирања" и даље, да то "представља покушај вредан хвале да се испоштује судска пракса" Европског суда за људска права. Таква оцена наведеног правног схватања Грађанског одељења ВКС у извршавању пресуда ЕСЈП, изражена је и у излагању Катарине Недељковић из Одељења за извршење пресуда Европског суда за људска права из Стразбура, на пленарној седници Годишњег Саветовања судија на Златибору од 09. до 12.10.2011. године.

Грађанско одељење Врховног касационог суда је на седници одржаној 02.09.2011. године, након разматрања Нацрта Закона о изменама и допунама Закона о Уставном суду, донело закључак да се Министарству правде упути предлог да се члан 89. став 2. Закона о Уставном

суду допуни тако што ће се иза речи: "поништиће појединачни акт", додати речи "осим судске одлуке".

С обзиром да предлог упућен Министарству правде није садржао образложење, а због значаја ове измене за разграничење надлежности судова опште и посебне надлежности и Уставног суда који је одлучујући по уставним жалбама изјављеним против судских одлука поништавао судске одлуке, процењено је да Високом савету судства треба написати иницијативу за подношење захтева за измену члана 89. став 2. Закона о Уставном суду, што је и учињено. **Високи савет судства је оценио разлоге за иницирање и подржавање таквог предлога, прихватио их и свој образложен предлог поднео Министарству правде, као предлагачу Закона о изменама и допунама Закона о Уставном суду.**

Министарство правде је прихватило предлог Високог савета судства, инициран из Грађанског одељења овог суда и Народној скупштини предложило измену члана 89. став 2. Закона о Уставном суду, која је прихваћена.

КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ

У Кривичном одељењу Врховног касационог суда распоређено је девет судија, од којих је двоје и током 2011. године, привремено упућено на рад у Посебно одељење Вишег суда у Београду, а један судија је постављен за вршиоца функције председника Апелационог суда у Београду. Тако да је у овом Одељењу радило и задуживало се са предметима 6 судија, распоређених у два већа. С тим што један судија према распореду послова за 2011. годину није учествовао у већу за одлучивање о захтевима за заштиту законитости подигнутим против правноснажних одлука нижих судова - означених као Кзз, док је двоје судија било задужено са предметима по захтевима за испитивање законитости правноснажних пресуда – означених као Кзп.

Раду овог одељења је допринело 5 саветника, од којих је један у припремном одељењу, као и 2 саветника у одељењу судске праксе и секретар одељења.

На почетку извештајног периода у овом Кривичном одељењу је било нерешених 68 предмета (Кзз, Кзп, Кд, Кс и Кр) из претходне године,

а у овом извештајном периоду је примљено укупно 470 нових предмета (Кзз, Кд, Кс и Кр), тако да је укупно у раду било 538 предмета. Од тога је решено 531 предмета (Кзз, Кзп, Кд, Кс и Кр), а остало је у раду као нерешено 7 предмета. Од броја укупно решених предмета, мериторно је решено 104 предмета, а одбачајем или на други начин 95 предмета, док је предмета сукоба надлежности и делегације решено 332. **Проценат укупно решених предмета у овом одељењу износи 98,70%, мериторно решених 19,59%** а одбачајем или на други начин 17,89%. Ажурност овог одељења је 0,16%.

Просечно решено предмета по судији у овој материји, по свим врстама предмета је 8,05 предмета, а просек мериторно решених предмета по судији је 1,58.

Одбачајем је решено највише у предметима Кр 7,57%, односно у предметима Кзз 2,76%, а најмање у предметима Кс 0,43%. На други начин је решено највише у предметима Кс 8%, а најмање у предметима Кд 0,3%. На надлежност је решено у 143 предмета Кд и 17 предмета Кс.

Посматрајући по врсти предмета

Предмети **Кзз (захтеви за заштиту законитости подигнути против правноснажних одлука нижих судова)**, са којима је било задужено 5 судија. На почетку извештајног периода је било 23 предмета, а примљено је у овом извештајном периоду 93 предмета, па је укупно у раду било 116 предмета. Од тога је решено 111 предмета, од чега доношењем мериторне одлуке 95, а одбачајем или на други начин 16 предмета. Проценат решених предмета Кзз је 95,69%, од чега је мериторно решено 85,59%, а одбачајем или на други начин 14,41%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 2,02 предмета, а просек мериторно решених по судији је 1,73 предмета.

Предметима **Кзп (захтеви за испитивање законитости правноснажних пресуда)**, било је задужено 2 судија. На почетку извештајног периода била су нерешена 2 предмета, а није било нових предмета у овом периоду. Оба предмета су решена, па је проценат решених предмета 100% и то доношењем мериторних одлука.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 0,09 предмета, а толики је и просек мериторно решених предмета.

Предмети Кд (делегација или преношење надлежности). Са овим предметима је било задужено 6 судија. На почетку извештајног периода је било 25 предмета, а у истом периоду је примљено 296 предмета, тако да је укупно у раду било 321 предмета, од чега је решено 320 предмета. Од тога делегацијом 294 предмета, а одбачајем или на други начин 26 предмета. Проценат решених предмета је 99,69%, од чега је решено одбачајем или на други начин 8,13%.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 4,85 предмета.

Предмети Кс (сукоб надлежности између судова). Са овим предметима је било задужено 6 судија. На почетку извештајног периода било је 13 предмета, а у истом је примљено 64 предмета, па је у раду било укупно 77 предмета. Решено је свих 77 предмета, од чега одбачајем или на други начин 39, а решавањем сукоба надлежности 38 предмета. Проценат решених предмета је 100%, од чега је 50,65% решено одбачајем или на други начин.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 1,17 предмета.

Предмети Кр (кривично разно). Са овим предметима је било задужено 6 судија. На почетку извештајног периода било је нерешених 5 предмета, а примљено је 17, тако да је укупан број ових предмета у раду био 22. Од тога је решен 21 предмет, од чега доношењем мериторних одлука 7 предмета, а одбачајем или на други начин 14 предмета. Проценат решених предмета је 95,45%, од чега је 33,33% доношењем мериторних одлука, а 66,67% одбачајем или на други начин.

Просек решених предмета по судији у овој материји је 0,32 предмета, а просек мериторно решених предмета је 0,11.

Старих предмета из кривичне материје није било у овом извештајном периоду.

У овом извештајном периоду су биле заказане 42 јавне седнице, у предметима по ванредним правним лековима.

Кривично одељење је одржало 9 седница на којима су усвојена три правна схватања, донета два закључка и утврђено 15 сенценци. На

седницама одељења је разматрано функционисање одељења, месечни, периодични и годишњи извештаји о раду овог одељења, спорна правна питања и реферати судија и саветника из судске праксе везано за одређена спорна правна питања.

Одржан је један састанак судија Кривичног одељења са председницима кривичних одељења апелационих судова, на тему: "Актуелна питања у раду судова у кривичној материји".

Извршавајући законску обавезу разматрања примене закона и других прописа и рада судова, током 2011. године је два пута извршена контрола и надзор рада грађанских и кривичних одељења свих апелационих судова, са подручја Републике Србије, Привредног апелационог суда, Управног суда и Вишег прекршајног суда и то први пут маја - јуна месеца, а други пут новембра - децембра месеца 2011. године, када су одржани и састанци са судијама; а о чему су сачињени извештаји са предлогом мера за отклањање уочених пропуста и повећања ефикасности у раду, као и извештаји о обиласку подручних виших и основних судова.

Судије Грађанског одељења и Кривичног одељења су учествовале у раду Годишњег саветовања судија Републике Србије, које је по први пут одржано у организацији Врховног касационог суда и Високог савета судства, од 09. до 12.10.2011. године на Златибору, а 14 судија и 2 саветника из судске праксе су сачинили реферате које су излагали на овом Саветовању и који су објављени у Билтену ВКС, бројеви 2/11 и 3/11.

Раду Грађанског одељења и Кривичног одељења допринели су и саветници у већима, саветници у Одељењу судске праксе и секретари оба одељења, као и судијски помоћник који је поступао по захтевима за изузеће и искључење, који су савесно извршавали послове својих радних места и допринели успешном функционисању рада суда.

Ефикасном раду суда допринели су и радници судске писарнице и осталих служби суда, обављајући послове из домена својих радних места.

Извештај о раду Врховног касационог суда

ПРИКАЗ ПРЕДМЕТА ПО МАТЕРИЈАМА И ОДЕЉЕЊИМА СУДА

Редни број	Материја	Број судија у материји	Нерешено на почетку извештајног периода	Укупно примљено	Укупан број предмета у раду	Укупно решено				Нерешено на крају		
						Мериторно	На други начин или одбачајем	Делегацијом „Сукоб надлеж., СПП	Укупно решено	Остало у раду као нерешено	Старих према датуму пријема у суд	Старих према датуму иницијалног акта
1	РЕВ	12	1.637	1.447	3.084	1.286	1.072		2.358	726		725
2	РЕВ1	12	5	18	23	15			15	8		8
3	РЕВ2	9	789	1.043	1.832	845	404		1.249	583		583
4	ПРЕВ	2	274	176	450	211	122		333	117		117
5	ДРЕВ	1		1	1		1		1			0
6	ГЗЗ	12	12	7	19	11	7		18	1		1
7	ГЗЗ1	12	100	579	679	107	472		579	100		100
8	ПЗЗ	2	7	5	12	6	1		7	5		5
9	ПЗЗ1	2	23	81	104	43	37		80	24		24
10	СПП	12	3	16	19			17	17	2		2
11	Р1	12	31	278	309		12	249	261	48		35
12	Р	12	85	545	630		13	540	553	77		71
13	ДПРЕВ											0
Σ ГРАЂАНСКО ОДЕЉЕЊЕ		12	2.966	4.196	7.162	2.524	2.141	806	5.471	1.691		1.671
14	УПР	2	51	1	52	29	23		52			
15	УВП	2	8		8		8		8			
16	УЖ	2	86	71	157	64	92		156	1		
17	УЗЗ	2	29	8	37	24	12		36	1		
18	УЗП	2	197	666	863	135	551		686	177		
19	УР	2	12	51	63		45		45	18		
20	УС	1	3	49	52		1	43	44	8		
21	ПРЗП	2	13	71	84	1	77		78	6		
22	ПРЗЗ	2	19	69	88	28	29		57	31		
Σ УПРАВНО ВЕЋЕ		2	418	986	1.404	281	838	43	1.162	242		
23	КЗЗ	5	23	93	116	95	16		111	5		
24	КЗП	2	2		2	2			2			
25	КЗУ											
26	КД	6	25	296	321		26	294	320	1		
27	КС	6	13	64	77		39	38	77			
28	КР	6	5	17	22	7	14		21	1		
29	КРОК											
30	КЗЗОК											
Σ КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ		6	68	470	538	104	95	332	531	7		
СВЕГА УКУПНО		20	3.452	5.652	9.104	2.909	3.074	1.181	7.164	1.940		1.671

Редни број	Материја	Просечан прилив предмета по судији	Просечно решено по судији у одељењу	Просечно предмета остало у раду по судији у одељењу	% Решених у односу на укупно у раду	Мериторно решених %	Ажурност	Просечно мериторно решено предмета по судији
1	РЕВ	10,96	17,86	60,5	76,46	54,54	5,52	9,74
2	РЕВ1	0,14	0,11	0,67	65,22	100,00	4,89	0,11
3	РЕВ2	10,54	12,62	64,78	68,18	67,65	6,15	8,54
4	ПРЕВ	8,00	15,14	58,5	74,00	63,36	7,31	9,59
5	ДРЕВ	0,09	0,09		100,00			0,00
6	ГЗЗ	0,05	0,14	0,08	94,74	61,11	1,57	0,08
7	ГЗЗ1	4,39	4,39	8,33	85,27	18,48	1,9	0,81
8	ПЗЗ	0,23	0,32	2,5	58,33	85,71	11,00	0,27
9	ПЗЗ1	3,68	3,64	12,00	76,92	53,75	3,26	1,95
10	СПП	0,12	0,13	0,17	89,47		1,38	0,00
11	Р1	2,11	1,98	4,00	84,47		1,9	0,00
12	Р	4,13	4,19	6,42	87,78		1,55	0,00
13	ДПРЕВ							
Σ ГРАЂАНСКО ОДЕЉЕЊЕ		31,79	41,45	140,92	76,39	46,13	4,43	19,12
14	УПР	0,05	2,36		100,00	55,77		1,32
15	УВП		0,36		100,00			0,00
16	УЖ	3,23	7,09	0,5	99,36	41,03	0,15	2,91
17	УЗЗ	0,36	1,64	0,5	97,3	66,67	1,38	1,09
18	УЗП	30,27	31,18	88,5	79,49	19,68	2,92	6,14
19	УР	2,32	2,05	9,00	71,43		3,88	0,00
20	УС	4,45	4,00	8,00	84,62		1,8	0,00
21	ПРЗП	3,23	3,55	3,00	92,86	1,28	0,93	0,05
22	ПРЗЗ	3,14	2,59	15,5	64,77	49,12	4,94	1,27
Σ УПРАВНО ВЕЋЕ		44,82	52,82	121,00	82,76	24,18	2,7	12,77
23	КЗЗ	1,69	2,02	1,00	95,69	85,59	0,59	1,73
24	КЗП		0,09		100,00	100,00		0,09
25	КЗУ							
26	КД	4,48	4,85	0,17	99,69		0,04	0,00
27	КС	0,97	1,17		100,00			0,00
28	КР	0,26	0,32	0,17	95,45	33,33	0,65	0,11
29	КРОК							
30	КЗЗОК							
Σ КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ		7,12	8,05	1,17	98,7	19,59	0,16	1,58
СВЕГА УКУПНО		25,69	32,56	97,00	78,69	40,61	3,78	13,22

ЗАКЉУЧЦИ

Поређењем резултата рада Грађанског одељења и то у грађанској материји, у овом извештајном периоду у односу на резултате из претходне године, а на основу статистичких података, може се констатовати да је у грађанској материји у односу на претходни извештајни период, **прилив предмета мањи за 1,13%**. Укупно у раду је било мање предмета за 10,65%, а **проценат решених предмета** у 2011. години у односу на претходну годину је у овој материји **већи за 8,34%**.

У управној материји је у 2011. години **прилив предмета већи за 35,63%** у односу на претходну 2010. годину. Укупно у раду је у овој материји у односу на претходну годину, било мање предмета за 1,47%, а **проценат решених предмета** у овој материји у односу на 2010. годину је **већи за 15,74%**.

Поређењем резултата рада Кривичног одељења у овом извештајном периоду у односу на резултате из претходног, а на основу статистичких података, констатује се да је у овом извештајном периоду **прилив предмета** процентуално **мањи за 3,69%**. Мањи је и проценат укупног броја предмета у раду за 37,44%, тако да је **и проценат решених предмета** у овом одељењу **мањи за 32,95%**, у односу на претходни извештајни период – 2010. годину.

Анализом изложених резултата, рад Грађанског одељења у 2011. години у грађанској материји је успешан, јер је проценат решених предмета у односу на примљене предмете у овом извештајном периоду у односу на претходни, **повећан за 8,34%**. У ситуацији када је проценат примљених предмета у односу на претходни период, незнатно смањен - за 1,13%. Поред тога, проценат решених предмета у односу на примљене је висок и **износи 76,39%**, као и проценат **мериторно решених предмета од 46,13%** по свим врстама предмета, а који се креће од 100% (Рев1), односно 67,65% (Рев2) до 54,54% (Рев). Прилив није савладан, због већег броја предмета из ове материје који су били преузети из Врховног суда, почетком рада Врховног касационог суда.

Резултати рада **Специјализовног већа за управну материју** су такође успешни, обзиром да је ово веће **решило за 15,74% више предмета** у односу на претходни извештајни период, а да је притом примљено за

35,63% више предмета. Осим тога, висок је проценат решених предмета у овој материји (у односу на примљене) и износи **82,76%**.

Резултати рада **Кривичног одељења** су успешни, иако је проценат решених у односу на претходни извештајни период **мањи за 32,95%**, а проценат примљених предмета у односу на претходни период **мањи за 3,69%**, обзиром на веома висок проценат укупно решеног броја предмета од 98,70% и да је остало нерешено само 7 предмета у овој материји.

Свеобухватно посматрано и упоредно, у односу на резултате у претходном извештајном периоду, резултати рада Грађанског и Кривичног одељења Врховног касационог суда, су бољи, обзиром да је **проценат решених предмета** у овом извештајном периоду **већи за 4,65%**, иако је и проценат примљених предмета на нивоу целог суда већи за 3,54%. Такође, имајући у виду и висок проценат **решених предмета** на нивоу целог суда од **78,69%**, као и висок проценат **мериторно решених** предмета на нивоу целог суда од **40,61%**.

СТРУЧНЕ АКТИВНОСТИ СУДИЈА ВАН СУДА

Судије овог суда су током 2011. године учествовале на стручним скуповима, у стручним расправама, радним групама и саветовањима.

Судије Грађанског одељења учествовале су:

- у радној групи Министарства правде за израду нацрта Закона о парничном поступку и на јавној расправи о предлогу тог закона;
- у радној групи Министарства правде за израду нацрта Закона о међународном приватном праву и на јавној расправи о предлогу тог закона;
- у радној групи Владе РС за израду нацрта Закона о враћању имовине и обештећењу;
- у Комисији Владе РС за израду Нацрта Грађанског законика Србије;
- у радној групи Министарства правде за израду Нацрта закона о спровођењу Конвенције о међународним аспектима отмице деце;
- у радној групи Владе РС за анализу стања у вези са извршавањем пресуда Европског суда за људска права – друштвена предузећа;
- у радној групи Врховног касационог суда за разматрање предлога националне стратегије реформе правосуђа 2012 – 2017. година;
- на јавној расправи о предлогу Закона о извршењу и обезбеђењу;
- на јавној расправи о предлогу Закона о адвокатури;
- на јавној расправи о предлогу Закона о бесплатној правној помоћи;
- у радној групи за увођење судског менаџмента;
- на округлом столу "Пословна способност као људско право у Србији";
- на округлом столу – Европски суд за људска права;
- на Конференцији: "До транспарентног и модерног законодавног система";

- на Конференцији коју је организовала Америчка привредна комора, у Ковилову 09.11.2011. године, са темом "Спровођење заштите права интелектуалне својине и утицаја на буџетске приходе";

- на Регионалној конференцији о Хашкој конвенцији о грађанско-правним аспектима међународне отмице деце из 1980. године у организацији Министарства правде;

- на Регионалној конференцији председника Врховних судова и генералних тужилаца о сарадњи у кривичним стварима у Сарајеву, 05.-08.10.2011. године;

- на Подрегионалној конференцији о спровођењу и комерцијализацији права интелектуалне својине – јачање капацитета у Београду, 12.-13.04.2011. године;

- на Регионалном семинару у организацији Француске амбасаде у Украјини и Министарства правде Украјине који је одржан 20. и 21.10.2011. године у Кијеву, Украјина, са темом "Бесплатна правна помоћ";

- у Пројекту "Социјална и економска права жена" у организацији UN Women и Правосудне академије;

- у Пројекту "Борба против сексуалног и родно заснованог насиља" у организацији Правосудне академије;

- у Пројекту "Обука предавача о институционалном праву ЕУ" у организацији Правосудне академије;

- на Саветовању привредних судова на Златибору у организацији Привредног апелационог суда, у септембру 2011. године;

- на Саветовању из грађанске области у Босни и Херцеговини на позив Врховног суда Републике Српске на Јахорини, 19.-22.октобар 2011. године;

- на Саветовању судија прекршајних судова РС у организацији Удружења судија прекршајних судова у сарадњи са УСАИД Пројектом за реформу правосуђа и одговорну власт у Кладову, 25.- 27.10.2011. године;

Судије Кривичног одељења учествовале су:

- у делегацији Републике Србије на одбрани 2-ог периодичног извештаја пред Комитетом УН за људска права на 101-ом заседању у Њујорку – САД, 13.-21.03.2011. године;

- у делегацији Републике Србије у оквиру Сталног унапређеног дијалога са ЕУ, на састанку на тему слободе, правде и независности у Канцеларији за европске интеграције, 08. и 09.06.2011. године;

- у делегацији Републике Србије у оквиру Сталног унапређеног дијалога са ЕУ учествовао на Пленарном састанку у Палати Србије, 10.06.2011. године;

- у радној групи Министарства правде у изради предлога Законика о кривичном поступку;

- на редовним месечним и ванредним састанцима (у својству члана) Сталне координационе групе Владе Републике Србије за надзор над спровођењем националне стратегије за борбу против прања новца и финансирања тероризма;

- на трибини: "Разматрање нацрта Закона о адвокатури, кривичног поступка и Закона о одузимању имовинске користи", 22.01.2011. године;

- на трећем састанку Управног одбора Пројекта ЕУ и СЕ о одузимању имовинске користи стечене кривичним делом у Београду, 27.09.2011. године;

- на округлом столу у оквиру Пројекта за борбу против прања новца и финансирања тероризма у Србији (МОЛИ – Србија), одржаног у Београду;

- на округлом столу - дискусији о радној верзији Закона о изменама и допунама Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, 23.02.2011. године;

- на округлом столу у оквиру Правосудне академије у вези нацрта "Протокола о поступању правосудних органа у случајевима трговине људима" у Београду, 13.06.2011. године;

- на округлом столу о реформи Европског суда за људска права и утицају праксе суда на домаће реформске процесе и праксу, одржаном у организацији Министарства правде РС у сарадњи с генералном дирекци-

јом Савета Европе за људска права и правне послове, одржаном у Београду, 07.10. 2011. године;

- на округлом столу "Борба против дискриминације у Србији" у организацији ЕКРИ у Београду у Палати Србије, 16.11.2011. године;

- на конференцији "Јачање система малолетничког правосуђа", 19.05.2011. године;

- на "Конференцији о сузбијању прања новца и финансирања тероризма у контексту европских интеграција Србије", у организацији Савета Европе и Европске уније, одржане у Београду, 31.05.2011. године;

- на "Другој регионалној конференцији председника врховних судова и главних тужилаца о сарадњи у кривичним стварима" у Сарајеву, 06. и 07.10.2011. године;

- на конференцији "До транспарентног и модерног законодавног система", у Београду, 29.11.2011. године;

- на конференцији представљање предлога "Стратегије за социјалну реинтеграцију и прихват осуђених лица" у Београду, 30.11.2011. године;

- у раду међународног семинара на тему "Реформа кривичног правосуђа" одржаног 28. и 29.06.2011. године у Кромерижу, Република Чешка, а у организацији Европске комисије и Министарства правде Чешке Републике;

- у пројекту "Обука предавача о институционалном праву ЕУ" у организацији Правосудне академије;

- у својству предавача Правосудне академије, у циклусу семинара о новом Законик у кривичном поступку;

- на презентацији студије Светске банке "Трендови везани за корупцију и отежавајући регулаторни фактори у Источној Европи и Централној Азији" - Београд, 11.05.2011. године;

- у пројекту "Борба против сексуалног и родно заснованог насиља", као предавач и на изради приручника, у организацији Правосудне академије;

- на изради државног протокола о трговини људима у организацији Министарства правде Р. Србије;

Годишње саветовање судија Републике Србије

У организацији Врховног касационог суда и Високог савета судства на Златибору је од 09 до 12.10.2011. године одржано прво Годишње саветовање судија Републике Србије, након што је уведена нова мрежа судова 01.01.2010. Организацију су помогли Влада Краљевине Норвешке преко ИМГ организације, УСАИД- кроз Програм поделе власти и ОЕБС. Саветовању је присуствовало више од 1500 учесника, што говори о потреби и значају његовог организовања.

Свечаном отварању саветовања присуствовали су високи званичници и представници државних органа и институција, представници највиших судских инстанци из земаља региона и представници међународних организација које пружају подршку реформским процесима правосудног система у Републици Србији, међу којима су представници Европске комисије, Савета Европе, ОЕБС-а, УСАИД-а. Саветовању је присуствовао амбасадор Француске у Србији и шеф Правосудног инспектората Француске.

Током саветовања, учесници су имали прилике да дискутују о актуелним и спорним питањима у судској пракси, новим законима и то: Законику о кривичном поступку, Закону о парничном поступку, Закону о извршењу и обезбеђењу и Закону о управним споровима, као и новим институтима и решењима у тим законима и њиховој примени. Рад саветовања био је организован у четири секције: кривична, грађанска, управна и прекршајна. Велико интересовање учесника је владало за све пријављене реферете у свим одржаним секцијама, међу којима бих издвојила:

- "Дилеме у практичној примени Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела";
- "Нека спорна питања и дилеме у судској пракси у вези претреса пред другостепеним судом";
- "Проблеми малолетничког судовања";
- "Повреда Закона и положај окривљеног у поступку по правним лековима";
- "Прање новца";

- "Понављање поступка због утврђеног кршења људских права и основних слобода";
- "Спорна правна питања и правна схватања Грађанског одељења Врховног касационог суда";
- "Новине у Закону о парничном поступку – нови ЗПП";
- "Штрајк и престанак радног односа";
- "Привремене мере и нови Закон о извршењу и обезбеђењу";
- "Извршење одлука у вези са породичним односима";
- "Право на накнаду штете због повреде права на суђење у разумном року";
- "Накнада неимовинске штете због повреде права личности";
- "Основна начела прекршајног поступка и пракса Европског суда за људска права";

Посебну пажњу учесника привукла су предавања у пленарној седници, излагање Катарине Недељковић из Одељења за извршење пресуда Европског суда за људска права из Стразбура, на тему "Извршење пресуда ЕСЈП, са посебним освртом на проблематику неизвршавања домаћих судских одлука"; као и експерата из Француске, шефа Правосудног инспектората Француске, господина André Ride и госпође Sylvie Ceccaldi-Guebel на тему "Одговорност судија". У оквиру Прекршајне секције директор програма УСАИД-а за јачање владавине права и помоћи у откривању и спречавању корупције у Србији, Лоренс Ветер, представио је компоненту програма за помоћ Управном суду и прекршајним судовима. Одржана је и презентација УСАИД Програма поделе власти и програма помоћи унапређењу ефикасности правосуђа, са посебним освртом на смањење броја старих предмета.

Интересовање за целокупан програм саветовања указује да би рад саветовања требало проширити за још један радни дан.

ОПШТА СЕДНИЦА СУДА

У извештајном периоду одржано је три Опште седнице суда на којима су разматрана разна питања и донете одлуке из надлежности Опште седнице.

Једна од битних надлежности Опште седнице је да разматра годишњи извештај о раду судова. На седници која је одржана 11.04.2011. године разматран је годишњи извештај о раду судова у 2010. години. Председница суда је у уводном излагању констатовала да је Извештај детаљан и да показује рад свих судова. Судијама су изложени статистички подаци о раду судова и резултати анализе са предлогом закључака. Након дискусије судија, Општа седница је једногласно прихватила извештај и предложене закључке. Међу њима бих издвојила оцену да су судови радили добро, посебно ако се има у виду да нису били обезбеђени услови за почетак рада судова, јер неке зграде нису биле завршене, а свим судовима је требало око два месеца да почну са радом због преношења и увођења предмета, формирања служби и сл. Рад Врховног касационог суда оцењен је врло успешним, а закључци садрже и мишљење о раду и оптерећености осталих судова. Констатовано је да нова организација судова није успела да реши проблем неравномерне оптерећености судова предметима и да грађани и даље немају једнак приступ суду. Како је стварање рационалне и адекватне мреже судова услов за ефикасан рад судова, закључено је да се Министарству правде упутити иницијатива за измену Закона којим су одређена седишта и подручја прекршајних, основних, виших, апелационих и привредних судова. Закључено је и да су оба основна суда у Београду међу најоптерећенијима по свим показатељима, да је њихова организација компликована због тога што су велики и да су то разлози због којих не могу да буду ефикасни. У погледу рада судских јединица потребно је да се њихов рад детаљно анализира код основних судова, јер су достављени подаци о њиховом раду и трошковима довели у сумњу оправданост њиховог постојања. Извештај је представљен на конференцији за штампу, која је тим поводом организована, и објављен је на сајту суда. На истој седници постављен је и секретар суда.

Председница суда је на Општој седници одржаној 06.12.2010. године утврдила Распоред послова судија за 2011. годину. Тим распоредом одређени су заменици председника суда, састав одељења и судских већа.

Распоред послова судијских помоћника за 2011. годину утврђен је на Општој седници 30.12.2010. године.

Распоред послова судија је мењан 11.04.2011. године, због престанка судијске функције једној судији, избора судије овог суда за члана Високог савета судства, ступања на функцију једне судије, и због упућивања једне судије у Врховни касациони суд. Распоред послова судија је мењан и 20.09.2011. године, због ступања на функцију једне судије.

02.12.2011. године председница суда је на Општој седници утврдила распоред послова судија и распоред послова судијских помоћника за 2012. годину.

Распореди послова судија и судијских помоћника објављени су на сајту овог суда.

РАД СУДСКЕ УПРАВЕ

Пословима судске управе обезбеђује се правилан и благовремен рад суда.

Колегијум

У 2011. години одржаване су седнице Колегијума суда на којима су разматрани извештаји о раду одељења суда и извештаји председника Кривичног одељења и председника Грађанског одељења о обиласку и надзору апелационих судова, Привредног апелационог суда, Управног суда и Вишег прекршајног суда. На седницама су разматрана организациона и друга питања од значаја за функционисање и усклађивање рада у суду. На основу закључака усвојених на седницама Колегијума обезбеђен је усклађен и ефиксан рад суда.

Општа акта

Правилник о измени Правилника о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у ВКС.

**Радни састанци председнице суда
са в.ф. председника судова и судијама**

Председница суда одржала је у извештајном периоду више радних састанака са в.ф.председника свих судова:

- На састанку одржаном 24.02.2011. године разматрани су резултати рада судова у 2010. години. В.ф. председника судова указано је најпре на грешке у сачињавању годишњег извештаја, а посебно је наглашено да се овере и издата уверења не могу сматрати судским предметима, нити се број тих предмета може узети у обзир приликом анализе рада суда. Како детаљна анализа још увек није била завршена, на састанку је дата оквирна оцена о резултатима рада судова. Констатовано је да судови нису једнако оптерећени предметима и да о раду судских јединица треба да се сачини опсежна анализа која би показала да ли је таква организација рада сваког од основних судова добра и оправдана са становишта грађана и трошкова. Прве анализе су показале да су резултати рада судија изабраних на мандат од три године добри, па чак и бољи од резултата рада судија изабраних на сталну функцију. Истакнут је значај континуираног рада на едукацији судија. Разматрана су и друга актуелна питања и проблеми у раду;

- На састанку одржаном 01.06.2011. године разматрани су резултати рада судова за прва три месеца 2011. године, за које је председница суда оценила да су могли да буду и бољи. Указано је да се у извештајима о раду виших и основних судова, број нерешених предмета на крају 2010. године разликује од броја нерешених предмета на почетку 2011. године, да је спорно различито вођење старих предмета у АВП програму - за извештај о раду суда и за извештај о старим предметима по судији. Предочено је и да постоји проблем у одредбама Судског пословника, када је реч о означавању завршених предмета у извршној материји јер се један исти предмет два пута рачуна као завршен. О томе је овај суд обавестио министра правде, будући да је у његовој надлежности доношење Судског пословника. В.ф. председника судова упознати су са садржином анализе која се израђује у Служби председника суда о поступању в.ф. председника судова по притужбама које на рад суда поднесе странке и учесници у поступку;

- На састанку одржаном 11.10.2011. године разматрана је анализа рада судова за шест месеци 2011. године, са анализом о старим предметима, који су обрађени према датуму иницијалног акта. Оцењено је да су резултати рада судова добри, али да су неки судови могли да раде и боље. У

погледу старих предмета, закључено је да им треба посветити посебну пажњу. Констатовано је да судови нису једнако оптерећени предметима, али да ће до делимичног растерећења доћи преласком на тужилачку истрагу и почетком рада јавних бележника. Бољу ефикасност рада судова треба да омогуће и нови процесни закони. Предложено је да апелациони судови посвете посебну пажњу обуци судија путем реферата, а и организовањем састанака на којима би разговарали о примени закона и спорним правним питањима. Разматрана је анализа о поступању в.ф. председника судова по притужбама странака и закључено је да се свим в.ф. председника апелационих судова доставе изводи из анализе која се односи на судове са тог подручја. Разматрана су и друга актуелна питања и проблеми у раду судова;

- На састанку у Апелационом суду у Нишу који је одржан 22.09.2011. године са в.ф. председника Апелационог суда у Нишу и судијама тог суда разматрани су проблеми који су се јавили у раду кривичног одељења тог суда, а који су уочени приликом контроле од стране судија Врховног касационог суда;

- На састанку у Апелационом суду у Крагујевцу који је одржан 14.11.2011. године, са в.ф. председника апелационих судова у Крагујевцу, Новом Саду и Нишу, замеником в.ф. председника Апелационог суда у Београду, судијама Апелационог суда у Крагујевцу и свим в.ф. председника судова са подручја тог суда, разматрани су резултати рада апелационих судова, а посебно резултати рада Апелационог суда у Крагујевцу и свих судова са подручја тог суда. В.ф. председника судова указано је на неке пропусте у поступању по притужбама странака. Истакнут је значај надзора над радом судова који врше непосредно виши судови и Министарство правде, са циљем да се пропусти у раду судова отклоне спровођењем наложених мера. Посебна пажња посвећена је значају заједничких консултативних састанака које одржавају апелациони судови ради уједначавања судске праксе;

- На састанку у Апелационом суду у Београду који је одржан 25.11.2011. године са в.ф. председника Апелационог суда у Београду, судијама тог суда и свим в.ф. председника виших судова са подручја Апелационог суда у Београду, анализирани су резултати рада Апелационог суда у Београду и подручних виших судова, а посебна пажња је посвећена програмима решавања старих предмета, анализи њиховог броја, како у односу на датум иницијалног акта, тако и у односу на датум изјављивања жалбе.

- На позив в.ф. председника Апелационог суда у Новом Саду, председница суда је 04.07.2011. године присуствовала радном састанку судија тог суда и судија подручних виших судова, који је одржан у оквиру Програма контроле рада виших судова са подручја Апелационог суда у Новом Саду. На састанку је извршена презентација извештаја о контроли рада виших судова, а посебна тачка дневног реда је била "размена искустава и добре праксе, јачање сарадње између судова и судија".

Рад по представкама и притужбама

У 2011. години у суду је примљено 1111 притужби. Из претходне године пренето је 42 притужбе. На рад Врховног касационог суда односило се 77 притужби. Поступљено је по 1133 притужбе, а у раду је остало 20 притужби, у односу на које је затражен извештај од в.ф. председника суда. У односу на 2010. годину, у 2011. години примљено је 533 притужби мање, а на рад овог суда 13 притужби мање. Број поновљених притужби је 315.

У извештајном периоду извршена је анализа 429 предмета по притужбама које су достављене председнику овог суда и 404 извештаја које су доставили в.ф. председника непосредно нижих судова. У првој половини године извештаји о поступању по притужби појединих судова су били неблаговремени, непотпуни или су изостали. За непотпуне извештаје, који нису садржали податке на основу којих би се могла оценити основаност притужбе, тражана је допуна изјашњења од в.ф. председника суда. Таквих захтева је било 259. Указивањем на пропусте, извештаји и изјашњења судова су постали потпунији, благовремени и садржајнији, често са детаљним описом свих предузетих радњи. У овом извештајном периоду, у Служби председника суда, урађен је већи број анализа притужби и представки на рад судова, а неке од њих су достављене в.ф. председника непосредно нижих судова, након што је председница Врховног касационог суда на састанку предочила свим в.ф. председника судова шта је анализом утврђено. У већини притужби странке ургирају убрзање поступка, указујући на спорост у поступању у предметима, на одлагање рочишта, незаказивање рочишта у разумном року, као и на неизрађивање писменог отправака одлука у дужем периоду по закључењу главне расправе. У односу на прву половину године може се закључити и да су сви судови озбиљније приступили разматрању притужби, предузимајући одређене мере и без интервенције вишег суда. На тај начин отклоњени су неки пропусти у раду, што

је директно утицало на брже окончавање поступка. Међутим, тиме не можемо бити задовољни јер је знатан број притужби основан-око 25%. У једном броју притужби странке су подносиле иницијативу за разрешење судија, а дисциплинске пријаве су прослеђене Високом савету судства. На основу овлашћења из Закона о уређењу судова, овај суд прати даљи ток решавања предмета, односно поступање судија у предметима на које су се притужбе односиле. Поред тога, подаци из анализе о притужбама припремају се председнику суда и судијама овог суда кад иду у обилазак и контролу нижестепених судова.

Анализа записника о контроли и надзору судова

Врховни касациони суд је према плану обилазака извршио две редовне контроле над радом апелационих судова, Управног суда, Вишег прекршајног суда и Привредног апелационог суда и контролу кривичних одељења виших и основних судова у Смедереву, Сремској Митровици, Брању и Јагодини, о чему су сачињени записници.

Врховном касационом суду је достављено 84 записника о извршеном редовном надзору и контроли над радом судских управа и судских одељења нижестепених судова и то: апелациони судови су доставили 59 записника, виши судови 9 записника и Привредни апелациони суд је доставио 16 записника. Апелациони судови су по налогу Врховног касационог суда извршили и ванредну контролу рада писарница подручних судова, посебно у односу на законску обавезу уништавања печата и штамбиља бивших окружних и општинских судова.

Анализа записника о редовној контроли је показала да су најчешћи пропусти у раду судова: неизрађивање одлука у законском року, велики број нерешених предмета, не спровођење програма за решавање старих предмета, незаказивање рочишта, претреса и седница у примереним роковима и неблаговремено достављање предмета по изјављеним жалбама непосредно вишем суду. Уочено је да један број судова не извршава наложене мере или не извештава овај суд да је поступио по наложеним мерама.

Анализа записника о наведеној ванредној контроли је показала да су неки судови користили печате и штамбиље судова који су престали са радом 31.12.2009. године, односно да печати и штамбиљи нису уништени. Поред тога, утврђено је да су злоупотребљени факсимили судија, подаци

о предметима и да су неки печати нестали, због чега је против одређених лица покренут кривични поступак. Утврђено је да неке судије нису урадиле одлуке закључно са 31.12.2009. године, а пресуде су објављене током претходних година. Поједине судије нису вратиле судске предмете по којима су поступале надлежном суду, о чему је обавештен Високи савет судства. За утврђене неправилности судовима су наложене мере, по којима је поступљено о чему су вршиоци функција председника судова известили и председницу Врховног касационог суда.

Министарство правде је доставило 23 записника о надзору судске управе судова у примени судског пословника. Анализом записника је уочено да су судови смањили број пропуста у односу на контроле из претходног извештајног периода и да су уочени пропусти у законском року отклоњени. Најчешћи пропусти су се показали у приказивању броја нерешених старих предмета, погрешном увођењу поднесака у судски уписник, неевидентирању и наплати судске таксе и неуредности списка. Утврђени пропусти су у законском року отклоњени поступањем по наложеним мерама о чему су вршиоци функција председника тих судова уредно известили и председника Врховног касационог суда. У 2011. години повећан је број судова на чији рад Министарство правде није имало примедби.

Сарадња са другим органима, установама и институцијама

Односи суда и органа државне управе заснивали су се на правима и дужностима одређеним Уставом, законима и другим општим актима. За судове, посебно је значајна сарадња са Министарством правде, имајући у виду његову надлежност.

У контактима са тим министарством председница суда залагала се да се свим судовима обезбеде адекватни смештајни услови и опрема, да се услови рада судија и судског особља максимално побољшају, како би се странкама омогућила ефикаснија заштита у судским поступцима и остваривање права пред судовима. Наишли смо на разумевање Министарства, па је у 2011. години завршена надоградња и реконструкција зграде Основног суда у Лозници, а започете су и активности на обезбеђивању нових зграда за Прекршајни суд у Београду, у Кули "Генекс" и за парнично одељење Првог основног суда у Београду, у згради "Аероинжињеринг".

Министарство правде закључило је уговор са "Сименсом" за израду програма "САПС"-електронско вођење података у судовима које ће да обу-

хвати апелационе судове, Управни суд и Врховни касациони суд. Поред тога, Основни суд у Сремској Митровици и Виши суд у Сремској Митровици укључени су у пилот пројекат за имплементацију наведеног програма.

Настављена је сарадња између Правног факултета Универзитета у Београду и Врховног касационог суда, у неком од облика који су утврђени Споразумом.

Остварена је сарадња са Правосудном академијом, а судије овог суда учествују у обуци судија и полазника почетне обуке.

На позив Покрајинског секретаријата за образовање, управе и националне заједнице и Националног савета мађарске националне мањине, председница Суда је 02.06.2011. године отворила саветовање на тему "Службена употреба мађарског језика у органима управе и правосуђу". Циљ саветовања је усавршавање мађарске правне терминологије и стварање услова за доследну употребу мађарског језика као службеног језика националне мањине.

Међународна сарадња

Међународна сарадња Врховног касационог суда остварује се учешћем председника суда, судија и саветника тог суда на међународним скуповима, семинарима и конференцијама, округлим столовима. Током 2011. године, председница суда и судије Врховног касационог суда учествовали су у радним групама и пројектима које спроводе међународне организације.

Председница Врховног касационог суда је одржала низ састанака са амбасадорима акредитованим у Србији, представницима Европске комисије, амбасадором ОЕБС-а и шефом Канцеларије Савета Европе у Београду, и другим представницима међународних организација и институција које су присутне у Србији и које пажљиво прате реформске процесе правосудног система у Републици Србији.

Од бројних видова сарадње, могу се издвојити:

- Сарадња са амбасадом Сједињених америчких држава и Америчком агенцијом за међународни развој (УСАИД).

- У сарадњи са амбасадом САД у Београду, Канцеларијом главног правног саветника Министарства правде САД и Мисијом ОЕБС-а у Срби-

ји, уз подршку Врховног касационог суда, од октобра до децембра 2011. године одржана су четири дводневна семинара о новом Законнику о кривичном поступку за судије, тужиоце и припаднике МУП који раде на предметима организованог криминала, корупције и ратних злочина. Од судија, обуку су прошле судије посебних одељења Вишег суда у Београду за организовани криминал и ратне злочине и судије Апелационог суда у Београду који одлучују у предметима организованог криминала и ратних злочина. Учесници су имали прилике да са предавачима дискутују о спорним питањима и могућим проблемима у пракси. Сарадња на обуци о новом ЗКП наставиће се и у 2012. години, за представнике правосудних органа који почињу да поступају по новом ЗКП од јануара 2013. године.

Врховни касациони суд пружио је у октобру 2011. године подршку Пројекту реформе правосуђа и одговорне власти који спроводи УСАИД. Циљ пројекта, који је предвиђен да траје од 2011.-2016. године, је јачање владавине права, подизање свести о реформама у систему правосуђа, препознавање и спречавање корупције. Пројекат је отпочео 6. октобра кроз директну помоћ Управном суду, Вишем прекршајном суду и прекршајним судовима и настојаће да спровођење правде буде ефикасније и отвореније за грађане, да се судски поступци убрзају и унапреди управљање судовима. Кроз пројекат радиће се на побољшању улоге руководства у тим судовима, на аутоматизацији суда и система управљања предметима, смањењу броја старих предмета у тим судовима, развијању квалитетне информативне службе за кориснике.

УСАИД, у оквиру Програма поделе власти, пружа помоћ правосуђу како би се спровођење правде учинило на ефикасније и транспарентније за потребе грађана. У оквиру компоненте Управљање у правосуђу, развијена је методологија мерења обима судијског посла која се тренутно користи у 37 судова. Методологија треба да помогне да се дође до боље организације рада судова и боље расподеле предмета међу судијама, а спровођење правде учиниће отвореније и ефикасније тако да на бољи начин судови могу да одговоре на потребе грађана.

Поред тога, у оквиру исте компоненте Програма УСАИД-а, у сарадњи са судовима, учињен је велики корак ка успостављању делотворнијег, продуктивнијег и економичнијег судског система, кроз успостављање новог радног места – менаџера суда. Програм је у сарадњи са Правосудном академијом развио модуле за обуку из области судске управе за мена-

цере и председнике судова, како би се упознали са техникама везаним за ефикасније и одговорније управљање и организацију рада судова. У мају 2011. године прва класа менаџера завршила је обуку у Правосудној академији о управљању у суду, ефикасном управљању предметима, руковођењу запосленима и управљању кадровима, управљању информационим технологијама и вредновању квалитета рада суда.

У јуну 2011. године, председница суда била је у делегацији Републике Србије која је посетила САД, којом приликом се састала са министром правде САД, директором Службе за међународни организовани криминал, директором Канцеларије за заштиту сведока, као и шефом Канцеларије за људска права и специјалног тужилаштва за ратне злочине. Разлог посете била је сарадња у борви против организованог криминала и корупције и реформа правосуђа.

- Сарадња са амбасадом Велике Британије

Врховни касациони суд је у септембру 2011. године пружио подршку Пројекту уједначавања судске праксе у апелационим судовима, за чију реализацију су средства обезбеђена од стране Министарства спољних послова Велике Британије. Пројекат ће се реализовати у сарадњи амбасадом Велике Британије и представницима Slynn Фондације. Циљ пројекта је да се помогне хармонизација судске праксе апелационих судова у Србији, тако да судије доносе међусобно усаглашене одлуке и то како на нивоу својих судова, тако и на нивоу сва четири апелациона суда.

Са АИРЕ Центром из Лондона настављена је сарадња, тако да све судије Врховног касационог суда (једанаесту годину за редом) добијају Правни билтен – људска права у Европи, који садржи сажетке пресуда Европског суда за људска права, као и коментаре на значајне пресуде тог суда. Ове године, Билтен је допуњен и са коментарима на случајеве из праксе Суда правде Европске уније у Луксембургу.

Поред тога, председница Врховног касационог суда водила је разговоре и са амбасадорима других земаља у Републици Србији, пре свега Америке, Велике Британије, Француске, Аустрије, Шпаније и Републике Кореје, који су се претежно одвијали у циљу разматрања могућности сарадње између Врховног касационог суда и највиших судских инстанци тих земаља.

- Сарадња са Европском комисијом

Председница Врховног касационог суда је током 2011. године континуирано одржавала састанке и водила разговоре са представницима Европске комисије, амбасадором Делегације у Србији, Венсан Дежером, са сарадницима као и са представницима Европске комисије из Брисела. Током разговора, председница их је информисала о резултатима рада судова у новој мрежи судова, проблемима са којима се судије суочавају у свом раду и токовима у реформи судства. Током 2011. године, редовно су достављани, преко Канцеларије Владе за европске интеграције, одговори на додатна питања из Упитника Европске комисије, као и одговори и појашњења о другим питањима која су од значаја за европске интеграције и приближавање Србије ЕУ.

- Сарадња са Саветом Европе

Са шефом Канцеларије Савета Европе у Београду, госпођом Антје Ротемунд, као и представницима Савета Европе из Стразбура, одржано је током 2011. године неколико састанака о могућим начинима помоћи судству у Србији. Договорено је да се започне пројекат обуке судија Врховног касационог суда и Управног суда о примени Европске конвенције о људским правима и пракси Европског суда, са намером да се програм прошири и на судије основних и виших судова преко којих грађани у највећој мери и остварују своја права.

Због великог броја представки у Европском суду за људска права против Републике Србије, у разговорима су размотрене могућности да "домаће" судије буду упућене на обуку у Европски суд, на период од три до шест месеци, за рад на предметима против Републике Србије, како би својим знањем и искуством допринели смањењу броја представки против Србије, а са друге стране, се непосредно упознали са праксом и поступањем Европског суда. Овакав начин обуке и сарадње са Европским судом за људска права подржан је и у разговорима које је председница Врховног касационог суда водила са председником Европског суда за људска права у јануару ове године.

- Сарадња са Делегацијом Мисије ОЕБС у Србији

Председница Врховног касационог суда редовно је одржавала састанке са Делегацијом Мисије ОЕБС у Србији, Њ.Е. амбасадором Дими-

триосом Кипреосом. Мисија ОЕБС-а информисана је о резултатима рада судова у новој мрежи судова, проблемима са којима се судије суочавају у свом раду, као и о токовима и резултатима у процесу реформе судства. Поред тога, разговарано је о пројектима које ОЕБС подржава, о резултатима њихове реализације, као и могућностима наставка сарадње на пројектима којима се јачају капацитети судова у Србији.

- Учешће на стручним међународним скуповима

Председница суда и судије Врховног касационог суда учествовали су са рефератима и предавањима на међународним конференцијама, семинарима и округлим столовима, међу којима издвајамо:

- Конференција шефова правосуђа Средње и Источне Европе о односу законодавне и извршне власти и судства, борби против корупције и остваривању транспарентности рада, решавању заосталих судских предмета, међународном развоју у борби против корупције као и о улози и одговорности председника Врховног суда - Праг, 07-09.07.2011. године, у организацији СЕЕЛІ Института. Председник Врховног касационог разговарала је том приликом и са председником Врховног суда Сједињених Америчких Држава Џоном Робертсом;

- Друга регионална конференција председника врховних судова и генералних тужилаца о сарадњи у кривичним стварима, у организацији Суда Босне и Херцеговине, Сарајево, 05-07.10.2011.;

- Семинар о бесплатној правној помоћи у грађанским стварима, у организацији Министарства правде Украјине и амбасаде Француске у Украјини, Кијев, 19.10.2011.;

- VI Саветовање из грађанске области у Босни и Херцеговини, на позив Врховног суда Републике Српске, Јахорина, 19-22.10.2011.;

- Судијски дани Црне Горе, у организацији Врховног суда Црне Горе и Удружења судија, Будва, 28-30.10.2011.;

- Регионална конференција "Изазови и достигнућа регионалне и транснационалне сарадње у борби против организованог криминала на подручју југоисточне Европе" Београд, Палата Србије, 29.11.2011;

Извештај о раду Врховног касационог суда

- Округли сто, представљање предлога Стратегије за социјалну ре-интеграцију и прихват осуђених лица у организацији ОЕБС-а, Београд, 30.11.2011.;

- Конференција – "Одузимање имовинске користи стечене кривичним делом из угла јуриспруденције Европског суда за људска права" , у организацији Савета Европе, Београд, 02.12.2011.

Стручно усавршавање и обука судског особља

У извештајном периоду судско особље овог суда учествовало је у следећим видовима обуке и стручног усавршавања:

- Студијско путовање у Холандију, у оквиру УСАИД-овог програма поделе власти- секретар суда била је члан тима за израду акционог плана на тему "Активности на упошљавању менаџера суда и пренос овлашћења: прогрес и имплементација", 02-07.10.2011;

- Семинар о примени Закона о заштити података о личности, у оквиру пројекта који финансира ЕУ, а који је резултат сарадње са Повереником за информације од јавног значаја и заштиту података о личности Републике Србије;

- Семинар о примени Закона о тајности података, који је организовала Канцеларија Савета за националну безбедност;

- Семинар на тему "Кривично-правна заштита од насиља у породици" који је организовао Аутономни женски центар;

- обука коју је организовао Повереник за информације од јавног значаја, о начину пријављивања евиденција које се воде у суду, а односе се на личност, март 2011;

- предавање на тему "Повреда на раду и осигурања у случају повреда на раду и професионалних болести", које је одржано у организацији Центра за развој људских ресурса и менаџмент, у Београду;

- Годишње саветовање на Златибору, којем је присуствовао већи број судијских помоћника овог суда, током којег су имали прилике да се упознају о актуелним и спорним питањима у судској пракси, новим законима, као и новим институтима и решењима у тим законима и њиховој примени. Саветници Врховног касационог суда припремили су и изложили своје реферате, на следеће теме:

"Захтев за заштиту законитости у пракси Кривичног одељења Врховног касационог суда";

"Породичноправна заштита од насиља у породици у парничном поступку".

Стручном усавршавању посветиће се више пажње попуњавањем радног места за обављање тих послова.

ПОСТУПАЊЕ ПО ЗАХТЕВИМА ЗА СЛОБОДАН ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА

У Врховном касационом суду, одлуком председнице суда, овлашћени су секретари Кривичног и Грађанског одељења за поступање по захтевима за слободан приступ информацијама од јавног значаја, које се односе на рад тих одељења и рад судске управе.

У 2011. години поднет је 81 захтев за слободан приступ информацијама од јавног значаја, од којих су 55 захтева поднели грађани, 6 медији, 6 невладине организације и друга удружења грађана и 14 остали (адвокати, установе). На захтеве тражиоца информација одговорено је у законском року од 15 дана. Од 81-ог поднетог захтева удовољено је тражењима из 69 захтева, а у 12 случајева захтевима није удовољено.

Информације које су дате већином су се односиле на:

- издавање копија одлука Врховног суда Србије и Врховног касационог суда;
- извештаје о раду појединих судија Врховног касационог суда;
- тражење одговора о томе када су донети и да ли су мењани правни ставови Врховног суда Србије везано за конкретне случајеве;
- податке о поступању по притужбама и мерама које су предузете;
- доставу података о датуму пријема правног лека у Врховни касациони суд и датуму доношења одлуке;
- кретање предмета у суду.

Захтеви којима није удовољено, углавном су се односили на тражење:

- копије списка предмета који се не налазе у овом суду;

Извештај о раду Врховног касационог суда

- копије одлука из предмета Врховног суда Србије старијег од десет година;
- информација које нису садржане у документима којима располаже овај суд;
- информација које се не односе на рад и акте овог суда;
- информација које се не сматрају информацијама од јавног значаја у смислу члана 2. Закона;
- записника о већању и гласању.

Закључцима Повереника одбачене су као недопуштене три жалбе изјављене због недобијања тражених информација. Поступак по једној жалби је обустављен због одустанка од жалбе. У једном случају Повереник је овлашћеном лицу за давање информација од јавног значаја доставио жалбу ради изјашњења, а 12.01.2012. године достављен је закључак Повереника којим је та жалба одбачена.

ЈАВНОСТ РАДА СУДА

У извештајном периоду настављено је обавештавање јавности о раду суда у складу са одредбама Пословника о уређењу и раду Врховног касационог суда.

Јавност рада суда обезбеђена је: издавањем Билтена, објављивањем одлука и важнијих података на интернет страници суда, објављивањем Информатора о раду суда, давањем саопштења за јавност и одржавањем конференције за штампу.

Издати су Билтени суда – бр. 1/11, 2/11 и 3/11 који су намењени судијама свих судова, судијским помоћницима и широј јавности. У Билтенима су објављена правна схватања, закључци, сенценце и одлуке суда.

На сајту суда:

- постављено је 328 анонимизованих одлука Врховног касационог суда, (од којих 218 у овој години), а настављено је и са постављањем анонимизованих одлука Врховног суда Србије;
- објављена су правна схватања и закључци донети на седницама одељења, сенценце из свих материја, као и већи број пресуда Европског

суда за људска права у Стразбуру против Србије и карактеристичне пре-
суде тога суда против земаља чланица ЕУ;

- објављен је општи акт суда донет у 2011. години;

- објављен је Распоред послова судија и Распоред послова судиј-
ских помоћника за 2011. годину;

- објављен је Информатор о раду суда, који је последњи пут ажу-
риран 21.09.2011. године. Информатор о раду суда пружа корисницима
информације о унутрашњем уређењу суда, надлежности суда, овлашће-
њима и обавезама председника суда, распореду послова судија и судиј-
ских помоћника, као и податке о руководиоцима унутрашњих организа-
ционих јединица, приходима, расходима, јавним набавкама и друге ин-
формације и податке који се односе на рад суда, а који су прописани Зако-
ном о слободном приступу информацијама од јавног значаја и Упутством.

Информатор о раду суда садржи, поред начина поступања овла-
шћених лица суда по захтеву за приступ информацијама од јавног значаја,
и упутство за тражиоца информације о начину подношења захтева и садр-
жини захтева.

У априлу 2011. године председница суда одржала је конференцију
за штампу са акредитованим представницима средстава јавног информи-
сања поводом Извештаја о раду судова за 2010. годину.

Врховни касациони суд је вршећи своју надлежност у суђењу и
изван суђења, својим активностима током овог извештајног периода
(2011. година), одговорно и ефикасно остваривао реформске циљеве, им-
плементирајући стандарде Савета Европе, у промовисању делотворног и
независног правосудног система, а ради успостављања и афирмације вла-
давине права и правне сигурности; као и у јачању поверења домаће и
стране јавности у правосудни систем Републике Србије.

Овај Годишњи извештај рада Врховног касационог суда биће јав-
но презентован медијима и наћи ће се на сајту суда.

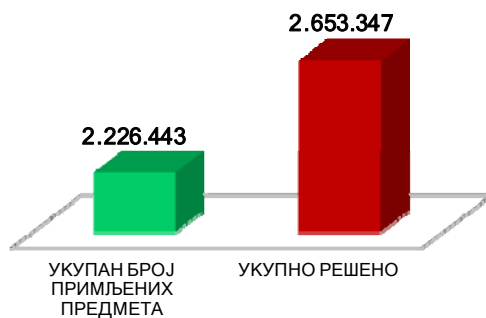
ЗАКЉУЧЦИ
(усвојени на Општој седници 27.03.2012. године
поводом рада судова за 2011. годину)

Претходна, 2011. година је последња година примене Националне стратегије реформе правосуђа, чији је циљ био да успостављањем владавине права и правне сигурности врати поверење грађана у правосудни систем Републике Србије. Према Националној стратегији, делотворно правосуђе заснива се на четири кључна начела: независност, транспарентност, одговорност и ефикасност. Друга година рада судова, према новој организацији и надлежности, треба да покаже да ли реформисано судство може да оствари постављени циљ, која су постигнућа реформе, шта су слабости и проблеми.

Анализа рада свих судова у Републици Србији, показала је следеће:

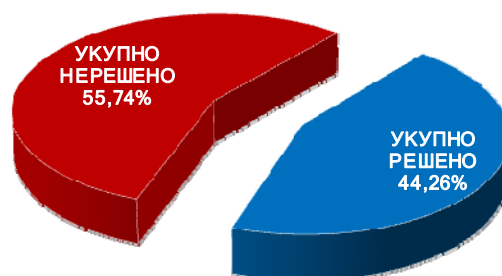
У свим судовима **примљено је 2.226.443** предмета, а **укупно у раду је било 5.994.945** предмета. **Решено је 2.653.347** предмета, а остало нерешено 3.341.598 предмета, од којих је **1.460.851 стари предмет**, према датуму **иницијалног акта**, а ако се посматра број **старих предмета** према **датуму пријема** у суд, он износи **1.385.960**. Из наведених података се види да су судови савладали прилив, па чак и да су решили већи број предмета од броја који је примљен.

САВЛАДАВАЊЕ ПРИЛИВА ПРЕДМЕТА
У СВИМ СУДОВИМА У 2011. ГОДИНИ



Али ако се посматра **укупан број предмета у раду** судови су **решили 44,26%**, што значи да имају велики број предмета који је пренет као нерешен из претходних година.

**ОДНОС РЕШЕНИХ И НЕРЕШЕНИХ ПРЕДМЕТА
НА КРАЈУ ИЗВЕШТАЈНОГ ПЕРИОДА
У ОДНОСУ НА УКУПНО У РАДУ**



Анализа старих предмета у судовима урађена је према датуму пријема у суд, као и према датуму иницијалног акта. **Стари предмети према датуму иницијалног акта чине 24,37% свих предмета у раду. Највећи проценат старих предмета према датуму иницијалног акта имају основни судови (32,94%).** Код судова опште надлежности 4% предмета је старије преко 10 година, а 11% од 5 до 10 година. То су подаци са којима не можемо бити задовољни иако судови све више пажње посвећују решавању старих предмета и програмом предвиђају мере за ефикасније решавање старих предмета. Неки судови, као **Управни суд**, су у том погледу постигли значајне резултате јер им је **остало само 11 нерешених старих предмета.**

Врховни касациони суд

Врховни касациони суд је вршећи своју надлежност у суђењу и изван суђења, својим активностима одговорно и ефикасно остварио реформске циљеве, имплементирајући стандарде Савета Европе, у промовисању делотворног и независног правосудног система, а ради успоставља-

Извештај о раду Врховног касационог суда

ња и афирмације владавине права и правне сигурности, као и јачању поверења домаће и стране јавности у правосудни систем Републике Србије.

Према подацима о раду, у Врховном касационом суду, на почетку извештајног периода, било је 3.452 нерешена предмета, примљено је 5.652 предмета, тако да је укупно у раду било 9.104 предмета. Решено је 7.164 предмета, а остало је нерешено 1.940 предмета.

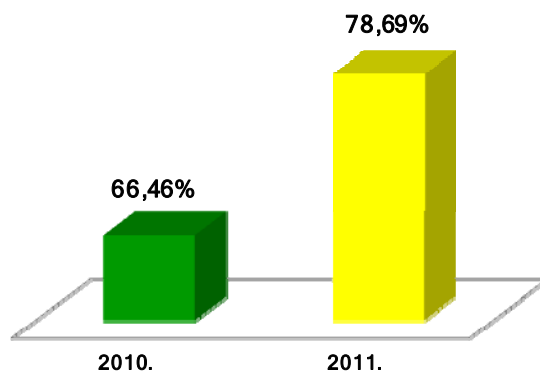
У односу на укупно у раду решено је 78,69% предмета, док је мериторно решено 40,61%.



Просечно је решено 32,56 предмета по судији, док је просечно мериторно решено 13,22 предмета по судији.

Подаци о резултатима рада овог суда у суђењу, свеобухватно посматрано и упоредно, у односу на резултате у претходном извештајном периоду су бољи, обзиром да је проценат решених предмета у овом извештајном периоду већи за 4,65%, иако је и проценат примљених предмета већи за 3,54%.

ПРОЦЕНАТ РЕШЕНИХ ПРЕДМЕТА



Такође, имајући у виду и висок проценат решених предмета (78,69%), као и висок проценат мериторно решених предмета (40,61%).

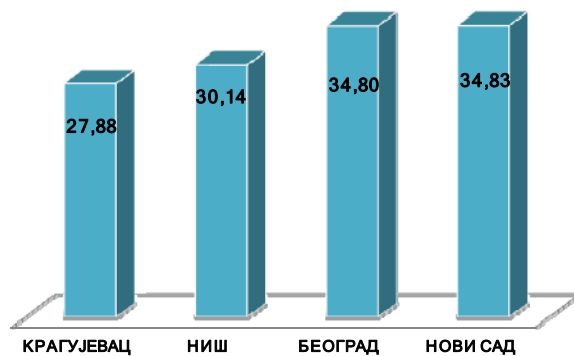
Апелациони судови

У свим апелационим судовима примљено је 70.174 предмета, а укупно у раду је било 96.691 предмет. Решено је 72.154 предмета, а остало је нерешено 24.537 предмета, од којих је 15.590 старих предмета, према датуму иницијалног акта, а 10.314 према датуму пријема у суд. Из наведених података се види да су апелациони судови савладали прилив, па чак и да су решили већи број предмета од броја који је примљен. Али ако се посматра укупан број предмета у раду судови су решили 74,62% предмета.

Посматрајући **укупне резултате апелационих судова у односу на 2010. годину** можемо закључити да је 30,52% мање нерешених предмета на почетку извештајног периода, да је примљено 21,54% више предмета, да је укупно у раду више 0,82% предмета, да је решено 4% више предмета и да је нерешених предмета на крају извештајног периода мање за 7,48%.

Ако се посматра **број просечно решених предмета по судији**, апелациони судови у Београду и у Новом Саду имају исти број просечно решених предмета по судији (34,8), затим следи Апелациони суд у Нишу (30,14), па Апелациони суд у Крагујевцу (27,88).

**ПРОСЕЧНО РЕШЕНО ПРЕДМЕТА ПО СУДИЈИ
СВЕ МАТЕРИЈЕ**



Ако се посматрају претежно судеће материје (Кж1, Кж2, Кжм1, Кжм2, Гж, Гж1, Гж2), приближно исто су решавали апелациони судови у Новом Саду (34,45) и Београду (33,48), а нешто мање су решавали апелациони судови у Нишу (29,80) и у Крагујевцу (27,43).

**ПРОСЕЧНО РЕШЕНО ПО СУДИЈИ
ПРЕТЕЖНО СУДЕЋЕ МАТЕРИЈЕ
(КЖ1, КЖ2, КЖМ1, КЖМ2, ГЖ, ГЖ1, ГЖ2)**



Треба имати у виду да **Апелциони суд у Београду има и најсложеније предмете**, а то су предмети који се односе на кривична дела ратних злочина и организованог криминала, који се решавају у посебним одељењима тог суда. Судије су савладале прилив новопримљених предмета у Одељењу за ратне злочине и скоро у целости прилив у Одељењу за организовани криминал, и поред тога што поступају и у осталим кривичним предметима. Због тога, **сматрам да су резултати Апелационог суда у Београду најбољи**, али су и резултати рада Апелационог суда у Новом Саду такође добри. Апелациони суд у Крагујевцу решава најмање предмета по судији, за претежно судеће материје (27,43) али има висок проценат решених предмета у односу на укупно у раду (92,56%). Судије Апелационог суда у Нишу су могле да реше већи број предмета обзиром да су просечно решиле по судији у претежно судећим материјама мањи број предмета (29,80) од апелационих судова у Београду (33,48) и Новом Саду (34,45). Поред тога, тај суд има знатно мањи проценат решених предмета у односу на укупно у раду (69,86%) када се пореди са Апелационим судом у Крагујевцу (92,56%). Ипак, у односу на претходну годину, судије тог суда просечно су решиле 6 предмета више.

Проценат **мериторних одлука** за претежно судеће материје је највећи у апелационим судовима у Нишу 94,40%, затим у Крагујевцу 92,02% и Новом Саду 90,64%, а најмањи у Београду 85,38%.

Ако се посматра **оптерећеност** апелационих судова, подаци о просечном приливу предмета по судији за **претежно судеће материје** показују да су апелациони судови у Београду, у Новом Саду и у Нишу приближно исто оптерећени, са око 32 предмета по судији, док Апелациони суд у Крагујевцу има 25,93 предмета по судији.

Сви апелациони судови решавају већи број предмета од броја који је примљен, осим Апелационог суда у Нишу.

Оптерећеност по судији у односу на укупан број предмета у раду показује да је најоптерећенији Апелациони суд у Београду са 49,96 предмета, затим Апелациони суд у Новом Саду са 47,62 предметом, Апелациони суд у Нишу са 43,03 предмета, а да је најмање оптерећен Апелациони суд у Крагујевцу са 30,10 предмета.

Сви апелациони судови, када се посматрају **претежно судеће материје** имају укупно **15.547 старих предмета**, према датуму **иницијалног**

акта, што чини **16,37%** укупног броја предмета у раду. Ови подаци су бољи ако се посматра број нерешених старих предмета у односу на датум пријема у суд (10.301). Ако се посматра дужина трајања поступка, у 23% предмета поступак траје од 5 до 10 година, а у 7,6% предмета поступак траје преко 10 година. Међу апелационим судовима најмањи проценат старих предмета у односу на укупно у раду има Апелациони суд у Крагујевцу 4,99%; апелациони судови у Новом Саду и Београду имају око 18%, а Апелациони суд у Нишу 21,09%.

Виши судови

У свим вишим судовима примљено је 111.647 предмета, а укупно у раду је било 158.688 предмета. Решено је 112.866 предмета, а остало је нерешено 45.822 предмета, од којих је 24.849 старих предмета према датуму иницијалног акта, а 7.291 према датуму пријема у суд. Из наведених података се види да су судови савладали прилив, па чак и да су решили већи број предмета од броја који је примљен. Али ако се посматра укупан број предмета у раду судови су решили 71,12% предмета.

Посматрајући **укупне резултате виших судова у односу на 2010. годину** можемо закључити да су виши судови у 2011. години имали 42,71% више нерешених предмета на почетку извештајног периода, да је смањен прилив предмета за 4,87%, да је укупно предмета у раду више за 5,56%, да је укупно решено 9,16% више предмета и да је нерешених предмета на крају извештајног периода мање за 2,37%.

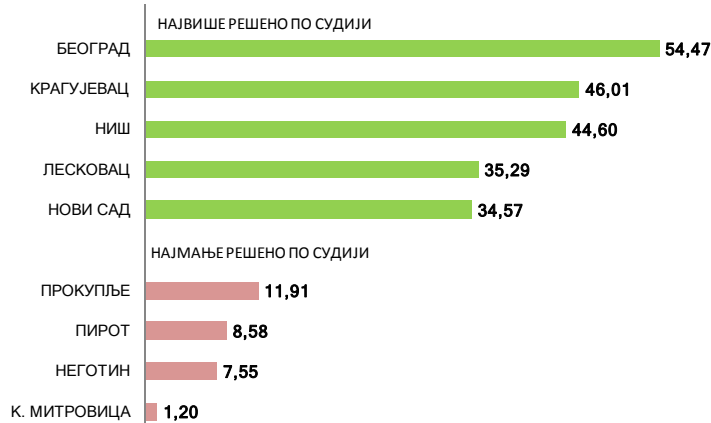
Ако се посматра укупан **број просечно решених предмета по судији**, најуспешнији су виши судови у Крагујевцу (53,17), Новом Саду (51,45), Београду (44,94), Панчеву (44,31) и Лесковцу (42,88). **Најмањи број просечно решених** предмета по судији имају виши судови у Пироту (12,35), Неготину (12,90), Косовској Митровици (16,62) и Прокупљу (17,52).

**ПРОСЕЧНО РЕШЕНО ПРЕДМЕТА ПО СУДИЈИ
СВЕ МАТЕРИЈЕ**



По претежно судећим материјама (Ки, К, Км, Ким, Гж, Гж1 и Гж2), највећи број просечно решених предмета по судији имају виши судови у Београду (54,47), Крагујевцу (46,01), Нишу (44,60), Лесковцу (35,29) и Новом Саду (34,57).

**ПРОСЕЧНО РЕШЕНО ПРЕДМЕТА ПО СУДИЈИ
ПРЕТЕЖНО СУДЕЋЕ МАТЕРИЈЕ
(КИ, К, КМ, КИМ, ГЖ, ГЖ1, ГЖ2)**



Треба имати у виду да **Виши суд у Београду** има и **најсложеније предмете**, а то су предмети који се односе на кривична дела ратних злочина и организованог криминала, који се решавају у посебним одељењима тог суда. Резултати рада тих одељења су добри, а посматрано у односу на 2010. годину су и бољи јер је решен већи број предмета. Сматрам да су резултати Вишег суда у Београду најбољи, али и да су резултати виших судова у Крагујевцу и Нишу добри, ако се посматрају претежно судеће материје. **Најмањи број просечно решених** предмета по судији имају виши судови у Косовској Митровици (1,20), Неготину (7,55), Пироту (8,58) и Прокупљу (11,91). У тим судовима прилив је приближно исти као и број решених предмета, али ако се посматра број предмета у раду, судије ових судова су могле да реше и више предмета. Остали виши судови, ако се посматрају претежно судеће материје, су решавали по судији од 14,89 до 29,00 предмета.

Проценат **мериторних одлука** за претежно судеће материје је највећи у вишим судовима у Ужицу (95,29%), Крагујевцу (92,49%), Шапцу (91,34%), Чачку (91,20%) и Пироту (90,77%), док је најмањи у Вишем суду у Лесковцу (70,81%).

Ако се посматра **оптерећеност** виших судова, подаци о просечном приливу предмета по судији **по претежно судећим материјама** показују да су **најоптерећенији** виши судови у Београду (51,60), Крагујевцу (48,40) и Нишу (41,75), док су **најмање оптерећени** виши судови у Косовској Митровици (1,23), Неготину, (7,38), Пироту (9,04) и Прокупљу (12,03), што је исто као у претходној години. Ти судови имају мањи број решених предмета по судији, али висок проценат решених предмета у односу на укупно у раду и коефицијент ажурности међу бољима.

Сви виши судови углавном савладавају прилив или решавају нешто мање предмета.

Оптерећеност по судији у односу на укупан број предмета у раду показује да су најоптерећенији виши судови у Београду са 83,52 предмета, затим Новом Саду са 76,80 предмета, Лесковцу 74,22 предмета и Крагујевцу са 62,97 предмета, док су најмање оптерећени виши судови у Неготину 13,42 предмета, Пироту 13,60 предмета, Косовској Митровици 16,88 предмета и Прокупљу 18,73 предмета.

Када се посматрају **стари предмети** према датуму иницијалног акта, по претежно судећим материјама, виши судови имају укупно 22.801 нерешен предмет, **што чини 20,32% укупног броја предмета у раду**. Ови подаци су бољи ако се посматра број нерешених старих предмета у односу на датум пријема у суд (5.999). Ако се посматра дужина трајања поступка, у **19,2%** предмета поступак траје **од 5 до 10 година**, а у **8,02%** предмета поступак траје и **преко 10 година**. Међу вишим судовима највећи проценат старих предмета у односу на укупно у раду имају виши судови у Београду 37,85%, Лесковцу 25,51%, Врању 24,12%, Новом Саду 17,68% и Краљеву 12,71%. Сви остали судови имају мање од 100 предмета, а проценат старих предмета креће се од 0,32 до 7,69.

Основни судови

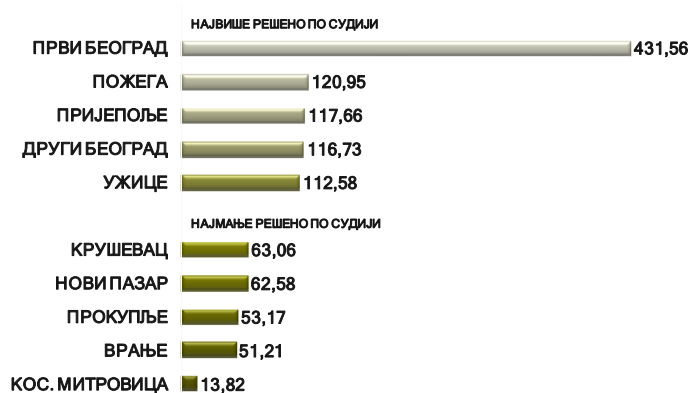
У свим основним судовима примљено је 1.219.959 предмета, а укупно у раду је било 4.283.192 предмета. Решено је 1.612.719 предмета, а остало је нерешено 2.670.473 предмета, од којих је **1.410.683 старих предмета**, према датуму **иницијалног акта**, а **1.360.797**, према датуму **пријема у суд**. Из наведених података се види да су судови савладали прилив, па чак и да су решили већи број предмета од броја који је примљен. Међу-

тим, ако се од укупног броја решених предмета одузме 591.192 Ив предмета Првог основног суда у Београду који су окончани обуставом, због повлачења предлога за извршење извршног повериоца ЈКП "Инфостан", добијени подаци показују да основни судови нису савладали прилив. **Само четри основна суда су савладала прилив предмета.**

У односу на 2010. годину прилив предмета је мањи за 7,96%.

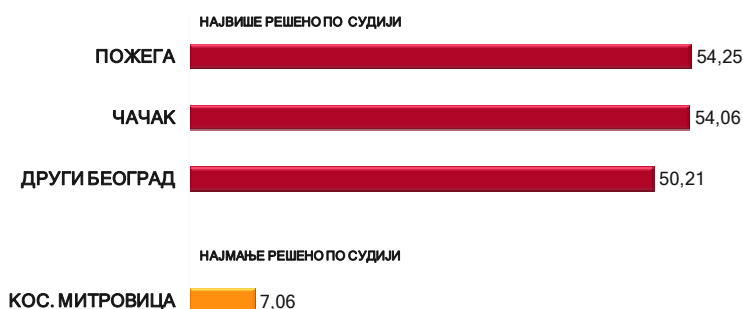
Ако се посматра **укупан број решених предмета** по судији, **највећи број просечно решених предмета** по судији имају Први основни суд у Београду (431,56), Основни суд у Пожеги (120,95), Основни суд у Пријеполу (117,66), Други основни суд у Београду (116,73) и Основни суд у Ужицу (112,58). У овај број просечно решених предмета **су ушли и предмети извршења**. Међутим, изменом Судског пословника промењен начин евидентирања завршених предмета у извршној материји, па се решеним предметом сматра само предмет у коме је спроведено извршење, због чега је велики број предмета поново евидентиран као нерешен. Поред тога, треба имати у виду и претходну напомену о броју решених Ив предмета (591.192) Првог основног суда у Београду, које су решиле све судије због чега је знатно повећан број решених предмета по судији. **Имајући у виду све наведено, резултати свих основних судова анализирани су само у односу на претежно судеће материје (П, П1, Ки, К, О), док су материје И и Ив посебно приказане у статистичком делу извештаја.**

ПРОСЕЧНО РЕШЕНО ПРЕДМЕТА ПО СУДИЈИ СВЕ МАТЕРИЈЕ



Највећи број **просечно решених предмета по судији** имају Основни суд у Пожеги (54,25), Основни суд у Чачку (54,06) и Други основни суд у Београду (50,21), док **најмање** просечно решених предмета по судији има Основни суд у Косовској Митровици (7,06).

**ПРОСЕЧНО РЕШЕНО ПРЕДМЕТА ПО СУДИЈИ
ПРЕТЕЖНО СУДЕЋЕ МАТЕРИЈЕ
(П, П1, КИ, К, О)**

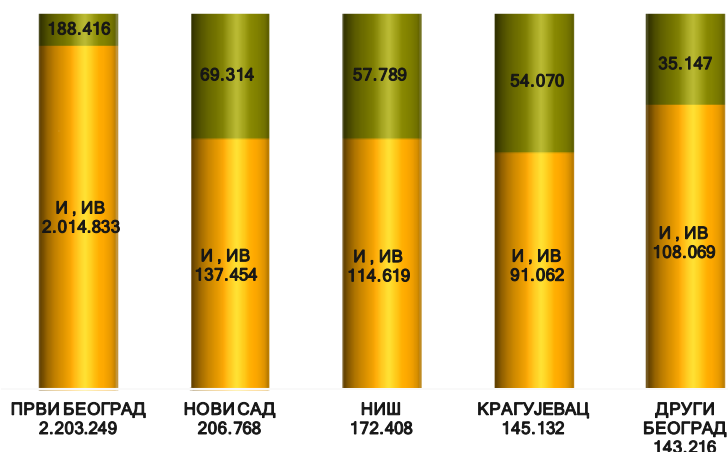


Остали судови су просечно решавали по судији од **29,00 до 49,97 предмета**.

Проценат мериторних одлука је највећи у основним судовима у Кикинди (88,26%), затим Прокупљу (86,52%), Шапцу (85,75%), Панчеву (84,45%) и Врању (83,27%), док **најмањи** проценат мериторних одлука има Основни суд у Неготину (66,87%). Основни судови су повећали проценат донетих мериторних одлука у односу на претходну годину.

Ако се посматра само **оптерећеност**, подаци о просечном приливу предмета по судији показују да највећи прилив предмета имају Основни суд у Пироту (73,73), Основни суд у Лесковцу (67,05), Други основни суд у Београду (56,41), Основни суд у Пожеги (56,34), Основни суд у Пријеполу (55,84), Основни суд у Крагујевцу (55,67) и Основни суд у Чачку (54,85), док је најмање оптерећен основни судови у Косовској Митровици (10,95), а остали судови имају просечан прилив по судији од 29,75 до 48,91.

Ако се посматра укупан број предмета у раду, по свим материјама, најоптерећенији су Први основни суд у Београду са 2.203.249 предмета, од тога су 2.014.833 предмета уписника И и Ив; Основни суд у Новом Саду са 206.768 предмета (137.454 уписника И и Ив); Основни суд у Нишу са 172.408 предмета (114.619 уписника И и Ив); Основни суд у Крагујевцу 145.132 предмета (91.062 уписника И и Ив) и Други основни суд у Београду са 143.216 предмета (108.069 уписника И и Ив). Све наведено показује да су извршења и даље највећи проблем у основним судовима.



Оптерећеност по судији за претежно судеће материје (П, П1, Ки, К, О), у односу на укупан број предмета у раду показује да су најоптерећенији Основни суд у Пироту са 120,20 предмета, затим Основни суд у Лесковцу са 115,34 предмета, Други основни суд са 99,30 предмета, Основни суд у Пријеполу са 99,19 предмета и Основни суд у Чачку са 90,15 предмета, док је најмање оптерећен Основни суд у Косовској Митровици са 15,81 предметом. Остали судови имају просечно у раду по судији од 52,98 до 88,67 предмета.

Сви основни судови, када се посматрају претежно судеће материје, имају укупно старих предмета, према датуму иницијалног акта 81.919 предмета, што чини 11,14% укупног броја предмета у раду. Ови подаци су бољи ако се посматра број нерешених старих предмета у односу на датум пријема у суд (63.090). Ако се посматра дужина трајања по-

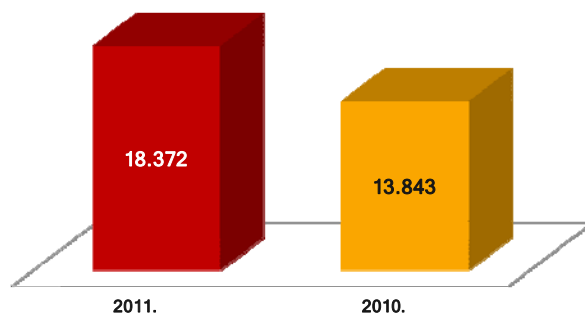
ступка, у **14,56%** предмета поступак траје **од 5 до 10 година**, а у **6,6%** предмета поступак траје **преко 10 година**. Међу основним судовима највећи проценат старих предмета у односу на укупно у раду имају Основни суд у Сремској Митровици 20,78%, затим Први основни суд у Београду 18,67%, Основни суд у Краљеву 17,86%, Основни суд у Враћу 15,89% и Нови Пазар 15,61%, док у осталим судовима проценат старих предмета креће се од 2,91% до 12,06%.

Управни суд

Управни суд примио је 15.787 предмета, а укупно у раду је било 36.083 предмета, што је више у односу на 2010 годину. Решено је 18.372 предмета, а остало нерешено 17.711 предмета, од којих је само **11 старих предмета**. Из наведених података се види да је савладан прилив, па чак и да је **решен већи број предмета** од броја који је примљен. Али ако се посматра укупан број предмета у раду **решено је 50,92%**.

Посматрајући **укупне резултате у односу на 2010. годину** можемо закључити да је Управни суд у 2011. години имао 12,91% више нерешених предмета на почетку извештајног периода, да је смањен прилив предмета за 1,63%, да је укупно предмета у раду више за 5,69%, да је **решено 32,72% више предмета** и да је **нерешених предмета на крају извештајног периода мање за 12,74%**.

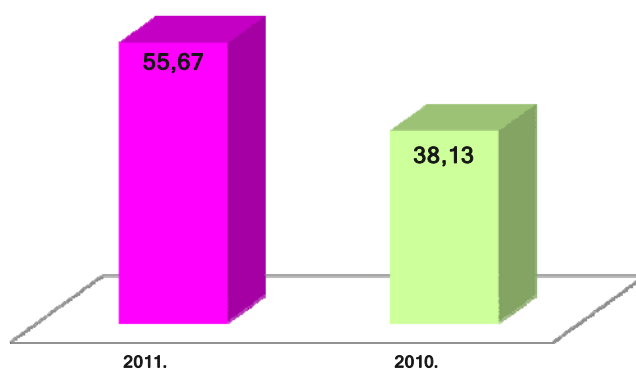
УКУПАН БРОЈ РЕШЕНИХ ПРЕДМЕТА



У 2011. години решено је **32,72% више предмета**.

Ако се посматра **број решених предмета по судији**, судије су просечно решавале 55,67 предмета, што је више у односу на 2010 годину. када су решавале 38,13 предмета. Највећи број просечно решених предмета по судији је у материји У (51,58%). Проценат мериторних одлука по свим материјама је 97,24%, а у материји У 98,39%.

ПРОСЕЧНО РЕШЕНО ПРЕДМЕТА ПО СУДИЈИ



Ако посматрамо **оптерећеност**, просечан прилив предмета по судији је 47,84, а у 2010. години је био 44,20, са три судије више. Просечан број предмета осталих у раду по судији је смањен за 24,66 предмета.

Подаци о раду одељења показују **неуједначеност у погледу прилива предмета и оптерећености судија у одељењу суда у односу на седиште суда**. Судије распоређене у одељења суда су скоро дупло више оптерећене од судија у седишту суда, што се види из података о просечном месечном приливу предмета по судији. Тако, у седишту суда судије имају просечан прилив од 35,17 предмета, док је у одељењима суда тај број од 57,2 до 67,95.

**ПРИКАЗ НЕУЈЕДНАЧЕНОГ ПРИЛИВА ПРЕДМЕТА
У ОДЕЉЕЊИМА СУДА У ОДНОСУ НА СЕДИШТЕ СУДА**



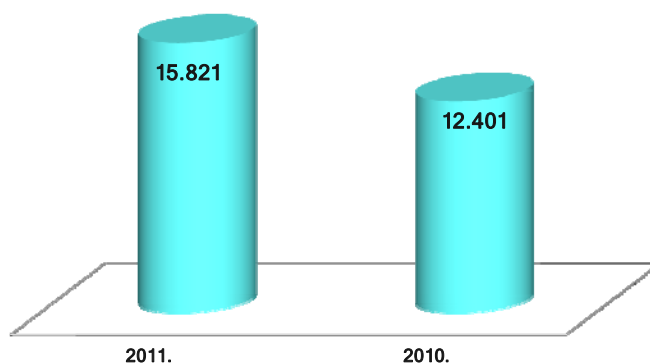
Из свега се може закључити да је Управни суд постигао **боље резултате у односу на 2010. годину**.

Привредни апелациони суд

Привредни апелациони суд је примио 16.107 предмета, а укупно у раду је било 23.863 предмета, што је више у односу на 2010 годину. Решено је 15.821 предмет, а остало нерешено 8.042 предмета, од којих је **3.107 старих предмета**, према датуму **иницијалног акта**, а **1** према датуму **пријема у суд**. Из наведених података се види да прилив предмета није савладан.

Посматрајући **укупне резултате у односу на 2010. годину** можемо закључити да је овај суд у 2011. години имао 19,29% више нерешених предмета на почетку извештајног периода, да је већи прилив предмета за 17,96%, да је укупно предмета у раду више за 18,29%, да је укупно **решено 27,58% више предмета** и да је нерешених предмета на крају извештајног периода више за 3,69%.

УКУПАН БРОЈ РЕШЕНИХ ПРЕДМЕТА



У 2011. години решено је 27,58% више предмета.

Просечно решено предмета по судији је 59,93, док је проценат решених предмета у односу на укупно у раду 66,30%. Од укупног броја решених предмета, 88,40% је решено мериторном одлуком. Просечан прилив предмета по судији је 61,01.

У односу на укупно у раду овај суд има **13,02% старих предмета**. Ако се посматра дужина трајања поступка, у 176 предмета (**5,66%**) поступак траје од **5 до 10 година**, а у 50 предмета (**1,60%**), **преко 10 година**.

Привредни судови

Привредни судови су примили 150.431 предмет, а укупно у раду је било 242.408 предмета, што је више у односу на 2010 годину. Решено је 134.196 предмета, а остало нерешено 108.212 предмета, од којих је 4.940 старих предмета, према датуму иницијалног акта, а 2.954, према датуму пријема у суд. Из наведених података се види да прилив предмета није савладан. Ако се посматра укупан број предмета у раду решено је 55,36%.

Укупни резултати у односу на 2010. годину показују да је прилив предмета мањи за 10,14%.

Ако се посматра укупан **број решених предмета по судији**, **највећи** број **просечно решених** предмета по судији имају привредни судови у Београду (152,86), Новом Саду (94,61), Зрењанину (85,64), Крагујевцу (81,94), док **најмање просечно решених** предмета по судији имају привредни судови у Зајечару (47,56), Нишу (49,18) и Лесковацу (51,74).

ПРОСЕЧНО РЕШЕНО ПРЕДМЕТА ПО СУДИЈИ СВЕ МАТЕРИЈЕ



Највећи **проценат мериторних одлука** имају привредни судови у Сомбору (54,31%), Ваљеву (49,60%) и Сремској Митровици (49,03%), док најмањи проценат мериторно решених имају привредни судови у Ужицу (34,02), Зрењанину (34,96%) и Крагујевцу (35,81%).

Ако се посматра **оптерећеност**, подаци о просечном приливу предмета по судији показују да су **најоптерећенији** привредни судови у Београду (160,97), Новом Саду (140,78) и Зрењанину (111,79), док је **најмање оптерећен** привредни суд у Зајечару (54,36).

Оптерећеност по судији у односу на укупан број предмета у раду показује да су најоптерећенији привредни судови у Новом Саду са 264,26

предмета, Београду са 260,23 предмета и Зрењанину са 166,79 предмета, док је најмање оптерећен Привредни суд у Зајечару са 79,45 предмета.

У односу на укупно у раду ови судови имају **2% старих предмета**. Ако се посматра дужина трајања поступка, у **549** предмета поступак траје **од 5 до 10** година, а у **209** предмета поступак траје **преко 10 година**. Највећи број старих предмета имају привредни судови у Београду 2.577, Новом Саду 718, Суботици 343 и Зрењанину 200, док најмњи број има Привредни суд у Лесковцу 28.

Виши прекршајни суд

Виши прекршајни суд је примио 33.925 предмета, а укупно у раду је било 35.926 предмета, што је мање у односу на 2010 годину. Решено је 35.210 предмета, а остало нерешено 716 предмета. Из наведених података се види да је **прилив предмета савладан**, па чак и да је решен већи број предмета. Ако се посматра **укупан број предмета у раду решено је 98%**.

Анализа рада Вишег прекршајног суда показује да је тај суд **постигао добре резултате и да су они бољи у односу на 2010. годину**, због високог процента решених предмета и коефицијента ажурности који износи 0,23. Оба ова показатеља су боља него претходне године. Поред тога, овај суд **нема нерешених старих предмета**. Судије овог суда **просечно решавају 50** предмета. **Просечан прилив предмета** по судији је 48,19, што је у односу на 2010. годину мало већи прилив предмета. Остало је у раду по судији 11,19 предмета – са судијом мање, а у 2010 години било је 30,78 предмета. Овај суд имао је више примљених предмета за 1,58% у односу на 2010 годину.

Од укупног број предмета у раду 60% је из области безбедности саобраћаја.

Прекршајни судови

Прекршајни судови су примили 602.761 предмет, а укупно у раду је било 1.108.990 предмета, што је нешто више у односу на 2010 годину. Решено је 644.845 предмета, а остало нерешено 464.145 предмета, од којих је 4.592 старих предмета. Из наведених података се види да је прилив

предмета савладан, па чак и да је решен већи број предмета. Ако се посматра укупан број предмета у раду решено је 58,15%.

Прекршајни судови остварили су приближно исте резултате као у 2010. години у погледу укупног броја нерешених предмета на крају извештајног периода и у погледу коефицијента ажурности. Разлика се појављује у броју примљених предмета, који је у 2011. години смањен, али је **повећан проценат решених предмета** и знатно је већи број пренетих нерешених предмета из 2010. године. **Најбоље резултате остварили су судије прекршајних судова у Бечеју и Шапцу, који су били најбољи и у 2010. години**, јер су решили највећи број предмета (172,73 и 159,08) и поред највећег просечног прилива предмета по судији (169,84 и 147,41).

ПРОСЕЧНО РЕШЕНО ПРЕДМЕТА ПО СУДИЈИ МАТЕРИЈЕ (ПР, ПРМ, ПРУ, ПР-ПОМ)



Остали судови су решавали од 62,61 до 117,09 предмета.

Добре резултате су постигли и прекршајни судови у Новом Саду, Београду, Сремској Митровици и Смедереву, који су решавали преко 130 предмета по судији. **Најмањи број просечно решених предмета по судији** има прекршајни суд у Косовској Митровици (20,41).

Најмањи просечан прилив предмета по судији је имао Прекршајни суд у Косовској Митровици (20,03), али је тај суд савладао прилив и

има коефицијент ажурности 0,51. Остали судови су имали просечан прилив предмета по судији од 71,91 до 139,58.

Оптерећеност по судији у односу на укупан број предмета у раду показује да су најоптерећенији прекршајни судови у Шапцу са 283,23 предмета, затим у Новом Саду са 270,13 предмета, Бечеју са 263,16 предмета, Београду 254,47 предмета и Крагујевцу 240,24 предмета, док је најмање оптерећен прекршајни суд у Косовској Митровици са 21,34 предмета. Остали судови имају од 88,82 до 221,86 предмета у раду по судији.

Од укупног броја предмета у раду, 48,51% је из области саобраћаја, 11,37% из области привреде и 10,30% из области јавног реда и мира. У овој години значајно је мање је прекршајних поступака из области саобраћаја.

* * *

Уопштено гледано сматрам да су судови радили добро. Поједини судови могли су да постигну и боље резултате, због чега ће праћењу њиховог рада бити посвећена посебна пажња у наредном периоду.

Анализа показује да су судови и даље неједнако оптерећени приливом предмета, што има за последицу да грађани и даље немају једнак приступ суду. То је посебно изражено код основних судова и прекршајних судова. Тако код основних судова просечан прилив предмета по судији (за све материје) је од 25,34 до 210,67, што значи да најоптерећенији суд има и до 8,3 пута више предмета по судији од суда са најмањим просечним приливом предмета. У предходној години овај распон је био 6,8. Просечан прилив предмета по судији у прекршајним судовима је од 20,03 до 169,84, тако да је распон био 8,5, и у односу на предходну годину је незнатно смањен. Код виших судова просечан прилив предмета по судији је од 12,62 до 54,45, тако да је распон био 4,3 и у односу на предходну годину је знатно смањен, када је био 8.

Поред тога, анализа показује да поједини судови имају мали прилив предмета.

Анализа показује да су Први основни суд у Београду и Други основни суд у Београду, и даље међу најоптерећенијим судовима у Републици Србији. Имајући у виду да покривају велику територију, они су и у

организационом смислу гломазни, па би оснивање већег броја судова допринело бољој организацији рада и већој ефикасности.

Подаци о раду судских јединица код судова, када се посматрају број примљених и решених предмета у судској јединици у односу на седиште суда, доводе у сумњу оправданост њиховог постојања код појединих судова, посебно ако се имају у виду трошкови.

Сва наведена запажања су иста као и претходне године и била су међу закљчцима које је донела Општа седница Врховног касационог суда, након разматрања годишњег извештаја о раду судова за 2010 годину. Министарству правде је упућена иницијатива за измену закона којим су одређена седишта и подручја судова, али тај закон није мењан. На предлогу за измену мреже судова треба истрајати да би судство било ефикасније, делотворније, ажурније, грађанима гарантован једнак приступ суду, а судије једнако оптерећене за исти посао и плату.

Очекујем да већ од ове године судије буду мање оптерећене приливом предмета. За растерећење судова значајно је да се у пракси, у већој мери, афирмише алтернативно и мирно решавање спорова (медијација и арбитража). Такође је потребно да отпочне примена Закона о јавном бележничтву (01.09.2012), којим су створени услови за решавање значајног дела правних ствари, о којима је до сада решавано по правилима ванпарничног поступка. Закон о извршењу и обезбеђењу, чија је примена у једном делу почела, растеретиће судове и почетком рада извршитеља. Циљ закона је убрзање поступка и ефикасно спровођење извршења. Нови Закон о парничном поступку, који је ступио на снагу 01.02.2012. године треба да омогући странкама да остваре право на суђење у разумном року и допринесе бољој ефикасности тог поступка.

Током 2011. године настављена је сарадња са Правосудном академијом, тако што су судије учествовале као предавачи у разним видовима обуке. Судије су се и усавршавале учешћем на домаћим, регионалним и међународним стручним скуповима, стручним расправама, радним групама и саветовањима. Имајући у виду да је Народна скупштина донела нове системске законе –Законик о кривичном поступку и Закон о парничном поступку, сматрам да о њиховој примени Правосудна академија треба да организује и спроведе обуку за све судије, о чему ће одлуку донети Високи савет судства.

Неки судови и даље имају лоше услове рада, али је у том погледу доста учињено у сарадњи са Министарством правде. Реновиране су зграде прекршајних судова у Ваљеву и Аранђеловцу и зграда Основног суда у Лозници. У току су активности на обезбеђивању нових зграда за Прекршајни суд у Београду и за парнично одељење Првог основног суда у Београду.

Министарство правде закључило је уговор са "Сименсом" за израду програма "САПС"- електронско вођење података у судовима које ће да обухвати апелационе судове, Управни суд и Врховни касациони суд. Поред тога, Основни суд у Сремској Митровици и Виши суд у Сремској Митровици укључени су у пилот пројекат за имплементацију наведеног програма. Прекршајни судови и даље немају програм за електронско вођење података због чега је њихов рад отежан.

Резултатима рада судова можемо бити задовољни. У односу на 2010. годину они су знатно бољи, а очекујем да у овој години буду још бољи. Тиме би се потврдила објективност моје раније процене да ће после три године реформисано судство (не само персонална решења, измењени закони и службе), показати да су циљеви из Националне стратегије реформе правосуђа у знатној мери остварени, великим залагањем судија и судског особља.

**ПРЕДСЕДНИК
ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА
Ната Месаровић**

ОПШТА СЕДНИЦА



Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Број: Су I 7 196/12-2
Датум: 03. 04. 2012. године
Београд

ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА
са Опште седнице Врховног касационог суда одржане
27. 03. 2012. године

Дневни ред

непотребно изостављено

4. Разматрање примене Закона о стечају и правилника на основу којих се исплаћују и одмеравају награде и накнаде на терет стечајне масе

По овој тачки дневног реда донет је

З а к љ у ч а к

Предлаже се Високом савету судства да покрене иницијативу за измене и допуне Закона о стечају и правилника на основу којих се исплаћују и одмеравају награде и накнаде на терет стечајне масе.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ ОПШТЕ СЕДНИЦЕ
ПРЕДСЕДНИК СУДА

Ната Месаровић

Служба председника Врховног касационог суда сачинила је пречишћен текст Распореда послова судија за 2012. годину.

Пречишћен текст Распореда послова судија за 2012. годину обухвата:

1. Распоред послова судија за 2012. годину Су I 2 869/11 од 02.12.2011. године и

2. Измену распореда послова судија за 2012. годину Су I 2 209/12 од 27.03.2012. године.

ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Служба председника суда
Су I 2 222/12
02.04.2012. године
Београд

РАСПОРЕД ПОСЛОВА СУДИЈА ЗА 2012. ГОДИНУ
(ПРЕЧИШЋЕН ТЕКСТ)

I

Судска управа

Пословима судске управе руководи председник суда.

За заменике председника суда одређују се судије Стојан Локић, Снежана Живковић и Звездана Лутовац.

Председника суда замењиваће судија Звездана Лутовац, заменик председника суда.

II

Судска одељења и уредник Билтена

За председнике судских одељења одређују се, и то:

1. У Одељењу судске праксе: Ната Месаровић, председник суда, за заменике, судије Стојан Јокић, Бата Цветковић и Снежана Живковић.

2. У Кривичном одељењу: судија Бата Цветковић, а за заменика судија Анђелка Станковић.

3. У Грађанском одељењу: судија Весна Поповић, а за заменика судија Власта Јовановић.

Главни и одговорни уредник Билтена судске праксе је судија Снежана Андрејевић, а заменик главног и одговорног уредника, судија Стојан Јокић.

III

Кривично одељење

1.

Већа за одлучивање о сукобу надлежности између судова, ако за одлучивање није надлежан други суд и о преношењу надлежности судова:

I Веће

1. Невенка Важић, председник већа
2. Горан Чавлина, члан већа
3. Веско Крстајић, члан већа
4. Маја Ковачевић-Томић, члан већа

Председника већа замењује први члан истог већа.

II Веће

1. Анђелка Станковић, председник већа
2. Бата Цветковић, члан већа

3. Љубица Кнежевић-Томашев, члан већа
 4. Биљана Синановић, члан већа
- Председника већа замењује први члан истог већа.

2.

Веће за одлучивање о захтевима за заштиту законитости подигнутим против правноснажних одлука нижих судова:

1. Бата Цветковић, председник већа
2. Невенка Важић, члан већа
3. Анђелка Станковић, члан већа
4. Љубица Кнежевић-Томашев, члан већа
5. Веско Крстајић, члан већа
6. Биљана Синановић, члан већа

Председника већа замењује први члан већа.

Попуна 3. и 4. члана већа до пуног састава вршиће се наизменично између чланова већа Љубице Кнежевић-Томашев, Веска Крстајића и Биљане Синановић.

3.

Веће за одлучивање о захтевима за заштиту законитости подигнутим против одлука Врховног касационог суда и привредних судова:

1. Невенка Важић, председник већа
2. Бата Цветковић, члан већа
3. Анђелка Станковић, члан већа
4. Горан Чавлина, члан већа
5. Веско Крстајић, члан већа

Уколико су поједини чланови већа учествовали у доношењу одлуке Врховног касационог суда против које је подигнут захтев за заштиту законитости, веће ће се формирати од чланова који нису учествовали у

доношењу те одлуке и по распореду који одреди председник Врховног касационог суда.

4.

Чланови Већа из тач. 2. и 3. могу замењивати одсутне чланове тих већа.

5.

Попуна већа до пуног састава вршиће се према посебном распореду који ће утврђивати месечно председник Кривичног одељења.

6.

За руководиоца евиденције судске праксе у Кривичном одељењу одређује се судија Анђелка Станковић, а за заменика судија Горан Чавлина.

IV

Грађанско одељење

1.

I Веће

1. Весна Поповић, председник већа
2. Миломир Николић, члан већа
3. Лидија Ђукић, члан већа

II Веће

1. Власта Јовановић, председник већа
2. Звездана Лутовац, члан већа
3. Предраг Трифуновић, члан већа

III Веће

1. Снежана Андрејевић, председник већа
2. Вида Петровић-Шкоро, члан већа
3. Љубица Милутиновић, члан већа

IV Веће

1. Стојан Јокић, председник већа
2. Михајло Рулић, члан већа
3. Мирјана Ђерасимовић, члан већа
4. Јелена Боровац, члан већа

Председник IV већа примаће предмете привредних спорова и предмете из опште материје грађанског права, осим радних спорова. Први члан већа примаће предмете привредних спорова. Други члан већа примаће предмете привредних спорова и предмете Р, Р1, Гзз, Гзз1, Пзз и Пзз1. Трећи члан већа примаће предмете из опште материје грађанског права и радних спорова, осим привредних спорова.

V Специјализовано веће за управну материју

1. Снежана Живковић, председник већа
2. Олга Ђуричић, члан већа
3. Други члан већа попуњава се из реда председника већа Грађанског одељења по редоследу већа утврђеном овим распоредом.

Председника већа Грађанског одељења, као другог члана Специјализованог већа за управну материју, замењује први члан тог већа.

Попуна Специјализованог већа за управну материју до састава од пет судија вршиће се према посебном распореду који ће утврђивати месечно председник Грађанског одељења.

2.

Председника већа замењује први члан истог већа.

Редовна попуна већа вршиће се између I и II већа, III и IV већа.

За одлучивање о ванредним правним лековима против правноснажних одлука привредних судова у парничном поступку одређује се IV веће.

3.

За руководиоца евиденције судске праксе у Грађанском одељењу одређује се судија Власта Јовановић, а за заменика судија Стојан Јокић.

4.

Веће за решавање сукоба надлежности између Управног суда и виших и основних судова:

1. Власта Јовановић, председник већа
2. Олга Ђуричић, члан већа
3. Вида Петровић-Шкоро, члан већа

Председника већа замењује први члан већа, а чланове већа судије Снежана Живковић и Стојан Јокић.

V

Одељење судске праксе

Одељење судске праксе чине судије:

1. Ната Месаровић, председник суда,
2. Снежана Живковић, заменик председника суда,
3. Бата Цветковић, председник Кривичног одељења,
4. Весна Поповић, председник Грађанског одељења,
5. Снежана Андрејевић, главни и одговорни уредник Билтена судске праксе,
6. Анђелка Станковић, руководиоца евиденције судске праксе у Кривичном одељењу,
7. Власта Јовановић, руководиоца евиденције судске праксе у Грађанском одељењу,
8. Стојан Јокић, заменик руководиоца евиденције судске праксе у Грађанском одељењу и заменик главног и одговорног уредника Билтена судске праксе.

9. Горан Чавлина, заменик руководиоца евиденције судске праксе у Кривичном одељењу.

VI

Редакцију Билтена судске праксе сачињавају главни и одговорни уредник, заменик главног и одговорног уредника, судије руководиоци евиденције судске праксе у одељењима и Снежана Живковић, заменик председника суда.

VII

Судска одељења ће најмање једном у шест месеци вршити анализу судске праксе из своје области и оцењивати резултате рада одељења у целини и појединачно судија и судијских помоћника.

КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ

***ПРАВНА СХВАТАЊА
И ЗАКЉУЧЦИ***

**КОНАЧНИ ТЕКСТ ПРАВНОГ СХВАТАЊА
СА ОДВОЈЕНИМ МИШЉЕЊЕМ**

Повреда одредбе члана 385. став 2. ЗКП

Повреду поступка и одлуку донету супротно одредби члана 385. став 2. ЗКП-а (укидање првостепене пресуде, након што је она већ једанпут укинута), могуће је отклонити једино захтевом за заштиту законитости.

(Правно схватање је усвојено на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда одржаној 03.11.2011. године, чији је текст коригован на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда 28.11.2011. године).

О б р а з л о ж е њ е

Одредба члана 385. став 2. ЗКП-а представља "процесну забрану" за другостепени суд да поновно укине првостепену пресуду у предмету у коме је она већ једанпут укинута. То истовремено значи да ни првостепени суд не може у истом предмету трећи пута водити првостепени поступак.

Поступање другостепеног суда супротно овој процесној забрани и доношење решења о укидању првостепене пресуде која је већ једанпут укинута, представља повреду поступка из члана 385. став 2. ЗКП-а која се може отклонити једино уклањањем такве незаконите одлуке из правног поретка. Како се ради о правноснажном решењу, то је могуће учинити само кроз одговарајући ванредни правни лек, у конкретном случају захтев за заштиту законитости.

Решење о другом укидању првостепене пресуде, за разлику од решења којим се она први пута укида (и решења о укидању других првостепених одлука код којих не постоји ограничење броја укидања) има и формалну и материјалну правноснажност, дакле испуњава све услове из члана 419. ЗКП-а да се против њега може изјавити захтев за заштиту законитости.

Против таквог решења није дозвољена жалба, што га чини формално правноснажним а странке чији су материјално-правни односи предмет кривичног поступка (окривљени и овлашћени тужилац) не могу тражити, јер им то одредбом члана 385. став 2. ЗКП-а није дозвољено – да се по истој кривичној ствари води нови првостепени поступак, већ је коначну одлуку о кривичној ствари овлашћен донети само другостепени суд. То одлуци жалбеног суда – решењу о другом укидању првостепене пресуде, даје и материјалну правноснажност.

Изјављени захтев за заштиту законитости против решења другостепеног суда о укидању првостепене пресуде која је већ једанпут укинута, због повреде закона из члана 385. став 2. ЗКП-а увек је у корист окривљеног, без обзира на врсту првостепене пресуде која је по други пут укинута јер је у корист окривљеног да му се поступак заврши у истанционом поступку и разум-

ном року а не да се поново у првостепеном поступку расправља о оптужби против њега. С`тога би код постојања повреде поступка из члана 385. став 2. ЗКП-а било основа да се изјављени захтев за заштиту законитости усвоји и одлука другостепеног суда укине а поступак врати у фазу жалбеног поступка.

ОДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ

- судије Врховног касационог суда Анђелке Станковић -

На основу члана 2. Пословника о уређењу и раду Врховног касационог суда ("Службени гласник РС", бр. 37/10) и члана 23. став 3. Судског пословника ("Службени гласник РС", бр. 110/2009), излажем своје одвојено мишљење, које прилажем уз усвојено правно схватање.

Кривично одељење Врховног касационог суда је на седници дана 03.11.2011. године усвојило правно схватање, које је на седници 28.11.2011. године прецизирано, тако да гласи:

"Повреду поступка и одлуку донету супротно члану 385. став 2. ЗКП (укидање првостепене пресуде након што је она већ једанпут укинута), могуће је отклонити једино захтевом за заштиту законитости."

Због неслагања са цитираним правним схватањем и разлозима који су дати на седници Кривичног одељења 28.11.2011. године, за такво правно схватање, издвојила сам мишљење и најавила да ћу своје одвојено мишљење приложити уз изворник правног схватања, што и чиним, наводећи следеће разлоге:

У конкретном случају, а који је довео до усвајања цитираног правног схватања, другостепени суд је у поступку по жалби по други пут укинуо првостепену пресуду, супротно одредби члана 385. став 2. ЗКП, и предмет вратио првостепеном суду на поновни поступак, па пошто се првостепени суд огласио стварно ненадлежним и по правноснажности тог решења списе доставио апелационом суду на надлежност, овај суд је покренуо поступак за решавање сукоба надлежности пред Врховним касационим судом.

Одлучујући о покретнутом поступку за решавање сукоба надлежности Врховни касациони суд је одбацио предлог апелационог суда, јер је нашао да се не ради о сукобу стварне надлежности и у образложењу свог решења изнео став да се процесни проблем може решити подношењем захтева за заштиту законитости против решења нижестепених судова.

На седници Кривичног одељења прихваћен је став из образложења решења Врховног касационог суда и разлози које је за тај став изнела у свом реферату судија Невенка Важић – да решење о другом укидању првостепене пресуде које је донео другостепени суд има не само формалну, већ и материјалну правноснажност, а која се објашњава тиме да странке "не могу тражити ... да се по истој кривичној ствари води нови првостепени поступак већ да је коначну одлуку о кривичној ствари овла-

ићен донети само другостепени суд..." и да то овом решењу даје материјалну правноснажност, те да се против тог решења, као и решења основног суда о оглашавању стварно ненадлежним, може подићи захтев за заштиту законитости.

Са изнетим правним ставом се делимично слажем.

Наиме, када је реч о правноснажности решења о оглашавању стварно ненадлежним донетог од стране првостепеног суда, сматрам да такво решење има и формалну и материјалну правноснажност и да у смислу члана 419. ЗКП може бити предмет оцене по захтеву за заштиту законитости, јер је тим решењем правноснажно и у меритуму одлучено о стварној надлежности, па се, евентуална, повреда закона може испитивати по захтеву за заштиту законитости.

Међутим, решење другостепеног суда о укидању првостепене пресуде по жалби, па чак ни оно којим се по други пут укида првостепена пресуда супротно одредби члана 385. став 2. ЗКП нема правни статус правноснажне судске одлуке, којом се мериторно решава о главној ствари, па се не ради о пресуђеној ствари, због чега не може бити предмет оцене по захтеву за заштиту законитости. Наиме, Законик о кривичном поступку у члану 189. став 2. одређује само формалну правноснажност решења која наступа када се оно не може побијати жалбом или када жалба није дозвољена. Из тога следи закључак да решење о укидању првостепене пресуде има само формалну правноснажност, јер се против тог решења не може изјавити жалба, већ се о главној ствари поступак враћа на почетак и тек предстоји доношење правноснажне судске одлуке.

Са напред цитираним усвојеним правним схватањем и датим разлозима се не слажем јер је сагледан само један сегмент решења другостепеног суда, а то је одлука о враћању предмета првостепеном суду на поновни поступак, а не и то да је тим решењем одлучено о жалби која је уважена и првостепена пресуда укинута, па се код оцене материјалне правноснажности другостепеног решења оно мора сагледати у целини. Тим решењем је констатована било одређена незаконитост, било неправилност у првостепеној пресуди везана за чињенично стање, које у наставку поступка треба отклонити, дакле, кривично правна ствар није решена у меритуму, већ ће у наставку поступка бити донета правноснажна одлука, па се зато законитост решења о другом укидању првостепене пресуде не може испитивати у поступку по ванредном правном леку.

Имајући у виду изложено, налазим да је наведено решење апелационог суда незаконито, јер је донето супротно одредби члана 385. став 2. ЗКП, али не и правноснажно, па је, с тога, оцена законитости тог решења од стране Врховног касационог суда по захтеву за заштиту законитости, у супротности са одредбом члана 419. ЗКП. Законски оквир за решавање конкретне процесно правне ситуације је једино оцена законитости правноснажног решења првостепеног суда о оглашавању стварно ненадлежним, те након укидања тог решења настављање даљег првостепеног поступка.

ПРАВНО СХВАТАЊЕ¹

*О начину и обиму извођења доказа на претресу
пред другостепеним судом у смислу члана 377. став 1. ЗКП.*

Претрес пред другостепеним судом није понављање првостепеног главног претреса, пошто су предмет расправе на овом претресу жалбени наводи и у вези с тим првостепена пресуда, па се претрес пред другостепеним судом ограничава само на спорне чињенице које су се јавиле у вези жалбених навода и процесних обавеза другостепеног суда у вези с тим (члан 380. ЗКП). У том смислу, о извођењу нових доказа изнетих у жалби или понављању већ раније изведених доказа, одлучује веће другостепеног суда када доноси одлуку о одржавању претреса (у смислу члана 376. став 2. ЗКП), а о предложеним доказима на самом претресу пред другостепеним судом одлучује поступајуће веће, док о извођењу осталих доказа изведених на главном претресу пред првостепеним судом, уколико другостепени суд налази да их не треба поновити (поново изводити), не треба ни одлучивати.

(Правно схватање је усвојено на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда одржаној 24.05.2011. године)

Правно схватање је усвојено на основу реферата судије Бате Цветковића "Извођење доказа на претресу пред другостепеним судом".).

О б р а з л о ж е њ е:

За разлику од главног претрес пред првостепеним судом, где је предмет расправљања оптужница, на претресу пред другостепеним судом предмет расправљања је изјављена жалба и у вези с тим и првостепена пресуда, тако да је у том смислу поље дискусије, предлагања и овакво суђење у другостепеном поступку, ограничено садржином жалбе и обавезом суда преиспитивања пресуде у погледу повреде закона по службеној дужности. Поред тога, постоји разлика између главног претреса и претреса пред другостепеним судом и у погледу учешћа странака и других лица на претресу, јер су у члану 377. став 2. ЗКП, таксативно побројане странке и друга лица која се позивају на претрес пред другостепеним судом и у том делу је врло битан део наведене законске одредбе где је прописано да се позивају "...и они сведоци и вештаци за које суд одлучи да се испитају". По-

¹ Ово правно схватање усвојено је на основу реферата судије известиоца Бате Цветковића "Извођење доказа на претресу пред другостепеним судом", који је објављен у Билтену Врховног касационог суда број 2/2011

што се ради о жалбеном поступку то је за тумачење овакве законске одредбе неопходно претходно обратити пажњу на одредбу члана 376. став 2. ЗКП, којом је прописано да одлуку о држању претреса пред другостепеним судом претходно доноси веће другостепеног суда након одржане седнице већа, дакле, приликом претходне седнице већа другостепеног суда, када веће одлучи да одржи претрес пред другостепеним судом у тој фази истовремено одлучује које ће доказе извести као нове (предложене у жалбама) а које поновити од већ раније изведених доказа. У складу с тим, веће у тој фази поступка одлучује која ће лица (сведоке, вештаке, ...), осим странака које су по закону обавезне, позвати на претрес. Напред изнето указује да другостепени суд није обавезан да позива и саслушава све сведоке и вештаке на које су се странке позвале у жалби или одговору на жалбу, а још мање све саслушане сведоке у првостепеном поступку и евентуално поново изводи све доказе који су изведени у првостепеном поступку. О доказима које ће извести на претресу пред другостепеним судом, а самим тим и која ће лица позвати (сведоци, вештаци и др.) одлучује искључиво суд на претходној седници већа, пошто претрес пред другостепеним судом ни у ком случају није и не сме бити понављање првостепеног главног претреса, будући да се претресање пред другостепеним судом ограничава само на спорне моменте у вези жалбених навода, а не и на друге чињенице, које су неспорне. У вези с тим су и овлашћења другостепеног суда да касније приликом одлучивања може другачије да цени од првостепеног суда, само оне доказе које је извео на претресу.

Неспорна је чињеница да током претреса пред другостепеним судом може доћи до предлагања и нових доказа који нису били предложени у жалби (члан 378. став 4. ЗКП) о којим предлозима ће у смислу прихватања и одбијања предлога одлучивати искључиво поступајуће веће на претресу пред другостепеним судом. У том смислу наведено веће ће одлучивати и евентуално о предлогу да се неки други од раније проведених доказа понове у смислу поновног саслушања раније саслушаних сведока или вештака, или читања одређених писмених доказа.

**КОНАЧНИ ТЕКСТ ПРАВНОГ СХВАТАЊА
СА ОДВОЈЕНИМ МИШЉЕЊЕМ**

*О потребним елементима за оптужни предлог код кривичног дела
угрожавање сигурности из члана 138. став 2. у вези става 1. КЗ*

За постојање кривичног дела из члана 138. став 2. КЗ, потребно је да се зна на која лица се односи претња и чија је лична сигурност угрожена, али то не значи да идентитет тих лица мора бити тачно одређен у оптужном акту, већ је довољно да је та лица могуће одредити – идентификовати према некој околности која стоји у вези са упућеном претњом.

(Правно схватање усвојено на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда дана 28.11.2011. године).

О б р а з л о ж е њ е

Код кривичног дела угрожавање сигурности из члана 138. став 2. у вези става 1. КЗ, често се појављује дилема да ли је уопште неопходно прецизно именом и презименом означити пасивног субјекта – оштећеног или је за оптужни предлог довољно да је он одредив, тј. да се из диспозитива зна на која лица се односи претња којом се прети злом, а што има за последицу стварање неспокојства, страха и нарушавања правне и физичке несигурности, тј. личне слободе.

Кад је претња упућена директно, непосредно, онда нема дилеме на кога се односи. Међутим, када је претња упућена већем броју неидентификованих лица, преко интернет презентације друштвене мреже "Facebook" или каквог другог прецизног средства електронске комуникације које је доступно свима јер је приступ тој мрежи неограничен, онда је за оптужни акт довољно да су пасивни субјекти одредиви, а која су њихова имена и презимена и да ли су за претњу сазнали је ствар доказивања у кривичном поступку.

ОДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ

- судије Врховног касационог суда Анђелке Станковић -

На основу члана 2. Пословника о уређењу и раду Врховног касационог суда ("Службени гласник РС", бр. 37/10) и члана 23. став 3. Судског пословника ("Службени гласник РС", бр. 110/2009), излажем своје одвојено мишљење, које прилажем уз усвојено правно схватање.

Кривично одељење Врховног касационог суда је на седници дана 28.11.2011. године усвојило правно схватање, тако да гласи:

За постојање кривичног дела из члана 138. став 2. КЗ, потребно је да се зна на која лица се односи претња и чија је лична сигурност угрожена, али то не значи да идентитет тих лица мора бити тачно одређен у оптужном акту, већ је довољно да је та лица могуће одредити – идентификовати према некој околности која стоји у вези са упућеном претњом.

Када је реч о кривичном делу угрожавање сигурности из члана 138. став 2. Кривичног законика судска пракса је изградила став да оштећени коме је упућена претња не мора у тој претњи бити означен именом и презименом, већ је потребно да се, према околностима под којима се догађај одиграо, може утврдити на које се конкретно лице, или више њих, претња односи, али се подразумевало да у оптужном акту та лица морају бити конкретизована и утолико се новоусвојено правно схватање разликује од постојеће судске праксе.

Када се пође од кривично-правног случаја који је послужио као основа за усвајање цитираног правног схватања, види се да постоји разлика, управо везано за питање означавања пасивног субјекта у оптужном акту.

Наиме, Врховни касациони суд је одлучивао о захтеву за заштиту законитости подигнутог против решења Вишег и Апелационог суда у Београду, којима је правноснажно одбијен оптужни предлог јавног тужиоца, којим је окривљеном стављено на терет извршење кривичног дела угрожавање сигурности из члана 138. став 2. у вези става 1. Кривичног законика, извршеног тако што је окривљени на друштвеној мрежи Facebook, поводом "Параде поноса 2010", у оквиру групе "Геј парада-брука Србије" на постављено питање шта учинити изјавио: "Заклати наравно". Нижестепени судови су нашли да из описа кривичног дела датом у оптужном акту да је окривљени угрозио сигурност особа које су намеравале да учествују на "Паради поноса 2010", а без означавања иједног оштећеног, односно лица на које се конкретно претња односила и која су ту претњу доживела као угрожавање њиховог телесног интегритета, не произлазе обележја кривичног дела које је окривљеном стављено на терет, па је оптужни предлог одбијен.

Врховни касациони суд је нашао, у поступку оцене законитости нижестепених решења, да је повређен закон – члан 369. тачка 1. ЗКП и да за постојање овог кривичног дела није потребно да оштећени буду конкретно означени, већ да се то може учинити, односно утврдити током поступка, према некој околности случаја, а да је у конкретном случају то сваки појединац који је намеравао да буде учесник параде.

Са изложеним ставом се не слажем. Ово с тога што кривично дело угрожавање сигурности, којим се штити лична сигурност неког лица која је угрожена упућеном претњом, а што се субјективно одређује као осећај несигурности и страха за сопствени телесни интегритет, подразумева постојање узрочно-последичне везе између упућене претње и последице код оштећеног лица у виду створеног осећаја страха, несигурности, угрожености и слично. Из тога произлази да је јавни тужилац у обавези да пре подношења оптужног акта испита да ли постоје и која су то лица из масе будућих учесника параде, чија је сигурност угрожена и у оптужном акту означи оштећене којима је лична сигурност била угрожена претњом упућеном од стране окривљеног. Јавни тужилац је навео да су то све особе које су намеравале да учествују на паради, што је могло да буде више стотина или хиљада људи, при чему тужилац ниједног појединачног оштећеног није навео, што није ни могао да учини јер ниједно од тих лица није ни поднело кривичну пријаву, па се поставља питање да ли је неко уопште сазнао за изјаву окривљеног и да ли је због ње осетио угроженост.

Код оваквог чињеничног стања усвојено правно схватање Кривичног одељења Врховног касационог суда каже да је довољно да оштећени може да се одреди, а примењено на конкретан случај значи да су то сви учесници параде са чиме се не слажем јер оштећени не могу бити учесници параде као такви, као НН лица, већ то морају бити индивидуално одређена лица која трпе последице и која морају бити означена као таква још у оптужном акту, како би суд приликом испитивања оптужног акта, у смислу члана 441. ЗКП, могао да процењује да ли у радњама окривљеног, како су оне описане, има елемената кривичног дела или не.

ЗАКЉУЧАК

о измени одлуке о начину извршења правноснажно изречене казне затвора до годину дана

Председник првостепеног суда, сходно члану 174е. Закона о изменама и допунама ЗИКС-а ("Службени гласник РС" број 31 од 09. маја 2011. године), надлежан је за измену одлуке о начину извршења правноснажно изречене казне затвора до годину дана.

(Усвојен на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда дана 28.11.2011. године)

Образложење

Законом о изменама и допунама ЗИКС-а ("Службени гласник РС" бр. 72/09 од 03.09.2009. године) и Правилником о начину извршења казне затвора у просторијама у којима осуђени станује ("Службени гласник РС" број 64 од 06.10.2010. године) није изричито било прописано ко је надлежан за измену одлуке о начину извршења правноснажно изречене казне затвора до годину дана, донете сходно члану 45. став 5. КЗ РС.

На седници Кривичног одељења Врховног касационог суда дана 10.03.2011. године усвојен је закључак под тачком 4. да је Веће из члана 24. став 6. ЗКП суда који је донео првостепену пресуду надлежно да донесе решење којим се одређује да осуђени остатак казне издржи у затвору због самовољног напуштања просторија у којима станује (став 6. члана 45. КЗ-а) као и уколико не постоје могућности за извршење казне затвора без напуштања просторија у којима станује.

Међутим, након што је усвојен напред наведени закључак дана 9.5.2011 године донет је Закон о изменама и допунама ЗИКС-а ("Службени гласник РС" број 31 од 09.05.2011. године) који је на снази, а који такође није прецизно регулисао наведено питање надлежности за измену начина извршења правноснажно изречене казне затвора до годину дана, али је унео ново законско решење тиме што је у чл.174е дато овлашћење председнику суда који је донео првостепену пресуду, да након правноснажности пресуде као и у току издржавања казне, одлучује о предлозима странака да се осуђеном коме је изречена казна затвора до једне године казна може извршити без напуштања просторија у којима осуђени станује.

Обзиром да је чланом 174е. наведеног закона прописано да председник суда који је донео првостепену пресуду одлучује након правноснажности пресуде као и у току издржавања казне о предлогу странака да се осуђеном коме је изречена казна затвора до једне године казна може извршити без напуштања просторије у којима осуђени станује, на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда од 28.11.2011. године усвојен је закључак да би наведено овлашћење председника суда могло бити примењено и за одлучивање о измени одлуке о начину извршења правноснажно изречене казне затвора до годину дана уколико осуђени самовољно напусти просторије у којима станује као и уколико не постоје могућности за извршење казне затвора без напуштања просторија у којима станује.

СЕНТЕНЦЕ

КРИВИЧНО ПРОЦЕСНО ПРАВО

СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ СУДА ЗА УПУЋИВАЊЕ ОКРИВЉЕНОГ НА ИЗДРЖАВАЊЕ КАЗНЕ ЗАТВОРА (Чл. 42. и 43. ЗИКС)

Основни суд на чијем подручју се налази пребивалиште окривљеног, или боравиште ако је познато (члан 42. и 43. ЗИКС), стварно и месно је надлежан за поступање по правноснажном решењу привредног суда о замени новчане казне казном затвора, односно за упућивање окривљеног на издржавање казне затвора.

Из образложења:

"Привредни суд је као стварно и месно надлежан суд на основу члана 175. ЗИКС и чл. 177. и 180-а. ЗИКС донео решења којима је новчане казне изречене окривљенима пресудама тог суда, заменио казнама затвора, будући да нису плаћене у остављеним роковима.

Тачно је да је за извршење новчане казне изречене за привредни преступ (сходно чл. 175. и 180-а ЗИКС) надлежан суд који је донео првостепену пресуду, а то је привредни суд, па је исти суд поступио сходно наведеним прописима Закона о извршењу кривичних санкција и својим решењима заменио изречене новчане казне одговарајућим казнама затвора, што управо представља један од начина извршења новчане казне.

Међутим, извршење новчане казне треба разликовати од поступка упућивања окривљеног на издржавање казне затвора, које следи након извршења новчане казне (заменом исте казном затвора), а који је као скуп техничких радњи и поступака прописан одредбама чл. 41. – 46. ЗИКС и за који је посебно одређена стварна надлежност основног суда.

Стога је Врховни касациони суд одлучујући о предлогу за решавање сукоба надлежности између привредног и основног суда нашао да је основни суд на чијем подручју се налази пребивалиште окривљеног, или боравиште ако је познато (чл. 42. и 43. ЗИКС), стварно и месно надлежан за поступање по правноснажном решењу привредног суда о замени новчане казне казном затвором.

не казне казном затвора, односно за упућивање окривљеног на издржавање казне затвора".

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Кс 31/11 од 15.03.2011. године, утврђена на седници Кривичног одељења 20.06.2011. године)

РОКОВИ ЗА ЖАЛБУ НА ПРЕСУДУ ПРВОСТЕПЕНОГ СУДА

(Члан 363. став 1. у вези члана 162. став 4. ЗКП)

Рок за изјављивање жалбе посебно тече у односу на окривљеног и браниоца у смислу члана 162. став 4. ЗКП када је бранилац ангажован у року за изјављивање жалбе против првостепене пресуде који тече за окривљеног, чиме је окривљени манифестовао своју вољу да се жали на пресуду, а изабрани бранилац је стекао самостално право на изјављивање жалбе сходно члану 363. став 1. ЗКП.

Из образложења:

"У току рока за изјављивање жалбе против првостепене пресуде окривљени је ангажовао браниоца, па је суд доставио накнадно ангажованом браниоцу окривљеног првостепену пресуду, а бранилац је против пресуде изјавио жалбу у законском року од 15 дана од дана када му је пресуда достављена (члан 363. став 1. ЗКП.

Другостепени суд је одбацио жалбу браниоца као неблаговремену уз образложење да је ангажовани бранилац везан роком за жалбу који тече за окривљеног, те да се овај рок не може продужавати.

Ангажовањем браниоца у року за изјављивање жалбе који тече за окривљеног (и одлуком суда да се изабраном браниоцу достави првостепена пресуда), окривљени је манифестовао своју вољу да се жали на пресуду а изабрани бранилац је стекао самостално право из члана 363. став 1. ЗКП, да против пресуде донесене у првом степену, као овлашћено лице може изјавити жалбу у року од 15 дана од дана достављања пресуде, при чему рок за изјављивање жалбе посебно тече у односу на окривљеног и браниоца у смислу члана 162. став 4. ЗКП.

Стога је у другостепеној пресуди повређен закон на штету окривљеног, када је одбачена као неблаговремена жалба браниоца изјављена у законском року у смислу члана 363. став 1. ЗКП, јер рок за жалбу тече од дана достављања писмена окривљеном, односно браниоцу (члан 162. став 4. ЗКП), па је Врховни касациони суд уважио захтев за заштиту законитости РЈТ, укинуо другостепену пресуду и предмет вратио на поновно одлучивање".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 6/11 од 16.02.2011. године, утврђена на седници Кривичног одељења 20.06.2011. године)

**ЗАСТУПАЊЕ ОПТУЖБЕ У СКРАЋЕНОМ ПОСТУПКУ
У ОДСУСТВУ ЈАВНОГ ТУЖИОЦА И ТРОШКОВИ
ПУНОМОЋНИКА ОШТЕЋЕНОГ**

(Члан 445. став 1. ЗКП у вези члана 193. став 2. тачка 8. ЗКП и члана 2. став 2. Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката)

Заступање оптужбе у скраћеном поступку због одсуства јавног тужиоца (члан 445. став 1. ЗКП) не даје оштећеном својство оштећеног као тужиоца ни права која би му по том основу припадала.

Оштећени и његов пуномоћник задржавају тај процесни положај када оштећени заступа оптужбу у одсуству јавног тужиоца, па оштећеном суд може доделити трошкове кривичног поступка на основу члана 193. став 2. тачка 8. ЗКП, а пуномоћнику припада 50% награде за заступање на основу члана 2. став 2. Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката.

Из образложења:

"Првостепени суд је својим решењем одлучио о висини трошкова пуномоћника оштећеног на основу одредбе члана 193. став 2. тачка 7. ЗКП и тарифног броја 1 став 1. тачка 1. Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката, у ситуацији када је оштећени у скраћеном поступку заступао оптужбу у одсуству јавног тужиоца у смислу члана 445. став 1. ЗКП, дакле као да се ради о оштећеном као тужиоцу.

Одредбом члана 445. став 1. ЗКП прописано је да ће се у скраћеном поступку главни претрес одржати иако не дође јавни тужилац који је уредно позван и у том случају оштећени има право да заступа оптужбу у границама оптужног предлога.

Заступање оптужбе у скраћеном поступку због одсуства јавног тужиоца – члан 445. став 1. ЗКП не даје дакле оштећеном својство оштећеног као тужиоца ни права која би му по том основу припадала.

Следствено томе оштећеном суд може доделити трошкове кривичног поступка само на основу члана 193. став 2. тачка 8. ЗКП, док његовом пуномоћнику припада 50% награде за заступање на основу члана 2. став 2. Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката, јер у ситуацији када оштећени заступа оптужбу сходно наведеним процесним одредбама, не ступа на место овлашћеног тужиоца, а његов пуномоћник не стиче својство пуномоћника оштећеног као тужиоца, већ задржавају процесни положај који су имали до тада.

Доношењем побијаног решења које је предмет захтева за заштиту законитости, првостепени суд је повредио одредбу члана 193. став 2. тачка 8. ЗКП у вези тарифног броја 2. став 2. у вези тарифног броја 1. став 1. тачка 1. Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката, јер само пуномоћнику оштећеног као тужиоца припада пун износ награде за заступање, па је Врховни касациони суд уважио захтев Републичког јавног тужиоца, и укинуо правноснажно решење првостепеног суда, а предмет вратио на поновно одлучивање."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 23/11 од 06.04.2011. године, утврђена на седници Кривичног одељења 20.06.2011. године)

РАДЊА КОЈОМ СЕ ПРЕКИДА ЗАСТАРЕЛОСТ КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА

Упућивање суду поднеска пуномоћника приватних тужилаца са предлогом да се закаже главни претрес представља процесну рад-

њу овлашћеног процесног субјекта којом се прекида застарелост кривичног гоњења.

Из образложења:

"Републички јавни тужилац у захтеву за заштиту законитости истиче да се поднесак пуномоћника приватних тужилаца упућен првостепеном суду са циљем да поступајући судија закаже главни претрес, не може сматрати процесном радњом која је предузета ради откривања кривичног дела или ради откривања и гоњења учиниоца због извршења кривичног дела и да је с тога погрешан закључак другостепеног суда да је предузимањем наведене радње прекинут ток застарелости кривичног гоњења.

Врховни касациони суд налази да је изнети став Републичког јавног тужиоца неприхватљив из разлога што у конкретном случају упућивање поднеска пуномоћника приватних тужилаца са предлогом да се закаже главни претрес представља делатност – процесну радњу овлашћеног процесног субјекта која је предузета ради утицања на ток и окончање кривичног поступка при чему је основ наведене радње одређен у процесном закону, те се истом прекида рок застарелости кривичног гоњења који од њеног предузимања почиње да тече изнова.

Основ за предузимање наведене радње пуномоћника приватних тужилаца предвиђен је одредбом члана 171. ЗКП-а која под поднеском подразумева захтеве, предлоге, пријаве, молбе, тужбе, жалбе, приговоре и друга саопштења процесних субјеката које странке и други учесници у поступку упућују органима пред којима се води поступак. Управо коришћењем ове законске могућности је поднет поднесак пуномоћника приватних тужилаца којим се од првостепеног суда тражи заказивање главног претреса, искључиво ради утицања на ток и окончање поступка због процесне неактивности суда - судије и поступања супротно одредби члана 439. став 2. ЗКП-а која га обавезује да, након претходног испитивања приватне тужбе, достави оптужбу окривљеном, одмах закаже главни претрес а ако главни претрес не закаже у року од месец дана од дана пријема приватне тужбе о разлозима обавести председника суда који ће предузети мере да се главни претрес што пре одржи, на који начин се штити једно од начела кривичног поступка из члана 16. став 1. ЗКП-а да је дужност суда да поступак спроведе без одуговлачења.

Наведено поступање пуномоћника приватних тужилаца по оцени овога суда поред осталог предузето је и у циљу остварења права на правично суђење, односно суђење у разумном року које је гарантовано чланом 32. Устава Републике Србије и чланом 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и има карактер процесне радње која је била једина на располагању приватним тужиоцима у циљу подстицања суда на ефикасније и делотворније поступање у одлучивању о њиховим правима.

Пошто је наведени поднесак пуномоћника приватних тужиоца имао карактер процесне радње којом је прекинут ток застарелости кривичног гоњења, то није дошло до наступања релативне застарелости кривичног гоњења, те се самим тим поднетим захтевом неосновано указује да је оспореним решењима на штету окривљеног повређен кривични закон из члана 369. тачка 2. ЗКП у вези члана 104. став 3. КЗ".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда, Кзз 70/11 од 26.10. 2011. године, утврђена на седници Кривичног одељења 27.12.2011. године)

ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА ИЗ ЧЛАНА 368. СТАВ 2. ЗКП У ВЕЗИ ЧЛАНА 31. ЗАКОНА О АДВОКАТУРИ

Преузиматељ адвокатске канцеларије након смрти поствљеног браниоца по службеној дужности окончаће све послове адвоката чију је канцеларију преузео, па и оне проистекле из ранијег решења о постављењу браниоца по службеној дужности.

Из образложења:

"Апелациони суд је својим решењем одбацио као недозвољену жалбу адвоката – браниоца окривљених, који је одређен за преузиматеља канцеларије адвоката који је преминуо након окончања првостепеног поступка. У образложењу решења стоји да се ради о неовлашћеном лицу, јер нема пуномоћја окривљених и није решењем суда постављен за браниоца по службеној дужности.

Чланом 364. став 1. ЗКП прописано је да жалбу (против првостепене пресуде) могу изјавити странке, бранилац, законски заступник оптуженог и оштећени.

Чланом 31. Закона о адвокатури прописано је да у случају престанка бављења адвокатуром надлежни орган Адвокатске коморе одређује преузиматеља адвокатске канцеларије који има задатак да оконча послове адвоката који је престао да се бави адвокатуром.

Бранилац постављен окривљенима по службеној дужности премићу је у току редовног кривичног поступка па је други адвокат одређен одлуком Адвокатске коморе за преузиматеља адвокатске канцеларије. У смислу напред цитираних законских прописа овај адвокат има обавезу да оконча послове адвоката чију је канцеларију преузео и то без икаквих ограничења у поступању, па је у конкретном случају био овлашћен да настави и послове адвоката – браниоца окривљених који су проистекли из решења о постављењу браниоца по службеној дужности, што недвосмислено указује да је био овлашћен за изјављивање жалбе у корист окривљених.

Доношењем наведеног решења апелациони суд је повредио право одбране окривљених (члан 368. став 2. ЗКП) у вези члана 31. Закона о адвокатури, па је Врховни касациони суд уважио захтев за заштиту законитости, укинуо правноснажно решење и предмет вратио другостепеном суду на поновно одлучивање".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 192/10 од 22.12.2010. године, утврђена на седници Кривичног одељења 20.06.2011. године)

КРИВИЧНО МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО

ПОСТУПАК ПРИВРЕМЕНОГ ОДУЗИМАЊА ИМОВИНЕ

ПРОИСТЕКЛЕ ИЗ КРИВИЧНОГ ДЕЛА

(Члан 21. Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела)

У поступку привременог одузимања имовине проистекле из кривичног дела доказује се постојање основане сумње да је вредност имовине која је предмет захтева у очигледној несразмери са законитим приходима окривљеног и постојање опасности да би њено касније одузимање било отежано или онемогућено.

Из образложења:

"Првостепени суд је одбио као неоснован захтев јавног тужиоца за привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела и као разлоге навео да јавни тужилац није изнео доказе који указују на постојање основане сумње да имовина окривљеног, на коју се односи захтев, проистиче из кривичног дела које је окривљеном стављено на терет у кривичном поступку који је у току.

По налажењу Врховног касационог суда погрешан је став првостепеног суда када оцену о доказаности околности из којих произилази основана сумња да имовина окривљеног проистиче из кривичног дела, везује за конкретно кривично дело, односно за временски период који је у оптужном акту означен као време извршења тог дела и следствено томе као релевантно узима околност да је предметна имовина окривљеног у целини или већим делом стечена пре означеног периода.

У одредби члана 21. ст. 1. и 2. Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела ("Службени гласник РС" број 97/08) – у даљем тексту Закона, прописан је поступак за подношење захтева и одлучивање о захтеву јавног тужиоца за привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела, а у члану 3. тачка 2. шта се сматра имовином проистеклом из кривичног дела.

Описаним поступањем првостепеног суда, а што је својом одлуком потврдио другостепени суд учињена је повреда члана 21. Закона у вези са одредбом члана 3. тачка 2. истог закона и то у корист окривљеног, јер у поступку за привремено одузимање имовине, а поводом кривичног поступка против окривљеног лица због кривичног дела из члана 2. Закона, чињенице које јавни тужилац доказује јесу постојање основане сумње о очигледној несразмери између законитих прихода окривљеног и имовине која је предмет захтева као и постојање опасности да би касније одузимање те имовине било отежано или онемогућено.

Из изнетих разлога, Врховни касациони суд је уважио у том делу захтев за заштиту законитости Републичког јавног тужиоца и утврдио да је првостепеним и другостепеним решењем повређен закон у корист окривљеног и то одредбе члана 21. у вези са чланом 3. тачка 2. поменутог закона не дирајући у правноснажне одлуке (члан 425. ст. 1. и 2. ЗКП).

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 12/11 од 23.03.2011. године, утврђена на седници Кривичног одељења 20.06.2011. године)

ЗАКОНСКА ПРЕТПОСТАВКА О ПОРЕКЛУ ИМОВИНЕ КОЈА СЕ ПРИВРЕМЕНО ОДУЗИМА

(Члан 21. Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела)

Претпоставка о криминалном пореклу имовине која је предмет одузимања проистиче из чињенице да се против окривљеног води поступак због кривичног дела из члана 2. Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, а коју претпоставку окривљени може да побиди, при чему је без значаја околност када је имовина стечена.

Из образложења:

"Првостепени суд је учинио повреду закона у корист окривљеног, конкретно одредбе члана 21. у вези са чланом 3. тачка 2. Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела ("Службени гласник РС" број 97/08) – у даљем тексту Закона, заузимањем погрешног правног става о утицају појединих околности конкретног кривичног дела на закључивање

о постојању основане сумње да имовина окривљеног проистиче из кривичног дела, односно узимањем за релевантну околност у свом решењу, да је имовина окривљеног стечена пре периода означеног у оптужном акту као време извршења кривичног дела за које тече поступак, па стога не може бити предмет привременог одузимања.

Другостепени суд прихватио је као правилне оцене и ставове из првостепеног решења, па је и овим решењем повређен закон у корист окривљеног (напред поменуте одредбе Закона).

Наиме, према одредби члана 21. Закона, захтев јавног тужиоца за привремено одузимање имовине садржи између осталог околности из којих произилази основана сумња да имовина проистиче из кривичног дела. Одредбом члана 3. тачка 2. истог закона прописано је шта се сматра имовином проистеклом из кривичног дела, односно да је то имовина окривљеног, сведока сарадника или оставиоца која је у очигледној несразмери са његовим законитим приходима. Окривљеним се у смислу члана 3. тачка 3. истог закона сматра осумњичени, лице против кога је кривични поступак покренут (или осуђени) за кривично дело из члана 2. истог закона.

Дакле, криминално порекло наведене имовине јесте законска претпоставка коју окривљени може да побија и да доказује да је имовину законито стекао, па је стога без значаја околност да ли је стечена у време или пре извршења кривичног дела за које тече кривични поступак.

Из изнетих разлога, Врховни касациони суд је уважио захтев за заштиту законитости Републичког јавног тужиоца и утврдио да је првостепеним и другостепеним решењем учињена повреда одредаба члана 21. у вези са чланом 3. тачка 2. поменутог закона и да је тиме повређен закон у корист окривљеног не дирајући у правноснажне одлуке против којих је захтев подигнут (члан 425. ст. 1. и 2 ЗКП)."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 12/11 од 23.03.2011. године, утврђена на седници Кривичног одељења 20.06.2011. године)

**КРИВИЧНО ДЕЛО ПОСРЕДОВАЊЕ
У ВРШЕЊУ ПРОСТИТУЦИЈЕ ИЗ ЧЛАНА 184. КЗ**

Када окривљени посредује у вршењу проституције два лица, у истом временском периоду, на исти начин и користећи исте прилике, тада чини једно кривично дело из члана 184. КЗ.

Из образложења:

"Тачно је да је генерално заштитни објекат код кривичног дела посредовање у вршењу проституције из члана 184. КЗ, полна слобода, пошто се ово кривично дело налази у групи кривичних дела против полне слободе. Међутим, ово кривично дело је специфично у односу на остала кривична дела из те групе. Наиме, друштвена вредност која се штити овим кривичним делом је јавни морал и осуда проституције као неприхватљиве друштвене појаве, па је у том смислу правно ирелевантно за квалификацију дела за колико лица је посредовано у вршењу проституције, тако да су окривљени, посредовањем у вршењу проституције два лица, у истом временском периоду, на исти начин и користећи исте прилике, извршили по једно кривично дело из члана 184. КЗ, како су то правилно оценили првостепени и другостепени суд".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Кзз 22/11 од 13.04.2011. године, утврђена на седници Кривичног одељења 20.06.2011. године)

ГРАЂАНСКО ОДЕЉЕЊЕ

ПРАВНО СХВАТАЊЕ

**СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ ПРИВРЕДНОГ СУДА
ПОСЛЕ БРИСАЊА ПРЕДУЗЕТНИКА ИЗ РЕГИСТРА
АГЕНЦИЈЕ ЗА ПРИВРЕДНЕ РЕГИСТРЕ**

Својство предузетника на дан подношења тужбе је релевантно за одређивање стварне надлежности привредног суда.

Привредни суд задржава надлежност и након брисања предузетника из регистра Агенције за привредне регистре.

Образложење

Према члану 27. Закона о парничном поступку судови у парничном поступку суде у границама своје стварне надлежности прописане законом. Стварна надлежност судова прописана је Законом о уређењу судова. У првом степену у грађанско-правним споровима стварна надлежност је разграничена између основних, виших и привредних судова одредбама члана 22. ст. 2. и 3, члана 23. став 1. тач. 7. и 8. и члана 25. став 1. тач. 1, 2, 3. и 4. истог закона. Надлежност је разграничена према вредности спора, предмету и природи спора и својству странака у спору.

Привредни суд у првом степену суди у споровима између домаћих и страних привредних друштава, предузећа, задруга и предузетника и њихових асоцијација (привредни субјекти), у споровима који настану између привредних субјеката и других правних лица у обављању делатности привредних субјеката, па и када је у наведеним споровима једна од странака физичко лице ако је са странком у односу материјалног супарничарства. Законодавац је пред привредним судом странке сврстао у две групе: привредне субјекте, у које спадају и предузетници, и друга правна лица. За спорове између привредних субјеката привредни суд је увек стварно надлежан без обзира на предмет и природу спора. У споровима у којима је једна странка привредни субјекат, а друга друго правно лице надлежност привредног суда постоји само у спору који је настао у обављању делатности привредног субјекта.

Појам предузетника дефинисан је одредбом члана 83. став 1. Закона о привредним друштвима, којим је прописано да је предузетник пословно способно физичко лице које обавља делатност у циљу остваривања прихода и које је као такво регистровано у складу са Законом о реги-

страцији. Физичко лице уписано у посебан регистар које обавља делатност слободне професије, уређену посебним прописом, по ставу 2 истог члана сматра се предузетником ако је тим прописом то одређено. Индивидуални пољопривредник није предузетник у смислу овог закона, осим ако посебним законом није другачије уређено.

По одредби члана 85. Закона о привредним друштвима предузетник одговара за све обавезе настале у вези са обављањем своје делатности целокупном својом имовином и у ту имовину улази имовина коју стиче у вези са обављањем делатности. Одговорност за обавезе не престаје брисањем предузетника из регистра. У члану 91. истог закона прописано је да предузетник губи својство предузетника брисањем из регистра привредних субјеката због престанка обављања делатности одјавом или по сили закона у случајевима предвиђеним ставом 6. истог члана.

Чланом 15. став 1. ЗПП прописано је да суд по службеној дужности, одмах по пријему тужбе, оцењује да ли је надлежан и у којем саставу је надлежан, на основу навода у тужби и на основу чињеница које су суду познате. У члану 17. став 1. ЗПП прописано је да суд у току целог поступка по службеној дужности пази на своју стварну надлежност.

Законодавац је наведеним законским одредбама Закона о парничном поступку јасно дефинисао да је датум подношења тужбе одлучан за оцену постојања стварне надлежности суда о чему је суд дужан да пази о службеној дужности и током целог поступка.

У члану 15. став 2. ЗПП прописано је да ако се у току поступка промене околности на којима је заснована надлежност суда или ако тужилац смањи тужбени захтев, суд који је био надлежан у време подношења тужбе остаје и даље надлежан и ако би услед ових промена био надлежан други суд исте врсте.

На основу наведене законске одредбе применом принципа *argumentum a contrario* не може се извести закључак да у другим ситуацијама промена околности на којима је заснована стварна надлежност води и промени надлежности. Само изузетно околности које наступе након подношења тужбе и успостављања стварне надлежности суда воде промени те надлежности. То су околности које суштински мењају критеријуме на којима је стварна надлежност заснована. Брисање предузетника из реги-

стра привредних субјеката у току спора није околност која доводи до промене стварне надлежности привредног суда.

Како је предузетник физичко лице које оснива различите облике свог пословања (радња, радионица, канцеларија, биро, сервис, агенција, студио и сл.), које немају својство правног лица, странка у поступку у смислу члана 74. став 1. ЗПП је физичко лице које је оснивач одређеног облика предузетничког пословања за чије обавезе одговара целом имовином. Брисањем предузетника из Регистра АПР-а физичком лицу које је странка у поступку као предузетник престаје то својство за будуће односе, али тиме није промењена природа већ заснованог спора пред привредним судом, јер то и даље остаје спор у коме је једна од странака предузетник, будући да је странка у спору и даље исто физичко лице означено као предузетник, јер спор проистиче из обављања предузетничке делатности.

(Сентенца правног схватања са образложењем верификована 23.03.2012. године).

СЕНТЕНЦЕ

ГРАЂАНСКО ПРОЦЕСНО ПРАВО

СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ ПРИВРЕДНОГ СУДА ПРЕМА СЕДИШТУ ПРАВНОГ ЛИЦА У ЛИКВИДАЦИЈИ

За суђење у спору физичког лица са правним лицем у ликвидацији стварно је надлежан привредни суд.

Из образложења:

"Тужилац у ликвидацији је поднео тужбу општинском суду против туженог физичког лица ради накнаде штете. Општински суд се огласио стварно ненадлежним и списе предмета доставио тада трговинском суду као стварно надлежном суду, јер је над тужиоцем покренут поступак ликвидације.

Трговински суд није прихватио стварну надлежност, јер је у надлежности трговинских судова вођење стечајног поступка, али не и поступка ликвидације који је регулисан Законом о привредним друштвима. Како је тужилац у поступку ликвидације, не постоји законски основ за атракцију стварне надлежности трговинског суда те исти изазива сукоб надлежности.

Врховни касациони суд је одлучио о сукобу надлежности на основу члана 23. став 2. ЗПП утврђујући стварну и месну надлежност привредног суда према седишту тужиоца као правног лица у ликвидацији.

Ликвидација привредног друштва регулисана је одредбама члана 347-365. Закона о привредним друштвима. Одредбом члана 46. став 1. истог закона прописано је да је трговински суд седишта привредног друштва надлежан да решава спорове који произилазе из овог закона, осим ако овим законом није другачије одређено. Чињеница је да по одредбама Закона о привредним друштвима ликвидацију солвентног привредног друштва не спроводи суд, већ се иста спроводи од стране самих власника друштва. Међутим, и ова ликвидација се спроводи уз одређену надзорну позицију суда који контролише законитост поступка и посебно третман поверилаца друштва.

Према одредби члана 352. Закона о привредним друштвима за време ликвидације привредно друштво не може предузимати нове послове, већ само послове везане за послове ликвидационог поступка, као што су продаја имовине, плаћање поверилаца, наплата потраживања и друге послове нужне за ликвидацију друштва. Предметни спор у коме тужилац у ликвидацији од туженог лица тражи исплати новчаног износа на име накнаде штете настале по основу мањка представља спор поводом поступка ликвидације привредног друштва.

У смислу члана 25. став 1. тачка 4. Закона о уређењу судова привредни суд у првом степену суди и у споровима поводом стечаја и ликвидације. Без обзира што привредни суд седишта тужиоца не спроводи поступак ликвидације тужиоца ради се о спору који произилази из примене Закона о привредним друштвима и спору поводом ликвидације привредног друштва за који је по цитираним одредбама Закона о привредним друштвима и Закона о уређењу судова у првом степену надлежан привредни суд по седишту привредног друштва у ликвидацији".

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Р1 11/10 од 04.03.2010. године, утврђена на седници Грађанског одељења 12.03.2012. године)

СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ У ПОСТУПКУ ОДЛУЧИВАЊА О ПРЕДЛОГУ ЗА ПОНАВЉАЊЕ ПОСТУПКА

Нема атракције надлежности стечајног суда у поступку одлучивања о предлогу за понављање поступка правноснажно завршеног пред судом опште надлежности.

Из образложења:

"Пресудом општинског суда која је потврђена пресудом окружног суда усвојен је тужбени захтев. Врховни суд Србије је усвојио ревизију туженог, преиначио нижестепене пресуде и одбио тужбени захтев.

Тужилац је поднео предлог за понављање правноснажно окончаног поступка. Основни суд је решењем прекинуо поступак по предлогу тужиоца за понављање поступка због наступања правних последица отва-

рања поступка стечаја над туженим. Решењем о наставку поступка основни суд се огласио стварно ненадлежним и списе предмета је уступио стечајном, привредном суду. Привредни суд није прихватио стварну надлежност и списе предмета је доставио Врховном касационом суду ради решавања сукоба стварне надлежности.

Врховни касациони суд је на основу овлашћења из члана 23. став 2. ЗПП одлучио да је за одлучивање о предлогу тужиоца за понављање поступка стварно надлежан основни суд.

Основни суд је прекинуо поступак по предлогу тужиоца за понављање поступка. Решењем о наставку поступка основни суд исти наставаља као по тужби тужиоца против туженог у стечају, а да у смислу члана 426-429. ЗПП није спровео поступак и одлучио о предлогу тужиоца за понављање поступка.

Предлог за понављање поступка је ванредни правни лек, а код одлучивања о редовном или ванредном правном леку чињеница отварања стечајног поступка над једном од странака не представља разлог за атракцију надлежности привредног суда у смислу члана 25. став 1. тачка 4. Закона о уређењу судова".

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Р1 86/11 од 02.06.2011. године, утврђена на седници Грађанског одељења 12.03.2012. године)

СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ ПРИВРЕДНОГ СУДА ПОСЛЕ БРИСАЊА РАДЊЕ ПРЕДУЗЕТНИКА ИЗ АПР-а

Датум подношења тужбе је релевантан моменат за одређивање стварне надлежности привредног суда када је у току спора радња предузетника брисана из регистра АПР-а.

Из образложења:

"Привредни суд се огласио стварно ненадлежним за поступање у предметном спору и по правноснажности решења списе предмета је доставио основном суду.

СЕНТЕНЦЕ

Основни суд није прихватио стварну надлежност и списе предмета је доставио Врховном касационом суду ради решавања насталог сукоба стварне надлежности.

Врховни касациони суд је на основу овлашћења из члана 23. став 2. ЗПП одлучио да је за поступање у спору стварно надлежан привредни суд.

Тужба у предметном спору поднета је трговинском суду. У току спора тужени је брисан из Регистра предузетника код Агенције за привредне регистре.

Члан 25. став 1. тачка 1. Закона о уређењу судова прописује надлежност привредног суда да у првом степену суди у споровима између домаћих и страних привредних друштава, предузећа, задруга и предузетника и њихових асоцијација (привредни субјекти), у споровима који настану између привредних субјеката и других привредних лица у области делатности привредних субјеката, па и када је у наведеним споривима једна од странака физичко лице ако је са странком у односу материјалног супарништва.

Датум подношења тужбе представља релевантан моменат за оцену заснивања стварне надлежности суда. У време подношења тужбе заснована је надлежност тада трговинског суда који је био стварно надлежан за суђење у споровима против имаоца радње која је на дан подношења тужбе била уписана у регистар радњи. На тако засновану надлежност сада привредног суда није од утицаја чињеница да је радња у току поступка брисана из регистра, јер страначку способност ни у време подношења тужбе, ни након брисања радње није имала сама радња већ физичко лице као предузетник који у смислу члана 7. Закона о приватним предузетницима одговара целокупном својом имовином за обавезе проистекле у обавези делатности радње. Стога, ако је радња предузетника у току поступка брисана из Регистра АПР-а страначку способност задржава физичко лице као бивши власник радње, бивши предузетник, те како је предмет спора обавеза проистекла у обављању предузетничке делатности привредни суд задржава стварну надлежност и након брисања радње у току спора".

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Р1 217/11 од 03.11.2011. године, утврђена на седници Грађанског одељења 12.03.2012. године)

НЕПОТПУНА РЕВИЗИЈА

Ревизија је непотпуна, када не садржи потпис или печат адвоката подносиоца ревизије.

Из образложења:

"Ревизија туженог је изјављена препоручено 14.03.2008. године, од стране пуномоћника туженог из реда адвоката, С.Ћ. Ревизија садржи само потпис, али не и печат адвоката. Такође, и допуна ревизије поднета 29.12.2008. године, од стране пуномоћника туженог, садржи само потпис, али не и печат адвоката.

Одредбом члана 20. Закона о адвокатури ("Службени лист СРЈ", бр. 24/98, 26/98, 69/00, 11/02 и 70/02) важећег у време подношења ревизије, прописано је да, адвокат је дужан да стави свој потпис и печат на сваку исправу или поднесак који је сам саставио или који је састављен у ортачком адвокатском друштву. Одредбом члана 29. став 5. Закона о адвокатури ("Службени гласник РС", број 31/11), прописано је да, адвокат је дужан да на сваку исправу, допис или поднесак који је саставио стави свој потпис и печат.

Одредбом члана 103. став 1. ЗПП, прописано је да, ако је поднесак неразумљив или не садржи све што је потребно да би се по њему могло поступити, суд ће странци која нема пуномоћника адвоката вратити поднесак ради исправке, осим ако законом није другачије одређено, док је одредбом става 6. овог члана, да, одредбе овог члана не примењују се ако странка има пуномоћника који је адвокат. Кад је поднесак, који је у име странке поднео адвокат неразумљив или не садржи све што је потребно да би се по њему могло поступити, суд ће га одбацити.

Према томе, ревизија изјављена у име туженог од стране његовог пуномоћника адвоката С.Ћ. је непотпуна, с обзиром да не садржи и печат адвоката. Суд у том случају није у обавези да је врати, односно позове подносиоца ревизије (адвоката) да је у одређеном року исправи или допуни. Дакле, како у смислу цитираних одредби ЗПП и Закона о адвокатури, ревизија поднета од стране адвоката, не садржи и његов печат, то је иста непотпуна".

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Рев 3072/10 од 22.12. 2011. године, утврђена на седници Грађанског одељења 12.03.2012. године)

ОБЛИГАЦИОНО ПРАВНО - НАКНАДА ШТЕТЕ

ОДГОВОРНОСТ ЛЕКАРА

Лекар је одговоран за накнаду штете настале методом лечења која није призната од савремене медицинске науке.

Из образложења:

"Тужилац се обратио туженој, лекару опште медицине, ради уклањања тетоваже са надлактица и стомака. Тужена је у њеној приватној ординацији опште медицине у Л., покушала да тужиоцу применом одређене методе уклони тетоваже. Након обављене интервенције, те примењене терапије, код тужиоца је дошло до опекотина другог и трећег степена, које су узроковале оштећење коже тужиоца у сразмери од 5% укупне телесне површине и наруженост малог степена. Утврђено је да је примењена метода лечења напуштена пре више година у медицини, због болова и последица до којих може да дође, а посебно због хипертрофичних и ружних ожиљака. У оквирима савремене званичне медицинске науке ова метода лечења се не примењује, а примењује се у парамедицинским третманима и у народној медицини.

Предмет тужбеног захтева је исплата накнаде нематеријалне штете и то за претрпљене физичке болове, за претрпљени страх због наружености, као и материјалне штете, за трошкова лечења.

Ревизијски суд сматра да је тужена одговорна за штету коју тужилац трпи, обзиром да између радње тужене – пружање нестручне лекарске помоћи и здравственог стања до кога је услед тога дошло код тужиоца, постоји узрочно-последична веза. Тужена је одговорна јер је у лечењу применила методу која више није призната од стране званичне медицине, која се примењује у парамедицинским третманима и у народној медицини. Ова метода напуштена је пре више година у званичној медицини, због болова и последица до којих може доћи, а посебно због хипертрофичних и ружних ожиљака. Тужилац се обратио за пружање стручне помоћи званичној лекарској ординацији у којој тужена пружа медицинске услуге од 1994. године, оправдано очекујући да ће му бити пружена квалитетна ме-

дицинска услуга. С наведеним у вези, тужена је дужна да тужиоцу у смислу одредбе члана 154. став 1. Закона о облигационим односима (ко другоме проузрокује штету дужан је накнадити је, уколико не докаже да је штета настала без његове кривице), накнади штету која је настала њеном кривицом."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Рев 1296/10 од 23.09.2010. године, утврђена на седници Грађанског одељења 12.03.2012. године)

НАСЛЕДНО ПРАВО

ЗАВЕШТАЈНО РАСПОЛАГАЊЕ СУПРУЖНИКА ЗАЈЕДНИЧКОМ ИМОВИНОМ

Кад супружници завештањем располажу заједничком имовином, ваљаност завештајног располагања сваког од завешталаца цени се независно једно од другог.

Из образложења:

"Према утврђеном чињеничном стању дана 26.3.1998. године сачињено завештање којим су својом имовином за живота располагали П. (Ј) Ј. и његова супруга П.З. Своју имовину П.З. је завештала свом сину Ј, овде првоозначеном туженом и својој ћерки З.В, овде тужиљи, док је завешталац П.Ј. своју имовину завештао сину Ј., затим тужиљи и унуку П.М.М. Сачињавању и потписивању завештања присуствовали су завештајни сведоци и то П.О. рођени брат завештаоца П.Ј. и Х.П. који су потврдили да је у њиховом присуству сачињено и потписано завештање и да исто садржи вољу завешталаца.

На основу тако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је усвојио тужбени захтев, због погрешне примене члана 113. Закона о наслеђивању. По жалби тужених, другостепени суд је преиначио првостепену пресуду и тужбени захтев одбио као неоснован, јер је закључио да се у конкретном случају не ради о ништавости, већ о рушљивости правног посла.

Према својој форми и садржини наведено завештање не представља заједничко завештање брачних супружника, сада пок. П.З. и П.Ј., већ је у суштини реч о два завештања којима су завештаоци располагли својом имовином остављајући је у наслеђе трећим лицима. Стога се у конкретном случају цени ваљаност завештајног располагања сваког од завешталаца посебно и независно један од другог.

Тужиља тужбеним захтевом тражи утврђење ништавости завештања која су сачинили њени родитељи. Ревизијски суд не прихвата правно становиште другостепеног суда да се у конкретном случају очигледно ра-

ди о релативној ништавости (рушљивости) завештања, будући да постоји недостатак форме у коме је завештање сачињено, па овакав недостатак не може водити његовој ништавости, као што је тужила захтевала у овом поступку. Неспорна је чињеница да је један од завештајних сведока био П.О., рођени брат завештаоца П.Ј. То је у супротности са чланом 113. Закона о наслеђивању, којим је између осталог прописано да не могу бити завештајни сведоци нити могу сачинити завештање по завештачевом казивању у својству судије, односно овлашћеног лица, ако се завештање сачињава по правилима судског завештања, између осталог његови сродници у побочној линији до четвртог степена сродства закључно. Наведено указује на чињеницу да приликом закључења завештања нису били поштовани услови прописани Законом о наслеђивању. Тужила је определила захтев за утврђење ништавости завештања, па иако се у тужби позивала на разлоге рушљивости завештања, због повреде облика завештања у смислу члана 168. Закона о наслеђивању. Правне последице код ништавог и рушљивог завештања су исте, па се стога сматра да завештање није никада било сачињено, јер захтев за утврђење ништавости садржи у себи и захтев за рушљивост завештања. Стога је ревизијски суд на основу проценог овлашћења из члана 407. став 1. Закона о парничном поступку, делимично усвојио ревизију, тако што је другостепену пресуду преиначио у односу на завештање пок. П.(Ј) Ј., жалбу тужених одбио као неосновану и потврдио првостепену пресуду у делу којим је утврђено да је ништаво завештање које је сачинио пок. П. (Ј) Ј., дана 26.3.1998. године.

У погледу завештања које је сачинила пок. П.З., ревизијски суд сматра да је исто сачињено у складу са одредбама Закона о наслеђивању, и да нема других недостатака који би га чинили ништавим."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Рев 1827/10 од 18.01.2011. године, утврђена на седници Грађанског одељења 12.03.2012. године)

РАДНО ПРАВО

НЕОСТВАРИВАЊЕ РЕЗУЛТАТА РАДА КАО РАЗЛОГ ЗА ОТКАЗ УГОВОРА О РАДУ

Послодавац може запосленом отказати уговор о раду ако и после датих инструкција и остављеног рока да побољша резултате рада, настави да обавља посао на незадовољавајући начин.

Из образложења

"Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је био у радном односу на неодређено време код туженог почев од 10.04.1991. године, обављајући послове благајника шљункаре све до 24.09.2009. године када му је тужени на основу члана 179. став 1. тачка 1. Закона о раду отказао уговор о раду, због неостваривања резултата рада, односно због немања потребног знања и способности за обављање послова на којима ради, и исплаћена му је надокнада у износу од 193.552,00 динара. У решењу о престанку радног односа паушално је образложен разлог престанка радног односа без навођења конкретних разлога и чињеница. Истог дана тужиоцу је исплаћена надокнада, и уручено упозорење о постојању разлога за отказ уговора о раду и споразум који је закључио са туженим. Сва три документа потписао је 24.09.2009. године, осим упозорења на коме је по налогу директора ставио датум 21.09.2009. године. У упозорењу о постојању разлога за отказ уговора о раду наведено је да тужилац није показао резултате рада на пословима на којима је распоређен, да је на основу праћења извршења послова запосленог од стране непосредних руководиоца утврђено да тужилац није у могућности да извршава постављене задатке и не показује очекивану заинтересованост за рад у циљу ефикасног извршавања послова, да су се стекли услови за отказ уговора о раду у смислу члана 179. став 1. тачка 1. Закона о раду и остављен му је рок од пет дана да достави изјашњење о наводима из упозорења. Наведено упозорење достављено је синдикату 25.09.2009. године. Споразумом од 24.09.2009. године констатовано је да је тужиоцу престао радни однос због неостваривања резултата рада, да је тужилац упознат са наводима из упозорења и да је слободном вољом без принуде, претње и присиле потврдио да је сагласан са наводима из упозорења и да се одриче права на жалбу на решење о

престанку радног односа као и да прихвата да му се исплати припадајућа новчана накнада у износу од 214.364,00 динара. Тачком 6. наведеног споразума констатовано је да споразум представља искључиво споразум о утврђивању датума престанка радног односа и права на новчану накнаду а не споразум о престанку радног односа јер исти престаје запосленом отказом уговора о раду. Посебна комисија која би вршила процену посебних знања и вештина запослених није била формирана код туженог.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, правилно су нижестепени судови применили материјално право када су усвојили тужбени захтев тужиоца и поништили као незаконито решење туженог о отказу уговора о раду, јер нису испуњени услови за отказ уговора о раду у смислу члана 179. став 1. тачка 1. Закона о раду ("Службени гласник РС", бр. 24/05 и 61/05).

Према одредби члана 179. став 1. тачка 1. Закона о раду послодавац може запосленом да откаже уговор о раду ако за то постоји оправдан разлог који се односи на радну способност запосленог, његово понашање и потребе послодавца и то ако запослени не остварује резултате рада односно нема потребна знања и способности за обављање послова на којима ради. Одредбом члана 180. став 1. наведеног закона, прописано је да је послодавац дужан да пре отказа уговора о раду у случају из члана 179. тачка 1. до 6. овог закона запосленог писменим путем упозори на постојање разлога за отказ уговора о раду и да му остави рок од најмање пет радних дана од дана достављања упозорења да се изјасни на наводе из упозорења, с`тим што је дужан да у упозорењу наведе основ за давање отказа, чињенице и доказе који указују на то да су се стекли услови за отказ и рок за давање одговора на упозорење.

Конвенција МОР-а број 158. о престанку радног односа на иницијативу послодавца, у члану 7. прописује да радни однос радника неће престати због разлога везаних за понашање радника или његов рад пре него што му се омогући да се брани од изнетих навода, осим ако се с разлогом не може очекивати од послодавца да му пружи ту могућност. Препоруком број 166. наведене конвенције прописано је да раднику неће престати радни однос због незадовољавајућег вршења посла, изузев ако му је послодавац претходно дао инструкције и писмено упозорење, а ако радник после истека одговарајућег рока предвиђеног за побољшање настави и даље да

обавља дужности на незадовољавајући начин, радни однос му може престати.

Да би отказ из овог разлога био законит неопходно је утврдити да резултати рада изостају због недовољног рада запосленог и његовог незалагања односно због одсуства потребних знања, способности или неукости запосленог, што је у конкретном случају изостало.

С обзиром да тужени није испоштовао процедуру предвиђену Конвенцијом МОР-а, нити одредбе Закона о раду односно није му остављен рок да побољша радне резултате, да је побијаним решењем паушално образложен разлог престанка радног односа, без навођења конкретних разлога и чињеница, да није остварена сврха упозорења будући да му је уручено истог дана када и решење о отказу уговора о раду, да је упозорење достављено синдикату након доношења решења о отказу уговора о раду, то је побијано решење туженог којим је тужиоцу отказан уговор о раду, незаконито".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Рев2 533/11 од 06.10.2011. године, утврђена на седници Грађанског одељења 12.03.2012. године)

ОТПРЕМНИНА И РЕШЕЊЕ О ОТКАЗУ УГОВОРА О РАДУ

Тужилац није преклудира у праву да захтева исплату отпремнине у већем износу од оног који је утврђен коначним и правноснажним решењем о престанку радног односа.

Из образложења:

"Према утврђеном чињеничном стању, тужиоци и тужени су закључили споразуме по којима је тужиоцима престао радни однос уз исплату отпремнине са датумима појединачно одређеним за сваког тужиоца посебно, ближе наведеним у нижестепеним пресудама. Чланом 8. Програма решавања вишка запослених предвиђено је да се до 30.11.2006. године морају отказати уговори о раду свим запосленима који су поднели захтев који је прихваћен од стране послодавца. Тужиоци су тражили исплату отпремнине због отказа уговора о раду у већем износу од утврђеног реше-

њем о отказу уговора о раду. Поништај решења отказа уговора о раду којим је утврђен износ отпремнине нису тражили. Утврђени су датуми пријема решења о отказу уговора о раду.

Код овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су одбили тужбени захтев.

Основано се у ревизији указује на погрешну примену материјалног права.

Тужиоци нису преклудирани у праву да захтевају исплату отпремнине у већем износу од оног који је утврђен коначним и правноснажним решењем о престанку радног односа, а због чињенице да нису водили спор за оцену законитости тог решења. Њихов захтев се односи на исплату новчаног потраживања по основу радног односа код туженог на кога се не односе одредбе члана 195. Закона о раду. Ова одредба се односи само на побијање решења којим је повређено право запосленог и рок у ком се може покренути спор против таквог решења. Да се ове одредбе не односе на новчана потраживања из радног односа указују и одредбе чл.196. према коме сва новчана потраживања из радног односа застаревају у року од три године од дана настанка обавезе

Како због изложеног становишта заснованог на погрешној примени материјалног права није утврђено да ли је тужиоцима исплаћена отпремнина у складу са одредбом члана 158. Закона о раду, укинуте су обе нижестепене пресуде".

(Сентенца из решења Врховног касационог суда РевII 399/10 од 29.12.2010. године, утврђена на седници Грађанског одељења 12.03.2012. године)

ПОРОДИЧНО ПРАВО

ОСПОРАВАЊЕ ОЧИНСТВА УТВРЂИВАЊЕМ НЕИСТИНИТОСТИ ЧИЊЕНИЦЕ РОЂЕЊА УПИСАНЕ У МАТИЧНУ КЊИГУ РОЂЕНИХ

Очинство мушкарца који је уписан у матичну књигу рођених као отац детета може бити оспорено само у парници пред судом опште надлежности ради оспоравања очинства, у законским роковима, а не у поступку за утврђивање неистинитости података уписаних у матичну књигу рођених.

Из образложења:

"Према утврђеном чињеничном стању, тужиоци су законски наследници пок. М.Р., који је преминуо 04.12.2006. године, и чији оставинског поступак је прекинут јер тужиоци оспоравају туженом својство законског наследника оставиоца. Према изводу из матичне књиге рођених, сада пок. М.Р. уписан је као отац туженог, а мајка је М.Р. Брак родитеља туженог разведен је правноснажном пресудом Окружног суда, а тужени је рођен 01.10.1957. године. С обзиром да је тужени рођен по протеклу 300 дана од дана развода брака родитеља, у овом поступку су тужиоци тражили да се утврди да упис у матичну књигу рођених садржи неистинито утврђену чињеницу да је тужени син сада покојног М.Р.

Код овако утврђеног чињеничног стања, правилно је у нижестепеним пресудама примењено материјално право када је овакав захтев тужиоца одбијен као неоснован.

Према члану 3. Закона о матичним књигама ("Службени гласник РС" бр. 20/09) матичне књиге, извод из матичне књиге и уверења која се издају на основу матичних књига јавне су исправе. Подаци уписани у матичне књиге и чињенице које се њима доказују сматрају се истинитим док се на законом прописан начин не докаже супротно. Према члану 230. ст. 3. и 4. ЗПП, дозвољено је доказивати да су у јавној исправи неистинито утврђене чињенице или да је исправа неправилно састављена. Ако суд посумња у аутентичност исправе, може затражити да се о томе изјасни орган од кога би требало она да потиче.

С обзиром на наведене законске одредбе, матична књига рођених представља јавни регистар за који важи претпоставка да је истинита садржина извршених уписа, а из утврђеног чињеничног стања произилази да та претпоставка од стране тужилаца није оборена. Такође, аутентичност извода из матичне књиге као исправе у смислу члана 230. став 4. ЗПП, није од стране тужилаца оспорена. Иако су тужиоци у овој парници свој захтев заснивали на неистинито утврђеним чињеницама у јавној исправи, они заправо оспоравају очинство лица које је уписано у матичну књигу као отац туженог, на шта нису овлашћени у смислу члана 56. став 2. Породичног закона".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Рев 967/11 од 06.10.2011. године, утврђена на седници Грађанског одељења 12.03.2012. године)

УПРАВНО ПРАВО

ПРОЦЕСНО ПРАВО

СУКОБ НАДЛЕЖНОСТИ ИЗМЕЂУ УПРАВНОГ И ПРИВРЕДНОГ СУДА

Привредни суд у првом степену суди у споровима који произлазе из примене Закона о привредним друштвима или примене других прописа о организацији и статусу привредних субјеката, као и у споровима о примени прописа о приватизацији.

Из образложења:

"Управни суд је поднео захтев за решавање сукоба надлежности са Вишим трговинским судом, који се решењем огласио стварно ненадлежним за поступање по тужби акционара и удружење акционара, поднетој против решења Министарства економије и регионалног развоја Републике Србије, којим је верификована структура основног капитала Акционарског друштва, након истека рока за отплату уписаних акција у другом кругу својинске трансформације по моделу продаје акција ради продаје друштвеног капитала.

Решавајући настали сукоб надлежности у смислу одредбе члана 30. став 2. Закона о уређењу судова ("Сл. гласник РС" број 116/08... 31/11), по налажењу Врховног касационог суда, за решавање у овој правној ствари надлежан је Привредни суд у Београду на основу чл. 25. став 1. тачка 3. Закона о уређењу судова.

Виши трговински суд се решењем огласио стварно ненадлежним за решавање ове правне ствари и предмет уступио Врховном суду Србије као стварно надлежном за решавање ове правне ствари позивајући се на одредбу члана 17. став 1. тачка 3. Закона о судовима, којом је прописано да Врховни суд Србије одлучује о законитости коначних управних аката републичких органа ако није другачије одређено, као и на члан 44. став 2. Закона о својинској трансформацији, којим је прописана могућност вође-

ња управно-рачунског спора против коначних решења дирекције за процену вредности капитала пред Вишим трговинским судом, али ступањем на снагу Закона о приватизацији 07.07.2001. године престао је да важи Закон о својинској трансформацији као и сви прописи који су донети на основу тог закона.

Одредбама члана 25. став 1. тачка 3. Закона о уређењу судова, прописано је да привредни суд у првом степену суди у споровима који произлазе из примене Закона о привредним друштвима или примене других прописа о организацији и статусу привредних субјеката, као и у споровима о примени прописа о приватизацији.

Како је тужба поднета против решења Министарства економије и регионалног развоја, донетог на основу члана 77. Закона о приватизацији ("Сл. гласник РС" 38/01... 123/07) то је Врховни касациони суд на основу Закона о уређењу судова који се примењује од 01.01.2010. године и који чланом 25. став 1. тачка 3. прописује надлежност привредног суда у споровима о примени прописа о приватизацији, а на основу одредбе члана 30. став 2. Закона о уређењу судова, решио као у диспозитиву овог решења".

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Ус 1/11 од 20.10.2011. године, утврђена на седници Грађанског одељења 12.03.2012. године)

СУКОБ НАДЛЕЖНОСТИ ИЗМЕЂУ УПРАВНОГ И СУДА ОПШТЕ НАДЛЕЖНОСТИ

Одлучивање о самосталном тужбеном захтеву који се односи на обавезивање послодавца на уплату доприноса из обавезног социјалног осигурања не спада у надлежност суда опште надлежности јер се не ради о спору из члана 1. Закона о парничном поступку.

Из образложења:

"Основни суд се решењем огласио стварно ненадлежним за поступање у овој правној ствари и по правноснажности решења списе предмета доставио Управном суду као стварно надлежном суду на даљи поступак.

Управни суд није прихватио надлежност и списе предмета доставио Врховном касационом суду на одлучивање о сукобу надлежности.

Размотривши предметни спис, Врховни касациони суд је у смислу члана 30. Закона о уређењу судова одлучио као у изреци.

Тужбом у овој правној ствари тужилца тражи да се обавезе тужени (послодавац) на уплату доприноса из обавезног социјалног осигурања.

Одлучивање о самосталном тужбеном захтеву који се односи на обавезивање послодавца на уплату доприноса из обавезног социјалног осигурања не спада у надлежност суда опште надлежности јер се не ради о спору из члана 1. Закона о парничном поступку.

Према томе, како се предмет спора односи на уплату доприноса из обавезног социјалног осигурања, а не на оцену законитости управног акта, то за решавање спора по становишту Врховног касационог суда није надлежан ни Управни суд (суд посебне надлежности по члану 11. Закона о уређењу судова).

Из изложеног произилази, да је у оваквој чињенично-правној ситуацији, Основни суд требало, што није, да укине спроведене радње у поступку и одбаци тужбу, применом члана 16. став 2. Закона о парничном поступку.

Основни суд ће у наставку поступка поступити по примедбама из овог решења."

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Ус 21/11 од 20.09. 2011. године, утврђена на седници Грађанског одељења 12.03.2012. године)

ДОЗВОЉЕНОСТ ЗАХТЕВА ЗА ПРЕИСПИТИВАЊЕ СУДСКЕ ОДЛУКЕ ПРОТИВ ОДЛУКЕ ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА ДОНЕТЕ ПО ТУЖБИ ЗА ПОНАВЉАЊЕ ПОСТУПКА

Против одлуке Врховног касационог суда донете по тужби за понављање поступка спроведеног пред Врховним касационим судом није дозвољен захтев за преиспитивање судске одлуке.

Из образложења:

"Одредбом члана 64. Закона о управним споровима ("Сл. гласник РС" број 111/09) прописано је да се против решења суда о одбацивању тужбе за понављање поступка, против решења којим се недозвољава понављање поступка и против пресуде суда донете по тужби за понављање поступка може поднети захтев за преиспитивање из члана 49. овог закона. Одредбом члана 49. став 1. наведеног Закона о управним споровима је прописано да се захтев за преиспитивање судске одлуке може поднети Врховном касационом суду против правноснажне одлуке Управног суда.

Имајући у виду наведене законске одредбе, Врховни касациони суд налази да је недозвољен захтев за преиспитивање судске одлуке из члана 49. Закона о управним споровима против одлуке Врховног касационог суда донете по тужби за понављање поступка спроведеног пред Врховним касационим судом.

Захтев за преиспитивање правноснажне судске одлуке поднет на основу члана 64. Закона о управним споровима дозвољен је само против одлуке Управног суда донете по тужби за понављање поступка спроведеног пред Управним судом а не и против одлуке Врховног касационог суда донете по тужби за понављање поступка спроведеног пред Врховним касационим судом, обзиром на законом прописану надлежност Врховног касационог и Управног суда.

Како је захтев за преиспитивање судске одлуке поднет против решења Врховног касационог суда донетог поводом тужбе за понављање поступка спроведеног пред Врховним касационим судом, а не против одлуке Управног суда по тужби за понављање поступка, Врховни касациони суд је нашао, да је поднети захтев недозвољен, па је на основу члана 53. став 1. Закона о управним споровима одлучио као у диспозитиву овог решења".

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Узп 488/11 од 14.11. 2011. године, утврђена на седници Грађанског одељења 12.03.2012. године)

МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО

ПРИМЕНА МАТЕРИЈАЛНОГ ПРАВА У СЛУЧАЈУ ПРЕСТАНКА ПРОФЕСИОНАЛНЕ СЛУЖБЕ ЗБОГ ПОТРЕБА СЛУЖБЕ

Испуњеност услова за доношење акта о престанку професионалне војне службе по потреби службе, након поништаја тог акта, донетог применом Закона о Војсци Југославије, у управном спору, цени се према Закону о Војсци Србије.

Из образложења:

"Према оцени Врховног касационог суда, правилно је Управни суд нашао да је у оспореном указу погрешно примењено материјално право. Ово стога што је тај указ донет 28.01.2009. године у време када је у примени био Закон о Војсци Србије, који је иначе ступио на снагу 01.01.2008. године и који у прелазним и завршним одредбама не прописује могућност примене Закона о Војсци Југославије у погледу престанка професионалне војне службе. Такође, основано се у образложењу побијане пресуде указује и да наведени указ не садржи одлучне разлоге који би указивали на датум престанка професионалне војне службе тужиоцу. Са ових разлога, по налажењу Врховног касационог суда, правилно је одлучено побијаном пресудом.

Врховни касациони суд је ценио наводе захтева да је побијаном пресудом повређен члан 61. Закона о управним споровима и да прописи који се примењују приликом доношења новог акта могу бити само они који су били на снази у време када је управна ствар решавана, па је нашао да су ти наводи неосновани. Ово стога што је наведеним чланом 61. Закона о управним споровима ("Сл. лист СРЈ" број 46/96), између осталог, прописано да се кад суд поништи акт против кога је био покренут управни спор предмет враћа у стање у коме се налазио пре него што је поништени акт донесен. Пресудом Врховног суда Србије У-СЦГ 1142/06 од 08.05.2008. године је поништена наредба министра одбране број 5-141 од 10.06.2005. године, што значи да је поступак враћен у ону фазу у којој је био пре доношења поништене наредбе. То, такође, значи да су поништене и правне последице које је та наредба произвела, с обзиром да иста више не постоји, из чега произлази да М.С. није престала професионална војна служба по члану 107. став 2. Закона о Војсци Југославије, којим је прописано да професионалном официру, односно про-

фесионалном подофициру служба престаје кад наврши најмање 30 година стажа осигурања, ако то захтевају потребе службе. Акт о престанку професионалне војне службе применом наведеног члана закона, према оцени Врховног касационог суда, не представља декларативни управни акт који, по правилу, делује *ex tunc*, односно има ретроактивно дејство и утврђује одређену последицу која је наступила по сили закона. Ово са разлога што су чланом 107. став 4. Закона о Војсци Југославије прописани случајеви престанка службе по сили закона, па би акти донети применог тог прописа имали декларативни карактер, јер престанак службе мора да настане испуњењем законом прописаних услова, а у које не спада и основ по коме је тужиоцу престала служба. Дана 01.01.2008. године ступио је на снагу Закон о Војсци Србије ("Сл. гласник РС" бр. 116/07, 88/09 и 111/010), који у члану 197. став 1. прописује да даном ступања на снагу тог закона престаје да важи Закон о Војсци Југославије ("Сл. лист СРЈ" бр. 43/94... 37/02 и "Сл. лист СЦГ" 7/05 и 44/05). Како је у време доношења указа од 28.01.2009. године био у примени Закон о Војсци Србије, Врховни касациони суд налази да је требало ценити испуњеност услова за престанак професионалне војне службе по потреби службе по новом пропису. Ово нарочито стога што у Закону о Војсци Србије у прелазним и завршним одредбама није предвиђена могућност примене одредби Закона о Војсци Југославије у оваквим случајевима, јер није прописано да се поступци који су започети до ступања на снагу овог закона окончавају у складу са прописима по којима су започети. Чланом 197. став 2. Закона о Војсци Србије је прописано да привремено остају на снази одредбе Закона о Војсци Југославије, наведене у тој одредби, али не и оне које се односе на престанак професионалне војне службе. Стога, испуњеност услова за доношење акта о престанку професионалне војне службе по потреби службе, након поништаја тог акта, донетог применом Закона о Војсци Југославије, у управном спору, цени се према Закону о Војсци Србије. С обзиром на наведено, неосновани су наводи захтева да прописи који се примењују приликом доношења новог акта, уместо оног поништеног пресудом, могу бити само прописи који су били на снази кад је управна ствар решавана, уколико је поступак покренут по службеној дужности, јер ниједном законском одредбом није предвиђена разлика у правним последицама поништаја акта у поступку покренутом по службеној дужности или у поступку покренутом по захтеву странке".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Узп 223/11 од 28.10.2011. године, утврђена на седници Грађанског одељења 26.12.2011. године)

ОГЛЕДИ

Миломир Николић,
судија Врховног касационог суда

ЗАШТИТА ЗАПОСЛЕНИХ КОД КОЛЕКТИВНОГ ОТПУШТАЊА¹

Појам и извори правне заштите

Законско регулисање положаја и правне заштите запослених од колективног отпуштања има за циљ да успостави равнотежу између два легитимна циља – опстанак и повећање конкурентности послодавца у условима тржишног привређивања, а са друге стране очување запослености и спречавање појаве сиромаштва код вишкова запослених за чијим радом је престала потреба.

Заштита запослених у случају колективног отпуштања изворно је регулисана у одредбама дела III Конвенције међународне организације рада бр. 158 о престанку радног односа на иницијативу послодавца² (међународног универзалног извора правне заштите) који уређује престанак радног односа због економских, технолошких, структуралних или сличних разлога.

Према чл. 4. и 7. Конвенције, радни однос радника неће престати ако за такав престанак не постоји ваљан разлог везан за способност или понашање радника или за оперативне потребе предузећа, установе или службе и пре него што му се омогући да се брани од изнетих навода, осим ако се с разлогом не може очекивати од послодавца да му пружи ту могућност. У члану 11. је одређено да радник коме радни однос треба да престане има право на разуман отказни рок или накнаду уместо тога, изузев ако је крив за тежу повреду радне дисциплине, односно, такву повреду радне дисциплине да би било неразумно тражити од послодавца да га задржи за време отказног рока, док је у члану 12. одређено да радник коме је радни однос престао има право, у складу са националним законодавством и праксом, на отпремнину или неку другу сличну накнаду или дава-

¹ Потреба за овим радом настала је због дилема основних судова (уочених у поступку за решавање спорног правног питања) код оцене законитости отказа вишку запослених.

² ("Сл. лист СФРЈ" – Међународни уговори бр. 4/84, 7/91)

ња из осигурања за случај незапослености или помоћ незапосленим лицима или на нека друга давања из социјалног осигурања.

Терет доказивања да постоји ваљан разлог за престанак радног односа сноси послодавац (члан 9. став 2-а).

Посебно место и значај, када је у питању национално законодавство, има Директива Савета Европе 98/59/ЕЗ³ као регионални (комунитарни) извор заштите запослених, чија решења представљају минималне стандарде заштите у случају колективних отпуштања.

Државе – чланице Уније су слободне да домаћим прописима предвиде правна решења која су повољнија за запослене – члан 5.

Под појмом колективних отпуштања у смислу ове Директиве, подразумевају се отпуштања запослених од стране послодавца због разлога који нису везани за понашање запослених у питању нити за његову радну способност, а која се реализују у одређеном периоду времена и у погледу одређеног минималног броја запослених.

Одредбе Директиве се најпре примењују ако послодавац, током периода дужег од 30 дана, отпусти најмање 10 запослених у предузећима која редовно запошљавају више од 20 и мање од 100 запослених или најмање 10% од укупног броја запослених у предузећима која редовно запошљавају најмање 100, а највише 300 лица, или најмање 30 запослених у предузећима која редовно запошљавају 300 или више запослених. Примена Директиве долази у обзир и ако послодавац отпусти најмање 20 запослених током периода од 90 дана, независно од броја лица која редовно запошљава (члан 1.).

Појмом отпуштања у смислу ове директиве, обухваћено је и најмање пет престанака уговора о раду на иницијативу послодавца, због једног или више разлога који се не односе на понашање запослених (члан 1. став 2.).

Овом директивом су искључена из регулисања отпуштања запослених који су засновали радни однос на одређено време, осим ако послодавац прибегава колективном отпуштању пре истека рока на који је закључен њихов уговор о раду (члан 2. став 2. алинеја а.).

Полазећи од изложеног закључује се да комунитарни радни стандарди уважавају интересе малих послодаваца са највише 20 запослених,

³ Council Directive 98/59/EC of 20 July 1998 (Official Journal L 225, 12/08/1998, p.16-21)

посебно ако је престала потреба за радом незнатног броја запослених, будући да је у том случају поступак колективног отпуштања неформалан.

Правна решења садржана у Закону о раду⁴

Престанак потребе за обављањем одређеног посла једини је отказни разлог директно условљен потребама послодавца.

У члану 175. став 1. тачка 4. овог закона је прописано да радни однос престаје и отказом уговора о раду од стране послодавца или запосленог, док је у члану 179. став 1. тачка 9. овог закона прописано да послодавац може запосленом да откаже уговор о раду ако за то постоји оправдани разлог који се односи на радну способност запосленог, његово понашање и потребе послодавца и то ако услед технолошких, економских или организационих промена престане потреба за обављањем одређеног посла или дође до смањења обима посла.

Из садржине норме произилази да је за законитост отказа од стране послодавца потребно да постоји оправдани разлог у погледу потреба послодавца ако услед технолошких, економских или организационих промена престане потреба за обављањем одређеног посла или дође до смањења обима посла. Неопходно је да се ради о таквом смањењу обима посла због којих је у потпуности престала потреба за радом запосленог.

Овакво нормативно уређење је усклађено и са Ревидираном европском социјалном Повељом од 03.05.1996. године – члан 24. став 1. тачка а).⁵

Материја колективног отпуштања запослених регулисана је одредбама главе XI под називом "вишак запослених" у одредбама члана 153 – 160, које су у великој мери усклађене са одредбама Директиве савета 98/59/EЗ.

Према члану 153. став 1. Закона о раду, послодавац је дужан да донесе Програм решавања вишка запослених ако утврди да ће, због техно-

⁴ ("Службени гласник РС", бр. 24/05, 61/05)

⁵ ("Службени гласник РС" – међународни уговори бр. 24/2009)

члан 24. став 1. тачка а) Повеље гласи:

„У намери да обезбеде ефективно остваривање права радника на заштиту у случајевима престанка радног односа, стране уговорнице се обавезују да признају:

а) Право свих радника да не дође до престанка радног односа без ваљаних разлога који су везани за њихове способности или понашање или су заснивани на оперативним захтевима предузећа, установе или службе.“

лошких, економских или организационих промена, у оквиру периода од 30 дана, доћи до престанка за радом запослених на неодређено време, и то за најмање: 1) 10 запослених код послодавца који има у радном односу више од 20, а мање од 100 запослених на неодређено време; 2) 10% запослених код послодавца који има у радном односу најмање 100, а највише 300 запослених на неодређено време; 3) 30 запослених код послодавца који има у радном односу преко 300 запослених на неодређено време.

У смислу става 2. наведеног члана, програм је дужан да донесе и послодавац који утврди да ће доћи до престанка потребе за радом најмање 20 запослених у оквиру периода од 90 дана, из разлога наведених у ставу 1. овог члана, без обзира на укупан број запослених код послодавца.

Из садржине норме се закључује да су уважени комунитарни радни стандарди, и искључена примена одредби закона које регулишу вишак запослених (тзв. технолошки вишак), у односу на мале послодавце са највише 20 запослених, с друге стране из садржине ове норме произилази да су у овим ситуацијама које нормира члан 153, послодавци у обавези да донесу програм решавања вишка запослених само у ситуацији када су изложени колективном отпуштању запослени на неодређено време, преко најмањег броја који су прописани овим чланом закона. Овим се одређује шта се у сврху примене закона сматра колективним отпуштањем запослених иако закон то посебно не одређује.

У члану 155. закона је прописана садржина програма решавања вишка запослених. Доношење програма за решавање вишка запослених је правило, оно представља обавезу послодавца, јер у супротном је изложен одговорности за учињени прекршај, с обзиром да је у члану 273. став 1. тачка 6. закона прописано да пропуштање послодавца да донесе програм решавања вишка запослених представља прекршај, осим у ситуацији коју нормира члан 153, која се има сматрати изузетком и као такав има се уско и тумачити у поступку поводом преиспитивања законитости отказа код колективног отпуштања. Следом садржине норме овим се омогућује послодавцу да се у кратком временском оквиру ослободи терета мање уписаности запослених имајући у виду стварне тренутне потребе.

Када послодавац није дужан да донесе програм решавања вишка запослених у својој радној средини, произилази да социјалну подршку програма немају запослени исказани као вишак у ситуацијама: када би вишак износио од 1 - 9 запослених; када би вишак износио од 1% - 9% запо-

слених; када би вишак износио од 1 – 29 запослених и ако би вишак износио од 1 – 19 запослених.

Јасно је да је у оваквој ситуацији, заштићен легитимни циљ послодавца да у условима тржишног привређивања, омогући послодавцу конкурентност и опстанак без претходно донетог програма за решавање вишка запослених. С друге стране, запослени који су изложени отказу уговора о раду по овом основу, немају социјалну подршку, чиме су ови запослени стављени у неравноправан положај у односу на оне запослене који имају социјалну подршку.

О неким аспектима законитости отказа

Усвајањем новог Закона о раду обезбеђен је наставак реформи домаћег радног права у правцу даљег афирмисања уговорне и тржишне концепције радних односа. Радни однос заснива се уговором о раду (члан 30. став 1. закона). У члану 33. став 1. тачка 4. закона је прописано да уговор о раду поред осталог садржи врсту и опис послова које запослени треба да обавља.

У члану 24. овог закона је прописано да радни однос може да се заснује са лицем које има најмање 15 година живота и испуњава друге услове за рад на одређеним пословима, утврђене законом, односно правилником о организацији и систематизацији послова (у даљем тексту: правилник), (став 1.). Правилником се уређују организациони делови код послодавца, врста послова, врста и степен стручне спреме и други посебни услови за рад на тим пословима (став 2.). Правилник доноси директор, односно предузетник (став 3.). Обавеза доношења правилника не односи се на послодавца који има пет и мање запослених (став 4.).

Имајући у виду сам његов назив и законом одређену садржину, овај правилник представља основни нормативни акт сваког послодавца (уз изузетак прописан законом) на основу кога се утврђује врста послова, број извршилаца за поједине послове у оквиру технолошких и организационих целина, а тиме и укупан број запослених за све систематизоване послове код одређеног послодавца.

Отпуштање запослених услед промењених околности у току трајања радног односа, промене и околности које проузрокују вишак запослених, морају бити утврђене, јер је технолошки вишак условљен престанком потребе за обављањем одређеног посла или смањењем обима посла.

Закон не предвиђа посебан програм или елаборат којим би се дефинисале новонастале промене, који се ипак подразумевају. Исказивање

броја запослених који су вишак врши се на основу Правилника о организацији и систематизацији послова (односно измене постојећег), којим се утврђује, који је то број запослених који ће у новонасталим околностима бити довољан за обављање послова код послодавца. По правилу, без доношења овог правилника, послодавац не може ни знати да ли је или није у обавези да приступи доношењу посебног Програма за решавање вишка запослених. Овај број мора да буде мањи у односу на укупан број запослених, јер се у супротном не може говорити о колективном отпуштању запослених, већ евентуално о индивидуалном отказу.

У процесу давања отказа по основу технолошког вишка, закон не предвиђа обавезу послодавца да донесе и посебну одлуку о престанку потребе за радом одређеног запосленог. Међутим, послодавац може и донети такве одлуке (што је уочено кроз судску праксу), али су оне по својој правној природи деклараторног карактера. За разлику од њих, одлука о отказу уговора о раду по назначеном основу је конститутивни акт и оцена законитости тог акта је предмет судске контроле у спору покренутом у смислу члана 195. закона.

У члану 185. став 1. Закона је прописано да се уговор о раду отказује решењем у писаном облику и обавезно садржи образложење и поуку о правном леку. Ради се о појединачном правном акту (независно од употребљеног отказног разлога) који се односи на одређеног запосленог. У суштини ради се о исказу послодавца на основу кога престаје уговор о раду. Образложење мора да садржи потпуне разлоге који показују да је одређени отказни разлог настао и да су испуњени услови за његову примену. Употребљени разлози су подложни судској провери у погледу истинитости у поступку поводом законитости отказа.

Законом је потпуно уређен поступак отказа уговора о раду запосленом који је технолошки вишак, због чега у поступку оцене законитости отказа суд има обавезу да утврди број запослених код туженог као послодавца на неодређено време и број запослених којима је уговор о раду отказан, јер од ових околности зависи обавеза сачињавања Програма решавања технолошког вишка.

О томе се изјаснио Врховни касациони суд у својој одлуци:

"Према члану 153. став 1. тачка 2. Закона о раду, послодавац је дужан да донесе Програм решавања вишка запослених, ако утврди да ће због технолошких, економских или организационих промена у оквиру периода од 30 дана доћи до престанка потребе за радом запослених на неод-

ређено време и то за најмање 10% запослених код послодавца који има у радном односу најмање 100, а највише 300 запослених на неодређено време. Према члану 154. овог закона, послодавац је дужан да, пре доношења програма, у сарадњи са репрезентативним синдикатом код послодавца и републичком организацијом надлежном за запошљавање, предузме одговарајуће мере за ново запошљавање вишка запослених.

У поступку је утврђено да је на дан доношења одлуке о престанку потребе за обављањем одређених послова 21.12.2005. године код туженог било 124. запослена на неодређено време, а да је престала потреба за радом 19 запослених, из чега произилази да је престала потреба за радом више од 10% запослених, па је тужени био у обавези да донесе Програм решавања вишка запослених. Без доношења наведеног Програма, тужени није могао тужиоцу отказати уговор о раду, због чега је побијано решење о отказу уговора о раду незаконито.⁶

То значи да послодавац не би могао, сваког месеца сукцесивно, да отказује уговоре о раду запосленима по овом основу, тако што ће уговоре стално отказивати мањем броју запослених (испод минимума из става 1. члана 153. закона) и тако избећи доношење Програма за решавање вишка запослених.

Када је у питању примена одредбе става 2. члана 153. закона, у пракси овог суда изражаван је правни став:

*"Став 2. члана 153. Закона о раду не искључује примену критеријума за доношење Програма решавања вишка запослених предвиђених ставом 1. овог члана, већ само предвиђа додатни критеријум који допуњује ову законску одредбу."*⁷

Послодавац не би могао да у поступку утврђивања вишка запослених донесе одлуку с позивом на став 2. члана 153. закона, да ће у периоду од 90 дана по овом основу доћи до престанка потребе за радом највише 19 запослених (чиме се искључује доношење Програма за решавање вишка запослених), а након тога истовремено откаже уговор о раду за свих 19 запослених. Законитост датих отказа у таквој ситуацији би се оцењивала применом испуњености услова за отказ по ставу 1. члана 153. закона.

⁶ Из образложења пресуде Врховног касационог суда бр. Рев II 1007/10 од 23.09.2010. године.

⁷ Из образложења пресуде Врховног касационог суда Рев II 2052/10 од 12.05.2010. године

Промене до којих долази код послодавца морају бити објективне природе и таквог значаја да тиме основано указују да је настала објективна потреба послодавца за престанак рада одређеног запосленог.

На то упућује одлука овог суда:

*"Технолошке, економске или организационе промене морају имати објективну структурну вредност да би се отказ због престанка потребе за радом запосленог могао сматрати оправданим, па се околност да послови које је обављао тужилац нису укинати, већ су преименовани формалним укидањем одредаба општег акта туженог којим су били утврђени послови које је обављао тужилац и њихово другачије именовање и систематизовање на које је распоређен други запослени и по оцени Врховног касационог суда не могу се сматрати оправданим разлогом за престанак радног односа тужиоцу."*⁸

Исплата отпремнине као услов пуноважности отказа уговора о раду запосленом као технолошким вишком, заслужује посебну пажњу. Њеном исплатом обезбеђује се социјална сигурност запосленог у случају престанка радног односа по овом основу. Исплата отпремнине није условљена доношењем посебног програма за решавање вишка запослених. Овог права запослени се не може унапред одређи, а исплата отпремнине је услов пуноважности отказа уговора о раду.

О томе се изјаснио овај суд кроз своју одлуку:

"Имајући у виду да је по императивним одредбама члана 158. став 1. Закона о раду, услов пуноважности решења отказа уговора о раду по основу технолошког вишка исплата отпремнине пре отказа уговора о раду запосленом у смислу члана 179. став 1. тачка 9. овог закона, одрицање тужиле од права на отпремнину пре доношења одлуке о технолошким, економским или организационим променама због којих је престала потреба за радом запослених код послодавца је, по оцени Врховног касационог суда, без утицаја, јер се запослени не може унапред одређи тог права без спровођења поступка утврђивања оправданости оваквих промена од стране послодавца, при чему се овај отказни разлог односи на престанак радног односа запосленог по вољи послодавца, а не по вољи запосленог. Како тужени није тужиле исплатио отпремнину пре отказа уговора о раду по основу технолошког вишка, по оцени ревизијског суда за

⁸ Из образложења пресуде Врховног касационог суда Рев II 333/10 од 13.05.2010. г.

отказ уговора о раду тужилци нису били испуњени ни законски услови из члана 179. став 1. тачка 9, а у вези члана 158. став 1. Закона о раду."⁹

У режиму важења Закона о раду ("Службени гласник РС", бр. 70/2001 и 73/2001) имајући у виду одредбу члана 117. став 1. тог закона, према којој је послодавац био дужан да исплати отпремнину у висини утврђеној општим актом или уговором о раду, у поступку законитости отказа и утицаја исплате отпремнине на законитост отказа, у судској пракси се примењивало правно схватање утврђено на седници Грађанског одељења Врховног суда Србије.¹⁰

Међутим, имајући у виду садржину законске одредбе из члана 158. став 1. важећег Закона о раду, прилог "пре" показује не само временски редослед између исплате отпремнине и отказа, већ из садржине норме произилази да је исплата отпремнине претходни услов за законитост отказа. Из овога би даље следом реченог произилазило да напред означено правно схватање у својој примени не би требало да буде спорно у случајевима: када постоји грешка у обрачуна, а код послодавца не постоји намера да запосленог оштети и ако је исплата извршена касније као резултат споразума између послодавца и запосленог.

Закон о раду не садржи посебне одредбе о критеријумима за одређивања запослених који ће бити оглашени технолошким вишком, ни упућујуће норме о примени критеријума прописаних колективним уговором. Оваква обавеза послодавца постоји у случају доношења посебног програма за решавање вишка запослених, као његову обавезну садржину (члан 155. став 1. тачка 4. Закона).

У поступку оцене законитости отказа суд не би могао да испитује законитост отказа применом критеријума Општег колективног уговора

⁹ Из образложења пресуде Врховног касационог суда Рев II 1357/10 од 20.05.2010. г.

¹⁰ Правно схватање утврђено на седници од 31.01.2005. године.

„Исплата отпремнине је услов престанка радног односа због престанка потребе за радом запослених.

Али решење о престанку радног односа неће бити ништаво ако је исплата извршена после датума означеног као моменат престанка и то:

- *због грешке у обрачуна зарада;*
- *ако је исплата извршена касније као резултат споразума између послодавца и запосленог;*
- *ако је запослени примио отпремнину пре поднете тужбе за поништај решења о престанку радног односа само из овог разлога.*"

прописаних у члану 38-43. (о технолошком вишку)¹¹, јер је примена овог уговора суспендована истеком рока за који је закључен (члан 67. став 1.).

Примена критеријума долази у обзир само у ситуацији када је више запослених, као непосредних извршилаца, радило на истим пословима, који су због новонасталих околности укинати или је смањен њихов обим, о чему се у једној ревизијској одлуци наводи:

*"У конкретном случају, Правилником туженог о унутрашњој организацији и систематизацији радних места од 03.04.2007. године укинут је цео сектор за одржавање хигијене код туженог, на тако и послови перача лабораторијског посуђа, на које је тужила била распоређена. Свих 14 запослених у том сектору оглашени су технолошким вишком. Имајући у виду да је овим Правилником радно место перача лабораторијског посуђа, на којој је тужила била распоређена, укинута, обавеза примене критеријума за утврђивање вишка запослених из члана 155. став 1. тачка 4. Закона о раду, није постојала. Обавеза послодавца да донесе Програм решавања вишка запослених из члана 153. Закона о раду није постојала, имајући у виду укупан број запослених на неодређено време на дан 31.07.2007. године и број запослених за чијим радом је престала потреба ... До конкуренције између запослених и примене критеријума може доћи у случају смањења броја извршилаца на одређеним пословима, а не и код укидања одређених послова, као у овом случају."*¹²

Међутим, када суд утврди да је послодавац примењивао одређене критеријуме, тада кроз поступак законитости отказа треба да испита да ли су ти критеријуми правилно примењени. Позивање послодавца на правно дозвољени разлог за давање отказа, може да прикрива употребу законом недозвољеног разлога за престанак радног односа, што у крајњем исходу води незаконитом отказу.

О томе се ревизијски суд изјаснио у својој одлуци:

"Тужени је донео Програм решавања вишка запослених и одредио критеријуме за одређивање вишка. Критеријум за одређивање вишка био је незаинтересованост за посао. Међутим, у случају тужиоца одређени критеријум (незаинтересованост за посао) није правилно примењено. У поступку је утврђено да је тужилац одсуствовао са посла услед болести из оправ-

¹¹ ("Службени гласник РС", бр. 50/08 од 09.05.2008. године, бр. 104/08 и 8/09)

¹² Из образложења пресуде Врховног касационог суда Рев2 1505/10 од 02.03.2011. г.

даних разлога, што се не може тумачити као незаинтересованост за рад, нити, како то правилно закључују нижестепени судови, може представљати оправдан разлог за отказ уговора о раду, обзиром да је у члану 102. члан 1. тачка 1. Закона о раду ("Службени гласник РС", бр. 70/01 и 73/01) било прописано да се оправданим разлогом за отказ уговора о раду у смислу члана 101. овог закона, не сматра привремена спреченост за рад услед болести, несреће на раду или професионалног обољења."¹³

Иако се правно мишљење заснива на тумачењу у примени члана 102. став 1. тачка 1. Закона о раду из 2001. године, оно не губи на актуелности јер важећи закон у члану 183. став 1. тачка 1. прописује исту забрану.¹⁴

Пракса указује и на посебан основ престанка радног односа – споразумом између послодавца и запослених у поступку решавања вишка запослених, као аутохтоног престанка радног односа. Закључени споразум представља уговор јер је заснован на сагласности воља послодавца и запосленог, а исти производи и статусно дејство – престанак радног односа.

Аутохтони престанак радног односа заснован је на принципу добровољности. Запослени који је пристао да се на овакав начин реши његов радно-правни статус, не може се више позивати на законом прописани режим решавања вишка запослених код истог послодавца. Закључењем споразума радни однос престаје и евентуално донето посебно решење је у том случају деклараторног карактера. Правна судбина таквог решења прати правну судбину споразума. Закључени споразум може да буде предмет преиспитивања у судском спору применом општих правила уговорног права.

У погледу ових питања у једној одлуци ревизијског суда се наводи:

"У члану 175. став 1. тачка 3. ЗОР ("Службени гласник РС", бр. 24/05, 61/05) је прописано да радни однос престаје и споразумом између запосленог и послодавца, док је у члану 177. истог закона прописано да радни однос може да престане на основу писаног споразума послодавца и запосленог, с тим што је пре потписивања споразума послодавац дужан да запо-

¹³ Из образложења пресуде Врховног касационог суда Рев2 810/11 од 01.02.2012. године

¹⁴ Члан 183. став 1. тачка 1. закона гласи:

„Оправданим разлогом за отказ уговора о раду, у смислу члана 179. овог закона, не сматра се:

1) привремена спреченост за рад услед болести, несреће на раду или професионалног обољења.“

сленог писаним путем обавести о последицама до којих долази у остваривању права за случај незапослености. Тужена је објављеном понудом иницирала престанак радног односа, истовремено утврдивши и новчану накнаду у случају добровољног престанка радног односа запосленима, који је тужила јасно, недвосмислено и без мањка у вољи прихватила у целости. Споразум о престанку радног односа закључен је у писаној форми у смислу члана 177. Закона, јер је за закључење истог у смислу члана 61. Закона о облигационим односима постојала слободно изражена воља уговарача (запосленог и послодавца). Следствено изложеном, правилна је правна оцена нижестепених судова да закључени споразум у одредби којом је договорена висина накнаде за добровољни престанак радног односа, није, како у целости, тако и делимично, ништава у смислу члана 105. ЗОО. Такође, правилно закључују нижестепени судови да нису испуњени услови и за делимични поништај овог споразума у смислу члана 111, а у вези са чланом 61. ЗОО, због чега је тужила и по оцени ревизијског суда, законито престао радни однос у смислу члана 175. и 177. Закона о раду ... Имајући у виду да је тужила радни однос код тужене престао по основу споразума са послодавцем у смислу члана 175. и 177. Закона о раду, то донето решење бр. 1789 од 31.07.2006. године, којим је тужила престао радни однос, а које је предмет побијања, у овој правној ситуацији је по својој правној природи деклараторног карактера и исто у погледу законитости зависи од правне судбине закљученог споразума о престанку радног односа. С обзиром да је тужила законито престао радни однос на основу споразума са послодавцем, то је правилно одбијен и захтев тужиле да се утврди да је ово решење незаконито."¹⁵

* * *

Онима који ће бити упознати са овим текстом изложена правна и чињенична аргументација, може изазвати утисак понављања. Општа и заједничка места обухваћена овим радом су намењена за проверу знања, стицање нових сазнања, уједначени приступ и стабилнију судску праксу кроз одлучивање судова у индивидуалним споровима.

¹⁵ Из образложења пресуде Врховног касационог суда Рев2 764/11 од 18.01.2012. године

**ПРАКСА ЕВРОПСКОГ СУДА
ЗА ЉУДСКА ПРАВА**

Проф. др Драгољуб Поповић,
судија Европског суда за људска права у Стразбуру

ГРАНИЦЕ СЛОБОДЕ ИЗРАЖАВАЊА (једна српска и једна европска пресуда)

1. Слобода изражавања и право на заштиту приватног живота

Слобода изражавања, зајемчена је чланом 10. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода од 1950. године (у даљем тексту – Конвенција). Ова слобода може доћи у сукоб с правом на заштиту приватног живота, које та иста Конвенција јемчи у члану 8. Разговорна сведочанства о таквом сукобу се могу наћи у пракси Европског суда за људска права у Стразбуру (у даљем тексту – Европски Суд), али је настајак поменуте ситуације разумљив и без обраћања пракси Европског суда. Новинари су често у прилици да се нађу пред недоумицом и да се запитају да ли се неки податак сме или не сме објавити, с обзиром на то што објављивање таквог податка може задирати у интимну сферу појединца. Интерес јавности да буде обавештена налази се тад у опреци са заштитом приватног живота појединца.

Да бисмо почели разматрање овог питања обратимо се једном конкретном примеру из праксе српских судова.

2. Пресуда Апелационог суда у Београду у случају Б.

Апелациони суд у Београду је одлучивао по жалби тужиоца против пресуде Вишег суда у Београду. Предмет спора представљало је објављивање фотографије тужиоца, лица Б. у једном дневном листу.¹

Спорна фотографија је, како из пресуде дознајемо, настала тзв. кроповањем, одн. сечењем фотографије на којој се налази тужилац у пратњи двојице полицајаца испред зграде Специјалног суда у Београду.

¹ Апелациони суд у Београду, Гж 788/11 од 30. марта 2011.

Виши суд је у овом предмету донео пресуду у којој је изрекао да је тужбени захтев неоснован. Апелациони суд је у пресуди о којој је овде реч потврдио пресуду Вишег суда.

Апелациони суд се у образложењу своје пресуде уопштено позвао на Конвенцију и то на поштовање приватности, без позива на одређени члан Конвенције, али у исти мах и то изреком и на члан 10. тог акта, односно на слободу изражавања. Треба ипак нагласити чињеницу да је Апелациони суд решио спор применом норми унутрашњег права. Примењен је Закон о јавном информисању, али је питање о изворима права за ову пресуду понешто запретено и заслужује опсежнији осврт.

3. Извори права за пресуду Апелационог суда

Апелациони суд у Београду је у случају Б. пресудио на основу Закона о јавном информисању.² Суд се, одлучујући о меритуму ствари, позвао на чланове 43 и 45 тога закона, као уосталом и на члан 46. Иако је овај последњи био од суштинског значаја за изреку пресуде, тај члан неће у први мах представљати предмет нашег посебног занимања. На то питање ћемо се доцније вратити.

Апелациони суд се наиме сложио с налазом Вишег суда, утемељеним на поменутих члановима нашег закона. По члану 43. Закона о јавном информисању лични запис, па тако и фотографија, се у начелу не сме објавити без пристанка лица чији је лик на фотографији. Од овог постоје законом предвиђени изузеци. Члан 45. Закона о јавном информисању набраја једанаест таквих изузетака, од којих је за случај који је пред нама од значаја онај под редним бројем 2 и то управо најпре поменути изузетак у тој одредби – да је информација од интереса за јавност.

Напоменимо одмах да Апелациони суд није определио о којем је изузетку у овом случају реч. Процена која се овде налази потиче од аутора овог текста. Апелациони суд је додуше напоменуо при крају иначе великог образложења пресуде да је "лични запис тужиоца више пута објављиван" и "познат широј јавности". Остаје упркос томе недоречено који

² Закон о јавном информисању, "Службени гласник Републике Србије" 43/2003, 61/2005, 71/2009, 89/2010

би од изузетака предвиђених чланом 45. Закона о јавном информисању представљао основу за закључивање Апелационог суда.

Уз ово је Апелациони суд навео и члан 10. Конвенције као извор права за пресуду коју је донео, а као што смо напред утврдили, суштински и члан 8. Док је материја члана 8. Конвенције само поменута, одредба члана 10. Конвенције је препричана, без икаквог позива на праксу Европског суда. Из непознатих разлога у пресуди је изостало и помињање члана 8. Конвенције.

Апелациони суд није изричито навео, али то произлази из смисла образложења пресуде, да заштита породичног и приватног живота у српском праву мора бити у равнотежи са слободом изражавања, коју јемчи члан 10. Конвенције. Постојање такве равнотеже било у нашем, домаћем праву, било у европском праву људских права Апелациони суд је, како изгледа, схватио као један постулат, којем у тексту образложења пресуде није потребно никакво доказивање.

Размотримо због тога ставове праксе Европског суда поводом примене начела равнотеже интереса на које се позвао Апелациони суд у Београду.

4. Начело садржано у Закону о јавном информисању и пракса Европског суда за људска права по чл. 8. Конвенције

Европски суд за људска права се у једном предмету, који је изазвао пажњу и коментаре, пресуђеном 2004. године, бавио питањем о допуштености објављивања фотографије. Био је то случај *Фон Хановер против Немачке*.³ Елементи случаја су били следећи.

Подносилац представке пред Европским судом је била старија ћерка кнеза Ренијеа Трећег од Монака, Каролина. Она је удата у Немачкој, где и живи. Тамошња штампа је, без њеног знања и допуштења, обја-

³ Von Hannover v. Germany, ECHR 2004-VI. За коментаре ове пресуде в. J.Hedigan, "The Princess, the Press and Privacy – Observations on Caroline von Hannover v. Germany" in: *Liber Amicorum Luzius Wildhaber: Human Rights – Strasbourg Views*, Kehl, Strasbourg, Arlington 2007, 193-205. В. исто тако: Harris, O'Boyle & Warbrick, *Law of the European Convention on Human Rights*, Oxford – New York 2009, 363-364, 368, 388, 479-480; Jacobs, White and Ovey, *The European Convention on Human Rights*, Oxford – New York 2010, 371-372, 436-437;

вила више њених фотографија, које су биле и начињене без дозволе. Објављене фотографије су се односиле на приватни живот подносиоце представке. Ова је због тога пред немачким судовима покренула поступак против одговорних за објављивање фотографија.

Нижи судови нису дали за право тужилји. Подлогу за изреку таквих пресуда представљао је пре свега немачки устав, односно Основни закон (*Grundgesetz*), као и Закон о ауторском праву (*Kunsturhebergesetz*). Немачки устав у члану 5. јемчи слободу изражавања мишљења и ширења информација, а у члану 6. заштиту брака и породице. Закон о ауторском праву прописује у члану 22. да се слике неког лица могу учинити доступним јавности само уз изричит пристанак лица у питању. Члан 23. истог закона међутим, познаје изузетак од овог правила. По тој одредби наиме, фотографија може бити објављена, ако представља један аспект друштвеног живота, а истовремено не задире у легитимне интересе лица у питању.⁴

Разлози за изреке пресуда нижих судова су се састојали у томе што је тужилја јавна личност, па је као таква дужна да трпи интересовање широке публике за сопствене поступке. Истовремено, по налазу тих инстанци тужилја није успела да докаже постојање легитимног интереса, којим би се супротставила објављивању фотографија.

Против одлуке другостепеног суда тужилја је уложила ревизију Савезном суду. Савезни суд је унео извесну суптилност у тумачење одредаба, које смо напред навели. Највиша инстанца је наиме, делимично уважила тужилжин захтев. Иако је тужилја, будући јавна личност, дужна да трпи интересовање јавности, то не значи да је допуштено објављивање сваке њене фотографије. Савезни суд је стао на гледиште да није дозвољено објављивање фотографија, које су направљене без допуштења, ако су ове начињене кад је личност у питању била на месту склоњеном од јавности и кад се понашала онако како се не би понашала да је знала да ће бити снимљена. У конкретном случају радило се о фотографијама насталим у тренуцима кад је кнегиња са својим пратиоцем била на тераси једног клуба затвореног типа у Монте Карлу.

Тужилја се потом обратила немачком Савезном уставном суду, тражећи заштиту својих уставних права. Савезни уставни суд је начелно изрекао да су права личности зајемчена уставним поретком. Истовремено

⁴ В. параграфе 39-41 пресуде Фон Хановер

је навео како одредбе чланова 22. и 23. Закона о ауторском праву морају бити тумачене у складу са слободом штампе, зајемченом чл. 5. Основног закона. Савезни уставни суд је утврдио да није дошло до повреде уставних права тужиле, пошто за фотографије које нису начињене на месту склоњеном од јавности не може постојати забрана објављивања. Другим речима, Савезни уставни суд је оснажио доктрину Савезног суда.

Кнегиња Фон Хановер се доцније представком обратила Европском суду, жалећи се на повреду права зајемчених Конвенцијом. Европски суд је најпре утврдио да се на конкретни случај примењује чл. 8. Конвенције.⁵ Овај суд је пошао од начела, на које се позвао и српски суд у раније помињаној пресуди случаја Б. У параграфу 58. пресуде Фон Хановер Европски суд је изрекао:

"Заштита приватног живота мора бити уравнотежена са слободом изражавања, зајемченом чланом 10. Конвенције."

У параграфу 60. пресуде Европски суд је изрекао да се при утврђивању да ли постоји равнотежа између заштите приватног живота и слободе изражавања мора поћи од околности, коју је пракса тога суда уважила у низу својих пресуда. Ту околност представља интерес јавности да прима информације.

У параграфу 63. пресуде Европски суд је настојао на суштинској разлици између саопштавања података, с једне стране и саопштавања појединости из приватног живота, с друге. Само кад прибегава оној првој делатности штампа, по схватању суда, игра своју улогу чувара демократског друштва. Због тога је у 65. параграфу посматране пресуде Европски суд овако изрекао:

"Објављивање фотографија и чланака у питању имало је искључиву сврху да задовољи знатижељу појединих кругова читалаца у односу на појединости из приватног живота подносиољке представке и не може бити схваћено као допринос расправи од општег друштвеног интереса, упркос томе што је подносиољка представке позната јавности."

Европски суд је изрекао још и то да је у наше време потребна већа пажња у заштити приватног живота, зато што развитак нових технологија

⁵ В. параграфе 50-53 пресуде Фон Хановер

у области комуникације доводи до тога да је све лакше могуће сачувати и репродуковати податке о личности. По схватању суда ово се односи и на систематско фотографисање.

Најзад, Европски суд се није сложио с мерилем које је прихватила немачка судска пракса, према којем је тзв. просторна изолација пресудна за одлуку о допуштености објављивања фотографија.

По схватању европске инстанце оно што је одлучујуће за утврђивање постојања равнотеже између заштите приватности и слободе изражавања јесте допринос објављених фотографија и чланака јавној расправи у друштву, која се води у општем интересу. Због тога је Европски суд стао на гледиште да немачки судови, с обзиром на мерило које су применили за доношење одлука, нису омогућили заштиту приватног живота подносиољке представке.⁶

На основу свега изложеног Европски суд је, у параграфу 80. пресуде овог случаја, утврдио постојање повреде члана 8. Конвенције. Немачка влада је доцније, у поступку пријатељског поравнања, пристала да плати 115.000 € подносиољки представке.⁷ Приметимо овде још и то да немачка влада није тражила да се предмет изнесе пред Велико веће Европског суда.⁸

5. Став немачког правосуђа у пресуди Фон Хановер и пресуда Европског суда за људска права

Ако се упореде став немачке судске праксе и становиште Европског суда, кад је реч о објављивању фотографија може се уочити неколико чињеница. Најпре се наилази на разлику у мерилу које је применила европска инстанца у односу на оно којим су се послужили национални судови у Немачкој. Уместо мерила фактичке ситуације приликом фотографисања, каквом су прибегли национални судови, европска инстанца је за мерило узела циљ заштите једног добра, коју јемчи Конвенција. Одговорна влада није доказала да су објављене фотографије играле било какву

⁶ В. параграфе 76-78 пресуде

⁷ В. одлуку Европског суда – Von Hannover v. Germany, Just Satisfaction – Friendly Settlement, app. no. 59320/00; 28.7.2005 (HUDOC)

⁸ J.Hedigan, 204

улогу у јавној расправи у друштву, каква се води у општем интересу, па је управо то било одлучујуће у овом случају.

Осим ове, рекло би се основне разлике у приступу проблему, постоји разлика у изреци пресуда. Немачко правосуђе је делимично уважило захтев за заштитом приватности, док је став европске инстанце у том погледу био шири. Европски суд је утврдио постојање повреде члана 8. Конвенције изрекавши у параграфу 79. пресуде да је одговорна држава, тиме што није успоставила равнотежу супротстављених интереса, прекорачила поље своје слободне процене. Овакав закључак свакако проистиче из основног приступа, који смо поменули и разлике у мерилима, које су примениле националне инстанце с једне стране и Европски суд с друге.

6. Степен разрађености начела утврђивања равнотеже интереса

И у пресуди Европског суда у случају Фон Хановер и у пресудама немачког правосуђа, као и у напред поменутој пресуди београдског Апелационог суда у случају Б. средишње питање је представљало управо утврђивање равнотеже супротстављених интереса. У оба пресуђена случаја у сукобу су били слобода изражавања и заштита приватности.

Видели смо у ранијем излагању да је српски суд равнотежу супротстављених интереса схватио као једну заповест, не упуштајући се у питање да ли је ова у конкретном случају била успостављена или не. За ово је Апелациони суд у Београду главни разлог вероватно нашао у томе што је коначно пресудио применивши на спорни случај члан 46. Закона о јавном информисању. На основу те законске одредбе суд је изрекао да је тужба била управљена против лица које по закону не може бити одговорно. Тужба је наиме, била поднета против јавног гласила, а не против уредника, како налаже члан 46. Закона о јавном информисању. Додуше, Апелациони суд је, рекло би се, без суштинског образложења, одбио навод тужиоца, који је тврдио да је тужба заснована на чл. 79. тог истог закона. Та законска одредба је формулисана као норма опште природе. Штавише, члан 80. Закона о јавном информисању предвиђа солидарну одговорност уредника и гласила за накнаду штете због објављивања нетачне или непотпуне информације. Остаје нејасно, на основу текста пресуде, да ли се тужилац позвао и на члан 80. Закона, премда је неспорно да се позвао на члан 79.

Налаз Апелационог суда, због којег је одбијен тужиочев захтев, састоји се у томе да су, како смо раније навели, спорне фотографије биле раније објављиване и познате јавности. Апелациони суд се није довољно јасно изразио да ли због ове околности сматра да фотографије, самим тим што су објављене, не могу садржати нетачну или непотпуну информацију. Вероватније изгледа да је Апелациони суд у ствари нашао, мада то у пресуди нигде није речено, да члан 79. Закона о јавном информисању не налази примену у конкретном случају због тога што се уопште није радило о нетачној или непотпуној информацији. Тај елемент представља суштину бића норме чл. 79. поменутог закона.

Ако претпоставимо да је ово био став Апелационог суда, онда постаје разумљива изрека, заснована на члану 46. Закона о јавном информисању. Оно што остаје проблематично при оваквом, мора се признати, од аутора овог текста конструисаном ставу суда, јесте чињеница да се наш суд у образложењу, бар у облику лапидарног осврта, упустио у разматрање равнотеже интереса. Апелациони суд је у ствари изрекао да равнотежа супротстављених интереса, дакле права на приватност и слободе изражавања, мора бити успостављена у српском праву. Оно што је суд међутим, пропустио да учини било је то да размотри начин на који је равнотежа у конкретном случају успостављена. Суд ово опет, уопште није морао разматрати зато што је одбио тужбени захтев применом члана 46. Закона о јавном информисању и на овој тачки долазимо до циркуларног аргумента, из којег се не може изаћи.

Ако није надлежан члан 79. Закона, него члан 46. онда Апелациони суд заиста није морао да се упушта у испитивање постојања равнотеже интереса итд...

При свему овом, може се закључити да је испитивање равнотеже интереса у српском правосуђу, кад је реч о сукобу начела слободе изражавања и заштите приватности недовољно разрађено. Опсежнији увид у домаћу судску праксу би свакако оспорио овакав закључак, али на основу посматране пресуде остаје питање о мерили којем прибегавају српски судови, кад цене постојање равнотеже супротстављених интереса. Је ли то мерило фактичке ситуације, односно просторне изолације, којем су у случају Фон Хановер прибегли немачки судови или можда мерило циља заштите, какво је установио Европски суд, или евентуално нешто треће?

7. Осврт на пресуду Фон Хановер

Пресуда Фон Хановер је у јавности доживела критике. Европском суду се замерало да није пружио заштиту слободи штампе.⁹ Не улазећи у појединачне опаске које су изнесене у коментарима пресуде, требало би ипак обратити пажњу на две чињенице.

Најпре, пресуда Фон Хановер није донета без извесних колебања у седмочланом већу Европског суда. Португалски судија Кабрал-Барето и словеначки судија Зупанчић приложили су своја сагласна издвојена мишљења¹⁰.

Иако су се сложили с изреком двојица судија су упозорила на извесна осетљива места и посебне околности овог случаја. Обојица су се руководила утврђивањем равнотеже интереса, о чему је у овом тексту већ било речи.

Португалски судија је нашао да је мерило примењено од стране немачких судова веома рестриктивно. Он се изјаснио против казуистичког приступа овој врсти проблема. Навео је у том погледу како налази да клуб у Монте Карлу, где је спорна фотографија настала, није потпуно затвореног типа и упозорио на то да се с изреком пресуде сложио пре свега зато што је неопходно успоставити границе уживању права на слободу штампе.

Словеначки судија је најпре замерио одлуци што се сувише поводи за учењем немачке школе тзв. појмовне јуриспруденције. У свом мишљењу је тврдио како су немачки судови својим одлукама о заштити права личности, под америчким утицајем, створили једну врсту фетиша слободе штампе. Главним питањем у овом случају он је сматрао утврђивање равнотеже супротстављених интереса и у том погледу се сложио с изреком пресуде.

На овом месту би свакако вредело навести и став ирског судије, Хедигана, који је такође судио у седмочланом већу. Премда није издвојио мишљење приликом већања, он се огласио академским написом, који смо раније навели. По његовом схватању основна поука пресуде Фон Хановер би се састојала у томе што приватност познатих личности "не може бити жртвована на олтару слободе штампе, ако за ово не постоји ваљан разлог"¹¹.

⁹ J.Hedigan, 205

¹⁰ Von Hannover v. Germany, ECHR 2004-VI, concurring opinions of judges Cabral Barreto and Zupančič

¹¹ J.Hedigan, 204

Другу околност, на коју вреди обратити пажњу, представља чињеница да је Европски суд свега шест месеци пре доношења пресуде у случају Фон Хановер био суочен с једним предметом у којем је такође морао да се изјасни о постојању равнотеже супротстављених интереса. Подносилац представке у том предмету се међутим, позвао на чл. 10. Конвенције. Био је то случај *Издавачка кућа Плон против Француске*¹².

Непосредно по смрти председника Митерана његов лични лекар је објавио књигу о томе како се, током дугих година, почев још од првог председничког мандата, француски председник борио против рака. Наслов књиге довољно речито говори о њеној садржини – *Велика тајна*. Митеранова породица је пред француским правосуђем издејствовала привремену меру забране растурања књиге, која је доцније, одлуком вишег суда, претворена у трајну забрану. Разлог за овакву пресуду састојао се у томе што је објављени текст садржао податке којима се нарушава медицинска тајна. Издавачка кућа се потом обратила европској инстанци, жалећи се на повреду Конвенције.

Европски суд је нашао да чл. 10. Конвенције налази примену у овом случају. Упустивши се у уобичајену анализу суд је стао на гледиште да је задирање у право подносиоца представке било засновано на закону и да је имало легитимни циљ, предвиђен чл. 10. Конвенције – заштиту права других лица.¹³ Тако је суд доспео до трећег корака у закључивању – теста пропорционалности, односно неопходности ограничења права. У том погледу Европски суд је раздвојио питање привремене и трајне забране. За привремену забрану растурања књиге, суд је нашао да није у супротности с чл. 10. Конвенције.¹⁴ Обрнуто, за трајну забрану Европски суд је утврдио да "није пропорционална легитимном циљу заштите Франсоа Митерана и његових наследника, зато што је уз забрану растурања публикации изречена и накнада штете".¹⁵

До оваквог закључка је судеће, седмочлано веће дошло једногласно, одбивши истовремено захтев подносиоца представке за накнаду материјалне штете. Тај захтев је био огроман – издавачка кућа је пред Европским судом

¹² *Éditions Plon v. France*, ECHR 2004-IV

¹³ В. параграфе 24-34 пресуде

¹⁴ В. параграф 48. пресуде

¹⁵ В. параграф 54. пресуде

захтевала више од једног милиона евра на име накнаде материјалне штете, а Европски суд није у стању да непосредно утврђује чињенице.

У вези с пресудом *Издавачка кућа Плон против Француске* треба поменути једно мишљење изражено међу коментаторима. Оно каже како се ова пресуда може тумачити тако да међу суштинским елементима за оцену да ли постоје разлози за заштиту приватности јавних личности мора да се нађе и испитивање да ли је "јавно сазнање информација или фотографија било покривено другим средствима".¹⁶ Ово истичемо због тога што је, како смо видели на једном месту у образложењу пресуде раније посматраног случаја Б. Апелациони суд на неки начин истакао исту околност, мада тим поводом није довољно развио аргументацију.

Ако се на пресуду Фон Хановер осврнемо са становишта пресуде Издавачка кућа Плон мора се закључити да је, поводећи се за фактичком ситуацијом у сваком од ових предмета, Европски суд једном дао предност заштити приватности, а други пут слободи штампе. Два случаја су упоредива, али нису истоветна, па је једино што се поуздано може закључити управо то да је процена равнотеже приватног и јавног интереса кад се у сукобу нађу чл. 8. и чл. 10. Конвенције веома деликатна. Та процена зависи од тананог испитивања околности сваког случаја понаособ и у пресудама Европског суда је опсежно образложена.

8. Проблем сазнања европског права људских права

Упоредно посматрање једне српске и једне европске пресуде наводи нас на разматрање још једног проблема, пред којим се налази наше правосуђе и на који свакако треба обратити пажњу. То је питање о начину сазнања европског права људских права, тачније о познавању праксе Европског суда. Из посматране српске пресуде смо дознали да наши судови помињу Конвенцију у образложењу својих пресуда.

Српски судови се морају позивати на европско право људских права, зато што је ово, ратификацијом Конвенције, постало део нашег унутрашњег правног поретка. Европско право људских права се међутим, никако не исцрпљује у тексту Конвенције. Оно је садржано у пресудама

¹⁶ Тако, Harris, O'Boyle & Warbrick, 480

Европског суда.¹⁷ Наши судови би зато морали да се позивају на норме права Конвенције, онако како их је у својим преседанима развила и протумачила пракса Европског суда.¹⁸ Ово није нимало лако, нити је једноставно. Такво поступање захтева посебну организацију рада у суду, а исто тако и додатни напор поступајућег судије.

Сазнање европског права људских права је скопчано с компликацијама, које нису само језичке природе. Такво сазнање у суштини, поред познавања страног језика, захтева и једно претходно и систематско упућивање домаћег правника у поменути правни систем, који је развијен у огромном броју пресуда. Одговарајући облик правничког образовања међутим, још није ухватио корена у нашој средини. Постоје извесни курсеви на неким универзитетима, а и Правосудна академија је учинила својеврстан напор у том смеру, али нам се то ипак чини недовољним. Уз све остало јавља се и нешто што се може назвати генерацијским проблемом. Судије виших инстанци су искусни правници који су пре више година окончали своје правничко образовање. Током студија они, из разумљивих разлога, нису проучавали право Конвенције.

Због свега тога изгледа најпрактичније да се овом проблему приђе пре свега с организационог аспекта поступања и рада у нашим судовима. Можда би се могло размислити о установљавању посебних одељења у судовима, која би се специјализовала за европско право људских права. Таква одељења би свакако ваљало успоставити у судовима вишег степена, мада ни првостепени судови не би требало да буду искључени. Стручни сарадници у поменутим, замишљеним одељењима могли би бити пре свега млађи дипломирани правници, посебно обучени у праву Конвенције. Они би имали задатак да пруже помоћ судећем судији. Ти стручни сарадници би својим рефератима концизно обавештавали судећег судију и притицали му у помоћ онда кад му је неопходно сазнање европског права људских права. На тај начин би се омогућило да поступајући судија буде упућен у читав разгранати и развијени систем, који је, ратификацијом међународног уговора, постао део нашег националног права.

¹⁷ В. о томе – Д.Поповић, *The Emergence of the European Human Rights Law*, Den Haag 2011, 15-17

¹⁸ О улози преседана и цитирању пред Европским судом в. Д.Поповић, *Европски суд за људска права*, Београд 2008, 108-109

**ПРЕГЛЕД ПРЕСУДА
ЕВРОПСКОГ СУДА ЗА ЉУДСКА ПРАВА ПРОТИВ СРБИЈЕ,
ОБЈАВЉЕНИХ У "СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ" ОД МАЈА 2011. ГОДИНЕ
ДО АПРИЛА 2012. ГОДИНЕ.**

- 1) *Грудић против Србије* (П.бр. 31925/08/04)
("Сл. гласник РС", бр. 43/12 од 30.04.2012)
Види службене гласнике од 10.04.2012 до 30.04.2012
- одбијен захтев за ревизију
- 2) *Бацковић против Србије* (П. бр. 47997/6)
("Сл. гласник РС", бр. 13/12)
- 3) *Ристић против Србије* (П.бр. 32181/08)
("Сл. гласник РС", бр. 5/12 од 01.02.2012)
- 4) *Лакичевић и други против Црне Горе и Србије*
(П.бр. 27458/06, 37205/06, 37207/06 и 33604/07)
("Сл. гласник РС", бр. 1/12 од 11.01.2012)
- 5) *Ђокић против Србије* (П.бр. 1005/05)
("Сл. гласник РС", бр. 99/11 од 27.12.2011)
- 6) *Шоргоћ против Србије* (П.бр. 34973/06)
("Сл. гласник РС", бр. 85/11 од 16.11.2011)
- 7) *Станимировић против Србије* (П.бр. 26088/06)
("Сл. гласник РС", бр. 81/11 од 01.11.2011)
- 8) *Живић против Србије* (П.бр. 37204/08)
("Сл. гласник РС", бр. 71/11 од 26.09.2011)

- 9) ***Добрић против Србије*** (П.бр. 2611/07 и 15276/07)
("Сл. гласник РС", бр. 49/11 од 06.07.2011)

- 10) ***Виктор Јухас Ђурић против Србије*** (П.бр. 48155/06)
("Сл. гласник РС", бр. 47/11 од 10.04.2012)
- одбијен захтев за ревизију

- 11) ***Раиковић и Милутиновић против Србије***
(П.бр. 1789/07 и 28058/07)
("Сл. гласник РС", бр. 41/11 од 10.06.2011)

- 12) ***Шабановић против Црне Горе и Србије*** (П.бр. 5995/06)
("Сл. гласник РС", бр. 51/11 од 13.07.2011)

- 13) ***Вељков против Србије*** (П.бр. 23087/07)
("Сл. гласник РС", бр. 33/11 од 17.05.2011)

**ПРЕСУДЕ
ЕВРОПСКОГ СУДА ЗА ЉУДСКА ПРАВА**

ЧЕТВРТО ОДЕЉЕЊЕ

**ПРЕДМЕТ ЛАКИЋЕВИЋ И ДРУГИ ПОДНОСИОЦИ
ПРЕДСТАВКИ против ЦРНЕ ГОРЕ и СРБИЈЕ**
(Представке бр. 27458/06, 37205/06, 37207/06 и 33604/07)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

13. децембар 2011. године

Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима предвиђеним чланом 44, став 2 Конвенције. Могуће су редакторске промене.

У предмету Лакићевић и други подносиоци представки против Црне Горе и Србије,

Европски суд за људска права (Четврто одељење), на заседању већа у саставу:

Lech Garlicki, *Председник,*

David Thór Björgvinsson,

Päivi Hirvelä,

George Nicolaou,

Zdravka Kalaydjieva,

Nebojša Vučinić,

Vincent A. De Gaetano, *судије,*

и **Fatoş Araci**, *заменик секретара Одељења,*

После већања на затвореној седници 22. новембра 2011. године,

Доноси следећу пресуду, која је усвојена тог дана:

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу четири засебне представке (бр. 27458/06, 37205/06, 37207/06 и 33604/07) које су Суду поднели и против Црне Горе и против Србије (први и трећи подносилац представке), а само против Црне Горе (други и четврти подносилац представке) према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: "Конвенција") четири црногорска држављанина, гђа Невенка Лакићевић (прва подносиатељка представке), г. Борислав Вукашиновић (други подносилац представке), г. Веселин Будеч (трећи подносилац представке) и г. Владо Рајковић (четврти подносилац представке), 5. јуна 2006. године, 2. августа 2006. године, 24. јула 2006. године и 24. јула 2007. године.

2. Први, трећи и четврти подносилац представки су изузетно добили одобрење да сами себе заступају (Правило 36 став 2. Пословника Суда). Другог подносиоца представке заступао је г. В. Ђуришић, адвокат из Подгорице. Црногорску владу (у даљем тексту: "Влада") заступао је њен заступник г. З. Пажин.

3. Подносиоци представке су се жалили према члану 6. Конвенције и члану 1. Протокола број 1 због обуставе исплате пензија.

4. Председник Четвртог одељења је 19. априла 2010. године одлучио да Владу обавести о представкама. Такође одлучено је да се одлука о допуштености и основаности представки донесе истовремено (члан 29. став 1.).

ЧИЊЕНИЦЕ

I. ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

5. Подносиоци представки - гђа Невенка Лакићевић (прва подносиатељка представке), г. Бранислав Вукашиновић (други подносилац представке), г. Веселин Будеч (трећи подносилац представке), и г. Владо Рајковић (четврти подносилац представке) – су црногорски држављани рођени 1947. године, 1937. године, 1924. године, односно 1944. године. Они живе у Херцег Новом (први и трећи подносилац представки) и Подгорици (други и четврти подносилац представки).

6. Чињенице предмета како су их странке изнеле могу се сумирати како следи.

А. Обустава исплате пензија

7. Од новембра 1989. године до јуна 2002. године подносиоци представки су затворили своје приватне адвокатске канцеларије и поднели документа за пензионисање.

8. Од августа 1990. године до септембра 2002. године утврђене су њихове старосне и инвалидске пензије, као и тачни износи пензија, решењима Републичког фонда пензијског и инвалидског осигурања; у даљем тексту: "Пензијски фонд"). Решењима је подносиоцима представки, како су их доставили други и четврти подносилац представки, дозвољено да раде са половином радног времена.

9. Од априла 1996. године до јуна 2002. године подносиоци представки су поново отворили своје адвокатске канцеларије са половином радног времена.

10. Пензијски фонд 1. априла 2004. године, 20. јула 2005. године, 3. јуна 2005. године и 24. новембра 2005. године обуставља исплату пензија подносиоцима представки, до времена када ће престати да се баве професијом. Сва ова решења "сматрала су се примењивим почев од 1. јануара 2004. године", када је члан 112. Закона о пензијском и инвалидском осигурању из 2003. године ступио на снагу (у даљем тексту: "Закон о пензијама из 2003. године") (видети ставове 23 и 25. у даљем тексту).

11. Решења пензионог фонда је касније потврдило Министарство рада и социјалног старања, као и, коначно, Управни суд 6. децембра 2005. године, 4. априла 2006. године, 18. априла 2006. године и 7. фебруара 2007. године за првог, другог, трећег, односно четвртог подносиоца представки. Управни суд је образложио, *inter alia*, да подносиоци представки нису били лишени права на основу пензије као таквих, али да је исплата њихових пензија уместо тога била обустављена на основу релевантног домаћег законодавства.

12. Најзад, Врховни суд у Подгорици је 13. јуна 2006. године, 27. јуна 2006. године, односно 28. маја 2007. године одбио захтеве другог, трећег и четвртог подносиоца представки за ванредно преиспитивање судске

одлуке. Тиме је Врховни суд у суштини потврдио образложење Управног суда.

13. Прва подносиатељка представке није покушала да искористи пут преиспитивања судске одлуке, с обзиром на чињеницу да су идентични захтеви других подносилаца представки већ били одбачени од стране Врховног суда.

14. Исплата пензије другом подносиоцу представке је обновљена почев од 1. децембра 2007. године, а то је датум када је престао да се бави професијом. Исплата пензија другог, трећег и четвртог подносиоца представки обновљена је од 1. јануара 2009. године, када су на снагу ступиле Измене Закона о пензијама, ставивши ван снаге члан 112. Закона о пензијама из 2003. године (видети став 26. у даљем тексту).

Б. Парнични поступак против подносилаца представки

1. Први подносилац представке

15. Пензијски фонд је 30. јуна 2004. године поднео тужбу за накнаду штете против прве подносиатељке представке, тражећи да врати исплаћене пензије које је примила у јануару и фебруару 2004. године у укупном износу од ЕУР 425,74 (EUR). Као одговор, прва подносиатељка представке је поднела контра-тужбу, тражећи да јој се исплате пензије које јој нису исплаћене од марта 2004. године до децембра 2008. године због обуставе њених права по основу пензије, што укупно износи 15.332,45 евра.

16. Основни суд у Херцег Новом је 4. новембра 2009. године, пошто је здружио два поступка, пресудио је у корист прве подносиатељке представке, посебно се позивајући на члан 6. Измена Закона о пензијском и инвалидском осигурању из 2003. године (у даљем тексту: "Измене Закона о пензијама"), члан 193. Закона о пензијама из 2003. године као и на одлуку Уставног суда Црне Горе (видети ст. 26, 24 и 28. у даљем тексту). Виши суд у Подгорици је 19. јануара 2010. године преиначио ову пресуду и пресудио против прве подносиатељке представке, ослањајући се на чланове 112 и 222. Закона о пензијама из 2003. године и сматрајући да њихов захтев није ретроактиван. Врховни суд је ову пресуду потврдио 3. јуна 2010. године, чиме је овај суд углавном потврдио разлоге Вишег суда.

При томе се Врховни суд посебно позвао на члан 112. Закона о пензијама из 2003. године.

17. Основни суд је 29. јула 2010. године донео решење о извршењу којим је предвиђено да ће Пензијски фонд задржати половину пензије прве подносиоце представке док не буде исплаћена цела сума коју дугује. Виши суд је ову одлуку потврдио 4. новембра 2010. године.

2. Други и трећи подносилац представке

18. Пензијски фонд је 17. јануара 2007. године и неодређеног датума поднео тужбе за накнаду штете против другог и трећег подносиоца представки, тражећи повраћај пензија које су примили од 1. јануара 2004. године надаље.

19. Основни суд у Подгорици је 20. јуна 2007. године пресудио против другог подносиоца представке, а Виши суд у Подгорици је ову пресуду потврдио 13. фебруара 2009. године. Из списка предмета изгледа да је ова одлука извршена.

20. Основни суд у Херцег Новом је 25. фебруара 2010. године пресудио у корист трећег подносиоца представке. Виши суд у Подгорици је 16. априла 2010. године преиначио ову одлуку и пресудио против подносиоца представке. При томе се он позвао на горе наведене одлуке Управног суда и Врховног суда (видети ст. 11 и 12. у горњем тексту). Из списка предмета изгледа да је ова одлука извршена у каснијем извршном поступку.

4. Четврти подносилац представке

21. У спису предмета нема информација да ли је Пензиони фонд покренуо парнични поступак против четвртог подносиоца представке.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО И ПРАКСА

A. Уставна повеља државне заједнице Србија и Црна Гора (објављена у "Службеном листу Србије и Црне Горе", број 1/03)

22. Члан 9. став 1. Уставне повеље предвиђао је да државе чланице регулишу, јемче и штите људска права на својој територији.

**Б. Закон о пензијском и инвалидском осигурању
из 2003. године (објављен у "Службеном гласнику
Републике Црне Горе, број 54/03)**

23. Члан 112. став 1. предвиђао је да се пензија неког лица обуста-
вља ако то лице обнови рад или отвори приватну праксу, све док та делат-
ност траје.

24. Члан 193. став 1. предвиђао је да корисници, *inter alia*, старосне
пензије и инвалидске пензије, који су та права стекли у складу са реле-
вантним законодавством на снази пре него што је овај Закон ступио на
снагу, задржавају та права и после у истом обиму уз одговарајућа подеша-
вања [на основу трошкова живота и просечних плата].

25. Члан 222. предвиђао је да ће овај Закон ступити на снагу 1. јану-
ара 2004. године.

**В. Закон о измјенама и допунама закона о пензијском
и инвалидском осигурању (објављен у "Службеном гласнику
Црне Горе" , број 79/08)**

26. Члан 6. ставио је ван снаге члан 112. став 1. Закона о пензијама
из 2003. године.

Ове измене ступиле су на снагу 1. јануара 2009. године.

**Г. Одлука Савезног уставног суда објављена у "Службеном листу
Савезне Републике Југославије", број 39/2002**

27. Савезни уставни суд Југославије је 12. јула 2002. године, када се
Југославија састојала од Црне Горе и Србије у то време, утврдио да члан
32. Савезног закона о пензијском и инвалидском осигурању, који је су-
штински одговарао члану 112. став 1. Закона о пензијама из 2003. године,
крши Устав Савезне Републике Југославије. Посебно, пошто се стекну
права на основу пензије она се не могу опозвати или ограничити каснијим
мерама. Даље, није било пропорционалности између јавног интереса, чија
је заштита наводно била намера предметних одредби, са једне стране и
интереса појединаца у смислу њихових права, са друге стране. Најзад, суд

је утврдио да је предметни члан заиста био ретроактивне природе, пошто _____ се такође примењивао за пензионере који су обновили пословну активност пре његовог ступања на снагу.

**Д. Одлуке Уставног суда Републике Црне Горе
У бр. 7/04, 11/04, 30/04, 60/04 и 101/04**

28. Уставни суд Републике Црне Горе је 10. новембра 2004. године одбацио иницијативу да се оцени уставност члана 112. став 1. Закона о пензијама из 2003. године. Тиме је он утврдио, *inter alia*, да је питање пресуде засноване на закону да ли да се неком лицу одобри да истовремено прима пензију и обнови пословну активност, и да ово питање спада ван надлежности Уставног суда. Он је даље утврдио:

"У складу са ...Уставни суд, члан 112. став 1. Закона из 2003. године нема ретроактивно дејство, пошто се не примењује у ситуацијама које су настале пре његовог ступања на снагу, већ само на оне ... које су настале ... [после тога] ...".

**Ђ. Закон о управном спору
(објављен у "Сл. гласнику РЦГ", бр. 60/03 и 32/11)**

29. Чланови 40-46 предвиђају детаље у вези са захтевом за ванредно преиспитивање судске одлуке.

30. Посебно, чланови 40-42 предвиђају да странке могу поднети захтев за ванредно преиспитивање судске одлуке Врховном суду. То могу учинити у року од 30 дана по пријему правоснажне одлуке коју је донео Управни суд, и само ако су нижи судови прекршили релевантно законодавство, било процесно или материјално.

31. У складу са чланом 46., Врховни суд, ако прихвати захтев за ванредно преиспитивање судске одлуке који је поднела једна заинтересована странка, има овлашћење да преиначи спорну одлуку или да је укине и наложи поновно суђење пред Управним судом.

ПРАВО

I. СПАЈАЊЕ ПРЕДСТАВКИ

32. Суд констатује да се представке које се разматрају односе на исто питање. Према томе, прикладно је да се оне здруже, у складу са Правилком 42 став 1. Пословника Суда.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 1. ПРОТОКОЛА БРОЈ 1 УЗ КОНВЕНЦИЈУ

33. Подносиоци представки су се жалили због обуставе пензија.

34. Суд сматра да њихове притужбе природно спадају под разматрање само према члану 1. Протокола број 1 (видети, *mutatis mutandis*, *Janković против Хрватске* (одлука), број 43440/98, ЕЦХР 2000-X; *Skórkiewicz против Пољске* (одлука), број 39860/98, 1. јун 1999. године; и *Domalewski против Пољске* (одлука), број 34610/97, 15. јун 1999. године), који гласи како следи:

"Свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примењује законе које сматра потребним да би регулисала коришћење имовине у складу с општим интересима или да би обезбедила наплату пореза или других дажбина или казни."

A. Допуштеност

1. Компатибилност *ratione personae*

(a) У вези са подносиоцима представки

35. Влада је изнела да су подносиоци представки изгубили статус жртве када су 1. јануара 2009. године ступиле на снагу Измене Закона о пензијама, пошто је од тог тренутка обновљена исплата њихових пензија (видети ст. 26 и 14. у горњем тексту).

36. Први, други и трећи подносилац представки оспорили су ову тврдњу. Четрта подносиатеља представке није дала коментар у вези са тим. Посебно, прва подносиатеља представке је изнела да се њен статус жртве наставља, пошто никада није добила никакву накнаду пензије коју није примила у периоду од 1. марта 2004. године до 31. децембра 2008. године, чиме је и даље лишена своје имовине.

37. Суд подсећа да појединац не може више тврдити да је жртва повреде Конвенције када су национални органи потврдили, било изричито или прећутно, кршење Конвенције и обезбедили накнаду (видети *Eckle против Немачке*, 15. јул 1982. године, став 66., серија А број 51). Сходно томе, у начелу, када је домаћи поступак решен и садржи признање кршења права од стране домаћих органа и исплату новчаног износа који представља накнаду, двоструки захтеви утврђени у предмету *Eckle* су задовољени, а подносилац представке више не може да тврди да је жртва повреде Конвенције.

38. У предметном случају Суд констатује да национални органи ни су никада признали, ни изричито ни прећутно, повреду Конвенције, нити су обезбедили надокнаду за обуставу пензија за шта подносиоци представки тврде да представља повреду Конвенције. Напротив, Влада је изричито навела да обустава пензија није повреда Конвенције, а домаћи судови су одбили да досуде било какву надокнаду у вези са тим (видети став 57. у даљем тексту и ст. 15-17 у горњем тексту).

39. С обзиром на горе наведено, не прејудуцирајући основаност предмета, Суд сматра да статус "жртава" подносилаца представки у оквиру значења члана 34. Конвенције није угрожен. Сходно томе, примедба Владе с тим у вези мора се одбити.

(6) У вези са туженим државама

40. Први и трећи подносилац представки жалили су се и против Црне Горе и против Србије.

41. Суд констатује да је свака држава чланица тадашње Државне заједнице Србија и Црна Гора била одговорна за заштиту људских права на својој територији (видети став 22. у горњем тексту). С обзиром на чињеницу да се цео поступак водио једино у оквиру надлежности црногорских органа, који су такође имали искључиву надлежност да се баве предметним питањем,

Суд, не прејудиирајући основаност предмета, сматра да су притужбе подносилаца представки против Црне Горе компатибилне *ratione personae* са одредбама Конвенције и Протокола број 1 уз њу. Из истог разлога, међутим, притужба првог и трећег подносиоца представки против Србије је некомпатибилна *ratione personae* у оквиру значења члана 35. став 3., и мора се одбацити сходно члану 35. став 4. Конвенције (видети *Bijelić против Црне Горе и Србије*, број 11890/05, став 70., 28. април 2009. године, и *Šabanović против Црне Горе и Србије*, број 5995/06, став 28., 31. мај 2011. године).

2. Компатибилност *ratione temporis*

42. Иако Влада није ставила никакву примедбу с тим у вези, Суд мора да буде сигуран да има надлежност у сваком предмету који му је изнет (видети, *mutatis mutandis*, *Blečić против Хрватске* [ВВ], број 59532/00, став 67., ЕЦХР 2006-III, као и *Kavaja и Miljanić против Црне Горе* (одлука), бр. 43562/02 и 37454/08, став 30., 23. новембар 2010. године).

43. Суд констатује да је релевантно домаће законодавство које предвиђа обуставу пензија подносилаца представке ступило на снагу 1. јануара 2004. године, што је било пре него што је Тужена држава ратификовала Протокол број 1 уз Конвенцију 3. марта 2004. године. Међутим, Суд такође примећује да су подносиоци представки и даље примали пензије прилично после 3. марта 2004. године. Обустава, према томе, није одмах почела само на основу законодавства, већ тек пошто је Пензијски фонд донео посебне одлуке у том смислу, које су све донете пошто је Тужена држава ратификовала Конвенцију и Протокол број 1 уз њу.

44. С обзиром на ово, Суд сматра да спорно мешање спада у надлежност овог Суда *ratione temporis* (видети, *mutatis mutandis*, *Blečić*, цитиран у горњем тексту, ст. 83-84; као и *Zana против Турске*, 25. новембар 1997. године, став 42., *Извештаји о пресудама и одлукама* 1997-VII).

3. Исцрпљеност домаћих правних средстава

(а) У вези са првим подносиоцем представке

45. Влада је остала при ставу да прва подносиатељка представке није исцрпела сва делотворна домаћа правна средства. Посебно, она није поднела захтев за ванредно преиспитивање одлуке Врховном суду.

46. Прва подносиатеља представке оспорила је делотворност овог правног средства, посебно с обзиром на одлуке донете у односу на остала три подносиоца представки, и с обзиром на чињеницу да је Врховни суд ионако пресудио против ње у парничном поступку (видети ст. 12, 15 и 16. у горњем тексту).

47. Суд понавља да је, према његовој утврђеној судској пракси, сврха правила домаћих правних средстава садржаног у члану 35. став 1. Конвенције да омогући државама уговорницама да спрече или исправе наводне повреде пре него што се оне проследе Суду. Међутим, једина правна средства која треба исцрпети су она која су делотворна.

48. Влада која тврди да правна средства нису исцрпљена дужна је да задовољи Суд да је правно средство било делотворно, доступно и у теорији и у пракси у релевантном тренутку, другим речима, да је било доступно, да је могло да обезбеди накнаду за притужбе подносиоца представке и да је нудило реалне изгледе за успех. Међутим, пошто се овај терет доказивања задовољи, на подносиоцу представке је да утврди да је правно средство које је Влада понудила заправо употребљено или је из неког разлога било неодговарајуће и неделотворно у посебним околностима предмета, или да су постојале посебне околности које су га ослобађале тог захтева (видети *Akdivar и други против Турске*, 16. септембар 1996. године, став 65., *Извештаји о пресудама и одлукама 1996-IV*).

49. Примена овог правила мора узимати у обзир контекст. Сходно томе, потврђено је да се члан 35. став 1. мора примењивати са одређеним степеном флексибилности и без претераног формализма (видети *Akdivar и други*, цитиран у горњем тексту, став 69.).

50. Суд подсећа да је већ утврдио да су ревизија у парничном поступку и захтев за испитивање законитости правоснажне пресуде, у начелу, делотворна правна средства у оквиру значења члана 35. став 1. Конвенције (видети, *mutatis mutandis*, *Rakić и други против Србије*, бр. 47460/07 итд., ст. 37 и 27., 5. октобар 2010. године, и органи цитирани у њему; *Debelić против Хрватске*, број 2448/03, ст. 20 и 21., 26. мај 2005. године; и *Matudovski против Бивше Југословенске Републике Македоније* (одлука), број 49619/06, 10. март 2009. године). Пошто захтев за ванредно преиспитивање одлуке у управном спору, чак и ако је описан као "ванредан" у Закону о управним споровима одговара наведеним правним сред-

ствима у парничним и кривичним поступцима, Суд сматра да се, с обзиром на његову природу, он такође мора сматрати, у принципу и кад год је доступан у складу са релевантним процесним правилима, делотворним правним средством у оквиру значења члана 35. став 1. Конвенције (упоредити и истаћи супротност са анализом у предмету *Kolu против Финске* (одлука), број 56463/10, ЕЦХП 3. мај 2011. године).

51. Ако се вратимо на предметни случај, Суд констатује да прва подносиатељка представке није поднела захтев за ванредно преиспитивање законитости Врховном суду. Он такође констатује да је Врховни суд пресудио против друга три подносиоца представки у вези са њиховим захтевом за ванредно преиспитивање законитости, чији су захтеви били идентични захтеву прве подносиатељке представке и тиме је, у суштини потврдио разлоге које је раније навео Управни суд (видети став 12. у горњем тексту). Осим тога, Врховни суд је заиста имао прилику да пресуди у односу на прву подносиатељку представке, иако у парничном поступку, и пресудио је против ње (видети став 16. у горњем тексту). Пошто у спису предмета не постоји ништа што би указало да би Врховни суд пресудио другачије у односу на прву подносиатељку представке, Суд сматра да би био претеран формализам да се од ње захтева да употреби ово правно средство у таквим околностима, и да она, према томе, није морала да исцрпи овај конкретан пут накнаде (видети, *mutatis mutandis*, *Uljar и други против Хрватске*, број 32668/02, став 32. *in fine*, 8. март 2007. године). Због тога се примедба Владе с тим у вези мора одбити.

(б) У вези са другим подносиоцима представки

52. Влада је остала при ставу да подносиоци представки нису исцрпили сва делотворна домаћа правна средства. Посебно, они нису покренули парнични поступак да би добили накнаду штете.

53. Прва подносиатељка представке је изнела да је покренула парнични поступак, али без ефекта, пошто је домаћи суд пресудио против ње. Други и трећи подносилац представке оспорили су делотворност парничног поступка, тврдећи да домаћи судови нису никада досудили накнаду у таквим случајевима, а Влада је позвана да достави судску праксу која доказује супротно. Четврти подносилац представке није имао коментар с тим у вези.

54. Суд констатује да је прва подносиатељка представке заиста покренула парнични поступак за накнаду штете, али да су домаћи судови пресудили против ње (видети ст. 15-17 у горњем тексту). Суд такође примећује да Влада није доставила другу судску праксу ради подршке њене тврдње да су подносиоци представки могли добити накнаду штете у парничном поступку.

55. С обзиром на горе наведено, Суд је мишљења да се парнични поступак не може сматрати делотворним правним средством у посебним околностима предмета, чиме се други, трећи и четврти подносилац представки ослобађају захтева да употребе ово правно средство. Примедба Владе с тим у вези се, према томе, мора такође одбити.

4. Закључак

56. Суд констатује да притужбе подносилаца представки нису очигледно неосноване у оквиру значења члана 35. став 3 (а) Конвенције. Он даље констатује да нису недопуштене ни по ком другом основу. Оне се, према томе, морају прогласити допуштеним.

Б. Основаност

1. Наводи странака

57. Влада је остала при ставу да држава није имала општу обавезу да дозвољава пензионерима да раде, и да је стога држава по свом нахођењу то регулисала. Посебно, није у јавном интересу да људи истовремено уживају користи и од пензије и од рада. С тим у вези Влада је констатовала да су домаћи органи у бољем положају да цене шта је у јавном интересу, и да с тим у вези има широки простор за процену. Према томе, спорна одредба Закона о пензијама из 2003. године је законита мера у јавном интересу, пропорционална законитом циљу да се очува буџетска стабилност државе и побољша социјална политика.

Пошто је свако могао да изабере које право му је пожељније, постигнута је прописна равнотежа између приватних интереса подносилаца представки, са једне стране и јавног интереса, са друге стране. Према томе, није било повреде члана 1. Протокола број 1.

58. Први, други и трећи подносилац представки оспорили су ове тврдње. Посебно се прва подносиатеља представке позвала на члан 193. Закона о пензијама из 2003. године (видети став 24. у горњем тексту), тврдећи да он потврђује да овај Закон нема ретроактивно дејство већ да га је требало применити само на оне пензионере који поново отварају своје приватне праксе пошто је овај Закон ступио на снагу. Сматрала да је то даље потврдио Уставни суд Црне Горе (видети став 28. у горњем тексту), као и, на крају, сама држава када је укинула релевантни део релевантног члана (видети став 26. у горњем тексту). Други подносилац представке је посебно тврдио да је држава доказала незаконитост релевантног дела предметне одредбе тиме што ју је укинула Изменама Закона о пензијама. Четврти подносилац представке није имао коментар с тим у вези.

2. Оцена Суда

59. Принципи који се уопштено примењују у предметима према члану 1. Протокола број 1 су подједнако важни када је реч и о пензијама (видети *Andrejeva против Латвије* [ВВ], број 55707/00, став 77., 18. фебруар 2009. године, и скорију, *Stummer против Аустрије* [ВВ], број 37452/02, став 82., 7. јул 2011. године). Стога, та одредба не гарантује право на стицање имовине (видети, међу многим другим ауторитетима, *Van der Mussele против Белгије*, 23. новембар 1983. године, став 48., серија А број 70; *Slivenko против Латвије* (одлука) [ВВ], број 48321/99, став 121., ЕЦХР 2002-II; и *Кореску против Словачке* [ВВ], број 44912/98, став 35 (b), ЕЦХР 2004-IX). Као таква, она не гарантује ни право на пензију у одређеном износу (видети, међу другим ауторитетима, *Müller против Аустрије*, број 5849/72, Извештај Комисије од 1. октобра 1975. године, Одлуке и извештаји (ДР) 3, стр. 25; *Т. против Шведске*, број 10671/83, Одлука Комисије од 4. марта 1985. године, ДР 42, стр. 229; *Janković против Хрватске* (одлука), број 43440/98, ЕЦХР 2000-X; *Kuna против Немачке* (одлука), број 52449/99, ЕЦХР 2001-V (изводи); *Lenz против Немачке* (одлука), број 40862/98, ЕЦХР 2001-X; *Kjartan Asmundsson против Исланда*, број 60669/00, став 39., ЕЦХР 2004-IX; *Apostolakis против Грчке*, број 39574/07, став 36., 22. октобар 2009. године; *Wieczorek против Пољске*, број 18176/05, став 57., 8. децембар 2009. године; *Poulain против Француске* (одлука), број 52273/08, 8. фебруар 2011. године; и *Maggio и други против Италије*, бр. 46286/09, 52851/08, 53727/08, 54486/08 и 56001/08,

став 55., 31. мај 2011. године). Међутим, када држава уговорница има на снази законодавство које предвиђа право на исплату пензије – без обзира да ли та исплата зависи од претходног плаћања доприноса или не – то се законодавство мора сматрати законодавством које ствара имовински интерес који спада у оквире члана 1. Протокола број 1 за лица која испуњавају његове услове (видети *Carson и други против Уједињеног Краљевства* [BV], број 42184/05, став 64., ЕЦХР 2010-...). Смањење или обустава пензије могу према томе представљати мешање у државину које треба да буде оправдано (видети *Kjartan Ásmundsson*, цитиран у горњем тексту, став 40.; *Rasmussen против Пољске*, број 38886/05, став 71., 28. април 2009. године; и *Wieczorek*, цитиран у горњем тексту, став 57.).

60. Први и најважнији захтев члана 1. Протокола број 1 је да свако мешање државног органа у мирно уживање имовине треба да буде законито (видети *Бивши краљ Грчке и други против Грчке* [BV], број 25701/94, ст. 79 и 82, ЕЦХР 2000-XII) и да треба да тежи легитимном циљу "у јавном интересу".

61. Према пракси Суда, национални органи, пошто су директно упознати са друштвом и његовим потребама, су у принципу у бољем положају од међународног судије при одлучивању шта је у "јавном интересу". Према систему Конвенције, на тим органима је да направе иницијалну процену постојања проблема да о њему јавност брине, гарантујући мере мешања у мирно уживање имовине. Штавише, појам "јавног интереса" је свакако широк. Посебно, одлука да се донесу закони који се односе на пензије или социјалне припадљности подразумева разматрање разних економских и друштвених питања. Суд прихвата да у области социјалног законодавства, укључујући и област пензија, држава ужива широк простор за процену, који је у интересу социјалне правде и економског благостања може законито довести да подешавања, покривања или чак смањења износа пензија који се иначе плаћају квалификованом становништву укључујући, као предметном случају, правила о неусклађености између примања пензије и плаћеног запослења. Међутим, свака таква мера мора се реализовати на недискриминаторан начин и бити у складу са захтевима пропорционалности. Према томе, простор за процену доступан законодавном телу у спровођењу таквих политика требало би да је широк, а његову процену о томе шта је "у јавном интересу" требало би поштовати, осим ако је та процена очигледно без разумне основе (видети, на пример, *Car-*

son и други против Уједињеног Краљевства [BB], број 42184/05, став 61., 16 March 2010. године; *Andrejeva против Латвије* [BB], број 55707/00, став 83., 18. фебруар 2009. године; као и *Moskal против Пољске*, број 10373/05, став 61., 15. септембар 2009. године).

62. Свако мешање мора такође бити оправдано пропорционално циљу коме тежи да се остави. Другим речима, "прописна равнотежа" мора да се погоди између захтева општег интереса заједнице и захтева заштите основних права појединца. Потребна равнотежа неће се установити ако лице или лица о којима је реч морају да сnose појединачан и претеран терет (видети *James и други против Уједињеног Краљевства*, 21. фебруар 1986. године, став 50., серија А број 98; и *Wieczorek*, цитирани у горњем тексту, ст. 59-60, са даљим позивањем).

63. Иако се не сме превидети да члан 1. Протокола број 1 не ограничава слободу државе да изабере врсту или износ припадљености које обезбеђује у оквиру социјалне помоћи (видети *Stec и други*, цитиран у горњем тексту, став 54.; *Stec и други против Уједињеног Краљевства* [BB], број 65731/01, став 53., ECHR 2006-VI; и *Wieczorek*, цитиран у горњем тексту, став 66. *in limine*), такође је важно да се потврди да ли је право подносиоца захтева да добија припадљености из програма социјалне помоћи у питању повређено на начин који има за последицу угрожавање суштине његових права на пензију (видети *Domalewski*, цитиран у горњем тексту; *Kjartan Ásmundsson*, цитиран у горњем тексту, став 39. *in fine*; and *Wieczorek*, цитирани у горњем тексту, став 57. *in fine*).

64. Ако се вратимо на предметни случај, Суд сматра да су права подносилаца представки на пензију представљала имовину у смислу члана 1. Протокола број 1 уз Конвенцију. Даље, обустава исплате пензија подносиоцима представки од стране Пензијског фонда јасно је представљала мешање у мирно уживање њихове имовине (видети став 59. у горњем тексту).

65. У вези са захтевом законитости, Суд констатује да је исплата пензија обустављена на основу члана 112. Закона о пензијама, што изгледа подразумева да је била у складу са законом. Свакако, тумачење ове одредбе које су дали домаћи судови је у корист таквог закључка (видети став 16. у горњем тексту).

66. Суд сматра да такво тумачење домаћих судова ствара неке сумње у вези са чланом 193. Закона о пензијама из 2003. године, као и у вези са одлуком Уставног суда Црне Горе, и одлуком Савезног уставног суда у вези са, у суштини истом одредбом Савезног закона о пензијском и инвалидском осигурању, када су и Црна Гора и Србија биле део једног правног система у то време (видети ст. 24, 28 и 27. у горњем тексту).

67. У сваком случају, чак и под претпоставком да је то било у складу са законом, остаје да се реши да ли је наведено мешање тежило легитимном циљу и да ли је постојао разуман однос пропорционалности између употребљених средстава и циља чијем се остварењу тежило.

68. Иако Влада није доставила документа у прилог корисности ове мере, Суд може прихватити да су циљеви којима се тежило били социјална правда и економско благостање државе, а оба ова циља су легитимна.

69. У вези са питањем пропорционалности, Суд констатује да је првобитним одлукама Пензијског фонда подносиоцима представки дато право да примају пензије. Тиме се Пензијски фонд сложио да су подносиоци представки испунили све законске услове и квалификовали се за пензије. Према правилима на снази у то време, приход од запослења није био некомпатибилан са потврдом Фонда о пуној пензији, у оној мери у којој је запослење подразумевало половину радног времена (видети став 8. у горњем тексту). По испуњењу законских услова за пензионисање, а подстакнути пензијским системом коме су давали доприносе одређени број година, подносиоци представки су поново отворили своје приватне праксе са половином радног времена, истовремено примајући пензије (видети, *mutatis mutandis*, *Kjartan Ásmundsson*, цитиран у горњем тексту, став 44., ЕЦП-ХР 2004-IX).

70. Суд даље констатује да, када су исплате пензија подносилаца представки обустављене релевантним одлукама Пензијског фонда 2004. године и 2005. године, то није било због измена личних околности, већ због промена закона. То је посебно погодило подносиоце представки, пошто им је обустављена исплата пензија које су примали одређени број година, не узимајући у обзир износ добити који су остваривали радом са половином времена (видети, *mutatis mutandis*, *Kjartan Ásmundsson*, цитиран у горњем тексту, став 44., као и, супротно томе, међу многим ауторитетима, *Domalewski* и *Skórkiewicz*, оба цитирана у горњем тексту, где су подносиоци представки били лишени

само њиховог посебног привилегованог положаја, задржавајући сва права која су им припадала на основу редовних пензија према општем систему социјалне помоћи). Иако подносиоци представки нису доставили никакве податке о томе колико су тачно зарадили у приватним праксама, и пошто Влада није понудила супротне доказе, с обзиром на чињеницу да су они радили само половином радног времена, Суд сматра да су пензије и даље представљале значајан део њиховог бруто месечног прихода (видети *Kjartan Ásmundsson*, цитиран у горњем тексту, став 44.).

71. У овом контексту, Суд такође примећује да Закон о пензијама из 2003. године није оштетио само право подносилаца представки да имају пензије убудуће, већ делом и плаћања до сада, пошто су први, други и трећи подносилац представки имали обавезу да врате износе које су примили после 1. јануара 2004. године (видети ст. 17, 19 и 20. у горњем тексту, као и, супротно томе, *mutatis mutandis*, *Wieczorek против Пољске*, цитиран у горњем тексту, став 72., и *Hasani против Хрватске* (одлука), број 20844/09, 30. септембар 2010. године).

72. На основу овог историјата, Суд сматра да су, као појединци, подносиоци представки били приморани да носе претеран и непропорционалан терет. Чак и с обзиром на широки простор за процену који држава ужива у области социјалног законодавства, утицај спорне мере на права подносилаца представки, чак и под претпоставком да је законит (видети став 66. у горњем тексту), не може се оправдати законитим јавним интересом на који се Влада ослонила. Ситуација је могла бити другачија да су подносиоци представки били обавезни да претрпе разумно и сразмерно смањење пензије, а не потпуну обуставу права (видети, међу многим другим ауторитетима, *Kjartan Ásmundsson*, цитиран у горњем тексту, став 45.; *Wieczorek против Пољске*, цитиран у горњем тексту, став 67., *Maggio и други против Италије*, цитиран у горњем тексту, став 62., *Banfield против Уједињеног Краљевства* (одлука), број 6223/04, 18. октобар 2005. године) или да им је законодавно тело одобрило прелазни период у ком би се прилагодили новом програму. Штавише, они су морали да врате пензије које су примили од 1. јануара 2004. године надаље, што се мора такође сматрати релевантним фактором који ће се мерити приликом процене равнотеже.

73. С обзиром на горе наведено, Суд сматра да није било повреде члана 1. Протокола број 1.

III. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41 КОНВЕНЦИЈЕ

74. Члан 41. Конвенције предвиђа:

"Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној странци."

A. Штета

75. Прва подносиатељка представке тражила је 15.769,07 евра на име материјалне штете (15.332,45 евра на име обуставе пензије и 436,62 евра на име пензија враћених Пензијском фонду) и 9.000 евра на име нематеријалне штете.

76. Други подносилац представке тражио је 12.377,30 евра на име материјалне штете (8.532,86 евра на име обустављених пензија и 3.844,44 евра на име пензија враћених Пензијском фонду).

77. Трећи подносилац представке тражио је укупан износ од 18.448,80 евра на име материјалне штете и 5.000 евра на име нематеријалне штете.

78. Четврти подносилац представке тражио је 10.618,49 евра на име материјалне штете. Он је приложио обрачун који је урадио Пензијски фонд у коме се наводи да неисплаћене пензије износе 8.038,53 евра, пошто је пензију редовно примао до 1. маја 2005. године.

79. Влада је остала при ставу да су износи које траже подносиоци представки неприкладно високи и да нису у складу са релевантном судском праксом Суда.

80. Суд примећује да су подносиоци представки претрпели материјалну штету као последицу утврђене повреде и сматра да би им требало досудити накнаду штете у износу који је разумно везан за претрпљену штету. Он не може да им досуди пуне износе које траже, баш због тога што би разумно и сразмерно смањење њихових принадлежности могло да буде компатибилно са правима по Конвенцији (видети став 72. у горњем тексту).

Одлучујући у светлу цифара из списка предмета, Суд првом и трећем подносиоцу представки досуђује по 8.000 евра, другом подносиоцу

представке 6.000 евра и четвртом подносиоцу представке 4.000 евра, плус сваки порез који се може наплатити на ове износе (видети, *mutatis mutandis*, *Kjartan Ásmundsson*, цитиран у горњем тексту, став 51.).

81. Чак и да није предмет посебног захтева другог и четвртог подносиоца представки, Суд прихвата да су сви подносиоци представки у предметном случају свакако претрпели одређену нематеријалну штету, која се не може довољно надокнадити само утврђивањем повреде (видети, *mutatis mutandis*, *Garžičić против Црне Горе*, број 17931/07, став 42., 21. септембар 2010. године; као и *Staroszczyk против Пољске*, број 59519/00, ст. 141-143, 22. март 2007. године). Процењујући на основу правичности, Суд сваком од њих досуђује износ од по 4.000 евра.

Б. Трошкови

82. Прва подносиатељка представке је тражила укупно 679.80 евра на име трошкова насталих пред домаћим судовима и овим Судом. Трећи подносилац представке је тражио паушално 400 евра за трошкове "превода и преписке". Други и четврти подносиоци представки нису имали захтеве с тим у вези.

83. Влада је оставила Суду да донесе одлуку по свом нахођењу.

84. У складу са праксом Суда, подносилац _____ представке има право на накнаду трошкова само у оној мери у којој је показано да су они заправо и неопходно настали и да су разумни у погледу износа. У конкретном предмету, на основу докумената које поседује и горе наведених критеријума, Суд сматра да је оправдано да додели суму коју је тражила прва подносиатељка представке. Пошто трећи подносилац представке није поднео доказе, као што су образложени рачуни и фактуре, да су тражени трошкови стварно настали, Суд сходно томе одбацује овај захтев. Најзад, Суд сматра да нема разлога да другом и трећем подносиоцу представки додели било који износ по овом основу, пошто они нису ни поднели захтеве с тим у вези.

В. Затезна камата

85. Суд сматра да је примерено да затезна камата буде заснована на најнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена.

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД ЈЕДНОГЛАСНО

1. *Одлучује* да здружи представке;
2. *Проглашава* притужбе у односу на Црну Гору допуштеним, а притужбе у односу на Србију недопуштеним;
3. *Утврђује* да је дошло до повреде члана 1. Протокола број 1 уз Конвенцију;
4. *Утврђује*
 - (а) да Тужена држава треба да исплати подносиоцима представки у року од три месеца од датума када ова пресуда постане правоснажна, у складу са чланом 44. став 2. Конвенције, следеће износе плус сваки порез који се може наплатити:
 - (i) првом и трећем подносиоцу представки по 8.000 евра (осам хиљада евра), другом подносиоцу представке 6.000 евра (шест хиљада евра) и четвртом подносиоцу представке 4.000 евра (четири хиљаде евра), на име материјалне штете,
 - (ii) сваком по 4.000 евра (четири хиљаде евра) на име нематеријалне штете, и
 - (iii) 679,80 евра (шест стотина седамдесет девет евра и осамдесет центи) првој подносиоци представке за трошкове.
 - (б) да по истеку горе наведена три месеца до исплате, треба платити обичну камату на горе наведени износ по стопи која је једнака најнижој каматној стопи Европске централне банке уз додатак од три процентна поена;
5. *Одбија* преостали део захтева подносилаца представки за правично задовољење. Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми на дан 13. децембра 2011. године у складу са правилом 77 ст. 2 и 3 Пословника Суда.

Fatoş Aracı
Заменик секретара

Lech Garlicki
Председник

**ЗЛОУПОТРЕБА ПРАВА
НА ПОДНОШЕЊЕ ПРЕДСТАВКЕ:
СРПСКИ АДВОКАТ ЕВРОПСКОМ СУДУ ЗА ЉУДСКА
ПРАВА ПОДНОСИ НА СТОТИНЕ СУМЊИВИХ
ПРЕДСТАВКИ¹**

21.11.2011.

Одлуком у предмету **Петровић против Србије** (предмети бр.: 56551/11, 56650/11, 56669/11, 56671/11, 56692/11, 56744/11, 56826/11, 56827/11, 56831/11, 56833/11 и 56834/11), Европски суд за људска права је горенаведене представке једногласно прогласио неприхватљивима. Ова одлука је коначна.

Предмети се тичу адвоката који је Европском суду било у своје лично име, било у својству пуномоћника подносилаца, поднео више од 500 представки, од којих је већина веома сумњивог карактера.

Основне чињенице

Подносилац представке, Михаило Петровић, држављанин Републике Србије, рођен је 1963. године и живи у Горњем Милановцу. Господин Петровић је адвокат и члан је Адвокатске коморе Београда.

Господин Петровић је поднео Европском суду за људска права 11 представки против Србије, у којима је као подносиоца представке навео себе лично, а у којима се позива или жали на догађаје и поступке који се очигледно тичу других лица. Поред тога, на исти начин је поступио у више од 400 предмета у којима се жали против Србије, Хрватске, Словеније, Црне Горе, Босне и Херцеговине, као и Бивше Југословенске Републике Македоније. Такође је, у својству пуномоћника, поднео Суду више од 100 предмета у име других лица.

¹ Преузето са сајта www.zastupnik.mpravde.gov.rs

Током разматрања ових предмета, постало је очигледно да је у најмање три наврата господин Петровић поднео представке у име умрлих лица, са обрасцима пуномоћја која су, у најмање једном предмету, потписана након смрти наводног подносиоца представке. У већем броју осатлих предмета, Суд је имао сумње у веродостојност пуномоћја које је господин Петровић доставио са представкама.

У марту 2010. године, председница Другог одељења је одлучила да господину Петровићу забрани да убудуће заступа подносиоце пред Судом. Упркос забрани, господин Петровић је наставио да се обраћа Суду у име подносиоца представки, у неким случајевима као њихов пуномоћник, а неким случајевима само припремајући поднеске за Суд у име подносилаца. У сваком поднеску тражио је и накнаду трошкова, иако је био упознат са чињеницом да Суд такве захтеве неће узети у разматрање. Позивајући се на правила 36(4)(б) и 44Д(1) Правилника суда, Секретаријат Суда је упутио допис Адвокатској комори Београда у децембру 2010, обавештавајући је о поступању господина Петровића. У писму од јануара ове године, председник Коморе је запазио да је могуће да је господин Петровић прекршио постојећа правила професионалне етике адвоката, те потврдио да су дисциплинска тела Коморе обавештена о томе.

Коначно, у свакој од 11 горенаведених представки, господин Петровић се жалио да му Република Србија није обезбедила накнаду зараде изгубљене за време припремања представки, те нарочито за губитак који је претрпео јер му "није било дозвољено да за то време заступа друге странке".

Жалбени наводи, поступак и састав Суда

Представке су поднета Суду 24. маја 2011. године. У 11 представки које је поднео, господин Петровић се жалио под разним одредбама Конвенције и протокола, као и на губитак личне зараде.

Одлуку у предметима је донело Веће састављено од:

Франсоаз Тулкенс (Françoise **Tulkens**), из Белгије, председница Дануте Јочиен (Danutė **Jočienė**) из Литваније, Давид Тор Бјоргвинсон (David Thór **Björgvinsson**) са Исланда, Драгољуб Поповић из Србије, Андрес Шажо (András **Sajó**) из Мађарске, Исил Каракас (İşıl **Karakaş**) из Турске,

Гидо Рајмонди (Guido **Raimondi**) из Италије, судије, те Стенли Нејсмит (Stanley **Naismith**), секретар одељења.

Одлука Суда

Суд је одлучио да, с обзиром на сличне околности подношења представки, као и на природу навода садржаних у њима, исте здружи. Суд је подсетио да, у складу са чланом 34. Конвенције, подносилац представке треба да тврди да је лично подвргнут кршењу права на које се жали, или пак да достави довољно доказа да је постојала могућност да буде лично погођен датим кршењем. Суд је закључио да се наводи које износи господин Петровић, а који се не тичу лично њега, него трећих лица, у потпуности косе са одредбама Конвенције и протокола.

Суд је такође подсетио да, у складу са чланом 35 § 3, може да прогласи неприхватљивом сваку појединачну представку коју сматра злоупотребом права на представку (дакле, у предметима у којима се понашање подносиоца суштински коси са циљем постојања права на појединачну представку, као и онемогућавања правилног функционисања Суда). Суд је сматрао да је понашање господина Петровића од марта 2010. године пре свега усмерено на изигравање одлуке Суда да му онемогући да заступа странке пред истим, те се такво понашање може сматрати непоштовањем Суда и дрском злоупотребом права појединца на подношење представке.

Коначно, Суд подсећа да му није задатак да се бави низом неоснованих жалби и да не може да улаже напоре у предмете који су очигледно ван његовог мандата, а на уштрб многобројних постојећих предмета који се тичу нарочито озбиљних кршења људских права.

Суд је, стога, једногласно прогласио горенаведене представке неприхватљивима.

Одлука је доступна само на енглеском језику. Ово саопштење за јавност је документ припремљен од стране секретаријата Суда, и није обавезујуће за Суд. Одлуке, пресуде и друге информације о Суду се могу наћи на интернет страници www.echr.coe.int.

Уколико желите да добијате саопштења Суда за јавност, можете то учинити путем **Court's RSS feeds**.

ДРУГО ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ БАЦКОВИЋ против Србије

(Представка број 47997/06)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

7. фебруар 2012. године

Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима утврђеним чланом 44. став 2. Конвенције. Могуће су редакторске измене.

У предмету Бацковић против Србије,

Европски суд за људска права (Друго одељење) заседајући у већу у чијем су саставу били:

Françoise Tulkens, *Председник*,
Danutė Jočienė,
Isabelle Berro-Lefèvre,
András Sajó,
Işıl Karakaş,
Guido Raimondi, *судије*,
Milenko Kreća, *ad hoc судија*,
и **Stanley Naismith**, *секретар Одељења*,

после већања на затвореној седници одржаној 17. јануара 2012. године, изриче следећу пресуду, која је усвојена на тај дан:

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу представке (број 47997/06) против Републике Србије, коју је Суду према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: "Конвенција") 3. новембра 2006. године поднео држављанин Србије, г. Чедомир Бацковић (у даљем тексту: "подносилац представке").

2. Подносиоца представке је заступао г. В. Здравковић, адвокат из Београда. Владу Србије (у даљем тексту "Влада") заступао је њен заступник, г. С. Царић.

3. г. Драгољуб Поповић, судија изабран из Србије, није био у могућности да учествује у разматрању предмета (Правило 28). Влада је сходно томе именовала г. Миленка Крећу за *ad hoc* судију (члан 27. став 2. Конвенције и Правило 29 став 1. на снази у датом тренутку).

4. Подносилац представке жалио се да је био лишен приступа суду при одлучивању о његовим грађанским правима и обавезама.

5. Председник Другог одељења је 12. априла 2010. године одлучио да Владу обавести о представци. Одлучено је такође да се допуштеност и основаност представке разматрају истовремено (ранији члан 29. став 3.).

ЧИЊЕНИЦЕ

I. ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

6. Подносилац представке рођен је 1956. године и живи у Сомбору, Србија.

7. Чињенице предмета, како су их странке изнеле, могу се сумирати како следи.

8. Подносилац представке је 24. фебруара 2005. године купио продавницу заједно са земљишном парцелом од предузећа П (непокретност А).

9. Као власник горе наведене непокретности и још две непокретности Б и Ц, предузеће П имало је лични реални терет у корист трећих лица, који се односи на њихово доживотно издржавање.

10. На основу горе наведеног уговора, међутим, предметни лични терет, који је везан, *inter alia*, за непокретност А, делимично је пренет на подносиоца представке као новог власника.

11. Подносилац представке и предузеће П су 30. марта 2005. године изменили уговор од 24. фебруара 2005. године, а измена је оверена у суду. Предузеће П је тиме прихватило да подносиоцу представке надокнади сва плаћања извршена у вези са наведеним теретом.

Ова обавеза је сама по себи представљала посебан стварни реални терет везан за непокретности Б и Ц успостављен у корист подносиоца представке као тренутног власника непокретности А, као и њених будућих власника.

12. Подносилац представке 30. марта 2005. године поднео је захтев Служби за катастар непокретности у Сомбору, тражећи упис терета.

13. Општинска служба за катастар је 11. априла 2005. године одбила захтев подносиоца представке, наводећи да се он не може одобрити према релевантном домаћем праву.

14. Подносилац представке се 18. јула 2005. године жалио на ову одлуку.

15. Подносилац представке је 30. јануара 2006. године допунио своју жалбу експертским мишљењем које је дао добро познати домаћи правни стручњак, према коме је право подносиоца представке од 30. марта 2005. године било право коришћења, које се као такво морало регистровати у општинској служби за катастар. Стручњак, ангажован од стране подносиоца, даље је приметио да права трећих лица у питању нису оштећена, упућујући на то да њихова сагласност није потребна.

16. Сектор за правне послове Републичког геодетског завода је 29. маја 2006. године потврдио оспорену одлуку општинске службе за катастар. Он је навео да подносилац представке није пружио никакав доказ да су се трећа лица у питању сагласила са споразумом који је постигнут 24. фебруара 2005. године и 30. марта 2005. године. Он је такође констатовао да није могуће водити управни спор.

17. И општинска служба за катастар и геодетски завод су административни органи и, као такви, део су извршне власти Тужене државе.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО

А. Закон о државном премеру и катастру и уписима права на непокретности (објављен у "Службеном листу Републике Србије" – "Сл. лист РС", бр. 83/92, 53/93, 67/93, 48/94, 12/96, 15/96, 34/01, 25/02 и 101/05)

18. Чланови 1, 5 § 1, 58а и 58е предвиђају да овај Закон регулише, *inter alia*, упис одређених стварних права, укључујући и реалне терете и службености. Таква права сматрају се стеченим њиховим уписом.

19. Члан 58в предвиђа да упис таквих права може, *inter alia*, бити одобрен на основу правно ваљаног уговора.

20. Члан 105. став 3. предвиђа да преиспитивање одлуке о упису коју је донео Републички геодетски завод није могуће у управном спору.

**Б. Закон о основама својинско правних односа
(објављен у "Службеном гласнику Социјалистичке Федеративне
Републике Југославије", бр. 6/80 и 36/90; "Службеном гласнику
Савезне Републике Југославије" – "Сл. гласник СРЈ", број 29/96,
и "Сл. листу РС", број 115/05)**

21. Члан 52. предвиђа, *inter alia*, да се стварни реални терет сматра стеченим његовим уписом, тј. уписом у одговарајуће земљишне књиге (*modus acquirendi*).

**В. Закон о државном премеру и катастру
(објављен у "Сл. листу РС", бр. 72/09 и 18/10)**

22. Члан 180. став 1. предвиђа да све другостепене одлуке донете у складу са овим Законом подлежу преиспитивању у управном спору.

23. Овај Закон ступио је на снагу 11. септембра 2009. године, заменивши Закон о државном премеру и катастру из 1992. године.

**Г. Закон о општем управном поступку
(објављен у "Службеном гласнику Савезне Републике Југославије",
бр. 33/97 и 31/01, као и у "Сл. листу РС", број 30/10)**

24. Члан 13. предвиђа да се правоснажне одлуке управних судова које дају извесна права или намећу одређене обавезе могу поништити, укинути или преиначити само у ситуацијама предвиђеним овим законом. Врховни суд је разјаснио да ова одредба подразумева да се само одлуке управних судова које дају одређена права или намећу одређене обавезе могу сматрати правоснажним (Увп II 50/2004 од 26. јануара 2006. године).

25. Чланови 32-38 утврђују детаље у вези са евентуалним изузећем државних службеника који имају право да одлучују у појединачним управним стварима.

**Д. Закон о државним службеницима
(објављен у "Сл. листу РС", бр. 79/05, 81/05 и 83/05)**

26. Члан 5. предвиђа да је државни службеник дужан да поступа у складу са Уставом, законом и правилима струке, непристрасно и политички неутрално.

Државни службеник не сме да у току свог рада изражава и заступа своја политичка уверења.

27. Члан 6. предвиђа да државни службеник одговара за законитост, стручност и делотворност свог рада. Нико не сме вршити утицај на државног службеника приликом обављања његових дужности.

28. Члан 18. предвиђа да је, *inter alia*, државни службеник дужан да изврши усмени налог претпостављеног, изузев када сматра да је налог супротан прописима или правилима струке или да његово извршење може да проузрокује штету. Налог који претпостављени понови у писаном облику државни службеник дужан је да изврши. Он је, међутим, дужан да одбије извршење усменог или писаног налога ако би то представљало кажњиво дело. У таквим ситуацијама државни службеник у питању је обавезан да обавести о целој ствари, у виду писаног поднеска, свог претпостављеног.

29. Чланови 49-81, 86 и 126-132 предвиђају детаље у вези са запошљавањем државних службеника као и престанком њиховог радног односа. Члан 62. став 1. предвиђа да се државни службеник у начелу ангажује на неодређено време.

30. Овај Закон ступио је на снагу 1. јула 2006. године, заменивши претходни закон који регулише статус државних службеника.

III. РЕЛЕВАНТНА МЕЂУНАРОДНА МИШЉЕЊА

**А. Европска комисија, Србија и Црна Гора, Извештај о напретку из
2005. године, КОМ (2005) 561, стр. 13**

31. Релевантни одељци овог извештаја гласе како следи:

"Док се чека на усвајање и пуну примену нових закона, државна управа Србије и даље има превише запослених, али истовремено пати од

мањка квалификованих кадрова и неоправданог политичког мешања, што погађа и институционални и политички континуитет.

У контексту стратегије реформе, Скупштина Србије усвојила је... Закон о државној управи и Закон о државним службеницима ...”

Б. Аналитички извештај са Мишљењем Комисије о захтеву Србије за чланство у Европској унији, КОМ (2011) 668, стр. 14

32. Релевантни одељци овог извештаја гласе како следи:

"1.1.3. Државна управа

Законски оквир који обезбеђује реформу државне управе (РДУ) је нашироко успостављен у Србији, а капацитети државне управе су углавном добро развијени, посебно на централном нивоу. Стратегију реформе државне управе Влада је усвојила 2004. године, а допуњена је Акционим планом за период од 2009. године до 2012. године ...

Реализација Стратегије споро напредује ...

Закон о државним службеницима ..[,] усвојен 2005. године, регулише положај запослених у државној управи. Закон је касније измењен како би се утврдили услови у вези са образовањем за радна места државних службеника, ради повећања професионализма и смањења ризика од политичког утицаја и непотизма... Значајан број именовања за више службеничке позиције још увек је у току. Поступци избора се не примењују на јединствени начин, а у одсуству критеријума за доношење коначних одлука о запослењу, руководиоци и даље имају преширока дискрециона овлашћења када бирају кандидате са листа које су припремиле конкурсне комисије. Знање и професионализам за именовања на руководећа места и ниже положаје у државној управи морају постати правило ...

Служба за управљање кадровима основана је 2006. године, а задужена је за ... интерне конкурсе и јавне конкурсе за послове који нису руководећи ... и за надзор над програмом опште стручне обуке за државне службенике. Стратегија за стручну обуку државних службеника за период од 2011. године до 2013. године усвојена је у јулу 2011. године ... Међутим, само мали проценат државних службеника, а посебно веома мали проценат руководиоца, похађа ову обуку. Уводна обука није обезбеђена.”

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 6. СТАВ 1. КОНВЕНЦИЈЕ

33. Подносилац представке се жалио према члану 6. став 1. Конвенције да му је ускраћено право на приступ суду приликом одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама.

34. Ова одредба, у релевантном делу, гласи како следи:

"Свако, током одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама .. има право на ... расправу ... пред ... судом, образованим на основу закона. .."

A. Допуштеност

35. Влада је изнела да подносилац представке није искористио правна средства доступна у то време, као ни касније, чиме је о његовом захтеву одлучио "суд" у оквиру значења члана 6. став 1. Конвенције.

36. Суд сматра да ова примедба задире у саму суштину питања да ли је подносилац представке лишен права на приступ суду приликом одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама у погледу повреде члана 6. став 1. Стога би било прикладније да се она разматра у фази разматрања основаности.

37. Суд констатује да притужба подносиоца представке није очигледно неоснована у оквиру значења члана 35. став 3. Конвенције. Он даље констатује да није ни недопуштена по неком другом основу. Према томе, она се мора прогласити допуштеном.

Б. Основаност

1. Аргументи које су странке изнеле

38. Влада је сматрала да није било повреде члана 6. став 1. Конвенције.

39. Посебно, после доношења новог Закона о државном премеру и катастру 2009. године, преиспитивање одлуке Републичког геодетског завода постало је могуће. Подносилац представке је према томе требало да поново поднесе захтев за упис општинској служби катастра и да се, ако

захтев не буде усвојен, жали на ту одлуку Републичком геодетском заводу (видети став 24. у горњем тексту). Могуће одбијање његове жалбе могло је касније бити измењено у поступку судског преиспитивања, тј. путем управног спора (видети став 22. у горњем тексту).

40. Осим тога или алтернативно, Влада је изнела да је подносилац представке могао поднети посебан захтев парничном суду, тражећи признавање његовог права. Пресуда у корист подносиоца представке значила би да Општинска служба за катастар није имала другог избора већ да усвоји његов каснији захтев за упис предметног права коришћења.

41. Иако је у опису чињеница уочила да су и "општинска служба за катастар и републички геодетски завод ... [а] ... део извршне власти Тужене државе", Влада је такође тврдила, у вези са предметним случајем, да су државни службеници запослени у овим органима били довољно "самостални" у оквиру значења члана 6. став 1. Они су примани у радни однос на неодређено време, престанак радног односа био је строго регулисан законом и предмет преиспитивања и они такође нису могли изгубити посао осим ако одбију да поступе према упутствима њихових претпостављаних. Штавише, предметни државни службеници могли су бити искључени из бављења предметом, ако постоји било каква легитимна сумња у вези са њиховом непристрасношћу (видети ст. 26-30 у горњем тексту).

42. Најзад, Влада је тврдила да су одлуке да се одбије захтев подносиоца представке за упис биле законите и приметила је да ни општинска служба за катастар ни Републички геодетски завод нису имали институционални интерес да одлуче на један или други начин.

43. Подносилац представке је поново потврдио своју притужбу, додавши да је у конкретном случају посебно уочљива повреда његовог права на приступ суду. Упис његовог права одбијен је на основу одлука које су донела два управна органа и релевантно домаће право, у датом тренутку, сасвим јасно је показало да никакво судско преиспитивање путем управног спора није могуће.

44. Подносилац представке је даље тврдио да правна средства на која се Влада позива нису могла бити делотворна. Посебно, повреда његових права десила се 2006. године, а нови Закон о државном премеру и катастру ступио је на снагу тек 2009. године. Штавише, није било сврхе да се покрене посебан парнични поступак против предузећа П пошто оно никада није оспорило

стварни терет успостављен у корист подносиоца представке, а тужба се није могла поднети против Републичког геодетског завода. Коначно, после пресуде у парничном поступку донете у корист подносиоца представке, упис посебног стварног терета у питању би и даље био на истим управним органима.

45. Подносилац представке најзад је констатовао да су наводи Владе у вези са основаношћу његовог захтева за упис ирелевантни у контексту Конвенције.

2. Оцена Суда

46. У пресуди у предмету *Golder против Уједињеног Краљевства* од 21. фебруара 1975. године, Суд је утврдио да члан 6. став 1. "обезбеђује _____ сваком право да о захтеву у вези са његовим грађанским правима и обавезама одлучује суд или трибунал" (став 36., серија А број 18). На ово "право на суд", чији је један аспект право приступа, може се ослонити свако ко сматра на доказивој основи да је мешање у вршење његових или њених грађанских права незаконито и жали се да му није пружена могућност да ту притужбу поднесе суду или трибуналу који испуњавају захтеве из члана 6. став 1 (видети, *inter alia*, *Roche против Уједињеног Краљевства* [BV], број 32555/96, став 117., ЕЦХР 2005-X).

Само институција која има потпуну надлежност и испуњава један број захтева, као што је независност од извршне власти, а такође и од странака, представља "трибунал" у оквиру значења наведених одредби (видети, међу другим ауторитетима, пресуду *Beaumont против Француске* од 24. новембра 1994. године, став 38., серија А број 296-B). Приликом одређивања да ли се неко тело може сматрати "независним" мора се узети у обзир начин именовања његових чланова, трајање њиховог мандата, постојање гаранција против спољашњих притисака, и питање да ли то тело појављује као независно (видети *Campbell и Fell против Уједињеног Краљевства*, 28. јун 1984. године, став 78., серија А број 80). Суд даље подсећа да би одлуке управних органа које саме не испуњавају захтеве из члана 6. став 1. требало да подлежу каснијој контроли од стране "правосудног органа који има пуну надлежност" (видети, *Ortenberg против Аустрије*, 25. новембар 1994. године, став 31., серија А број 295-B).

47. Ако се вратимо на предметни случај, прво се примећује да се основни предмет захтева подносиоца представке односи на непокретност

и да је материјалне природе и да, као такав, потпада под оквире члан 6. став 1. (видети, *mutatis mutandis*, *Editions Périscope против Француске*, 26. март 1992. године, став 40., серија А број 234-В).

48. Друго, ни Служба катастра ни Републички геодетски завод нису се могли сматрати, у релевантном тренутку, установама које испуњавају услове "трибунала" у оквиру значења члана 6. став 1. Заиста, уведено је ново законодавство да би се исправиле мањкавости државне службе, на шта су указивали међународни извештаји. Међутим, без обзира да ли су ове промене имале за резултат да тела у питању после тога испуњавају услов "трибунала", предметно законодавство ступило је на снагу тек 1. јула 2006. године, што је више од месец дана пошто је Републички геодетски завод већ донео одлуку у вези са захтевом подносиоца представке (видети ст. 16 и 30. у горњем тексту).

49. Треће, у релевантном тренутку, подносилац представке по закону није имао право да тражи преиспитивање одлуке у управном поступку. Ово се променило тек усвајањем новог Закона о државном премеру и катастру који је ступио на снагу 11. септембра 2009. године (видети ст. 20, 22 и 23 у горњем тексту). С тим у вези Суд подсећа да се питање исцрпљености домаћих правних средстава нормално утврђује позивањем на датум подношења представке Суду (видети *Ваитанн против Француске*, број 33592/96, став 47., ЕЦХР 2001-V (изводи)), а од овог правила, наравно, постоје изузеци, што се може оправдати посебним околностима сваког предмета (видети *Demopoulos против Турске и седан других предмета* (одлука) [BB], бр. 46113/99, 3843/02, 13751/02, 13466/03, 14163/04, 10200/04, 19993/04 и 21819/04), став 87., 1. март 2010. године, *Nogolica против Хрватске* (одлука), број 77784/01, ЕЦХР 2002-VIII). У конкретном случају, међутим, подносилац представке поднео је представку Суду 3. новембра 2006. године. Он је тек 11. септембра 2009. године, после скоро три године, могао доказиво да поново поднесе захтев за упис непокретности Општинској служби за катастар и Републичком геодетском заводу и да тек тада, ако захтев буде усвојен, тражи преиспитивање одлуке у управном спору. Сходно томе, било би непропорционално да се од подносиоца представке тражи да употреби овај потенцијални пут накнаде (видети, *mutatis mutandis*, *Pikić против хрватске*, број 16552/02, став 31., 18. јануар 2005. године; и *Parizov против "Бивше Југословенске Републике Македоније"*, број 14258/03, став 46, 7. фебруар 2008. године).

50. Најзад, у вези са тврдњом Владе да је подносилац представке требало да поднесе посебну парничну тужбу (видети став 40. у горњем тексту), Суд прихвата веродостојан одговор овог другог на њу. Посебно, после доношења било које парничне пресуде у корист подносиоца представке, упис предметног права би и даље био ствар нахођења истих управних органа. Даље, пошто није понудила релевантну домаћу судску праксу да поткрепи ову тврдњу, Влада је пропустила да покаже да би у посебним околностима предметног случаја парнична тужба на коју се позива била нешто друго осим теоријска (видети, *mutatis mutandis*, *Стојановић против Србије*, број 34425/04, ст. 59 и 60., 19. мај 2009. године). Подносилац представке се стога не може кривити што није употребио ово средство.

51. С обзиром на горе наведено, а подразумевајући да његов задатак није да одређује какав би заправо требало да буде исход захтева подносиоца представке за упис, Суд одбија прелиминарну примедбу Владе и сматра да је подносилац представке лишен приступа суду приликом одлучивања у његовим грађанским правима и обавезама.

52. Према томе, дошло је до повреде члана 6. став 1. Конвенције.

II. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

53. Члан 41. Конвенције предвиђа:

"Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној странци."

A. ШТЕТА

54. У својој представи коју је поднео 3. новембра 2006. године подносилац представке је тражио 10.000 евра (ЕУР) на име претрпљене материјалне штете.

55. У каснијим запажањима подносилац представке се није позивао на овај захтев.

56. Правило 60 ст. 2 и 3. Пословника Суда предвиђа следеће:

"2. Подносилац представке мора поднети специфициране по позицијама све захтеве [правичног поравнања], заједно са свим пратећим документима, **у року који је одређен за подношење запажања подносиоца представке о основаности** осим ако Председник Већа не одреди другачије [нагласак додат].

3. Ако подносилац представке не испоштује захтеве утврђене у претходним ставовима, Веће може одбацити те захтеве у целини или делимично."

57. С обзиром на горе наведено, захтев подносиоца представке мора се одбити у целини.

Б. Трошкови

58. Подносилац представке је, међутим, тражио 2.460 евра на име трошкова поступка пред Судом.

59. Влада је оспорила овај захтев.

60. У складу са праксом Суда, подносилац представке има право на накнаду трошкова само у оној мери у којој је показано да су они заправо и неопходно настали и да су разумни у погледу износа. У конкретном случају, на основу докумената које поседује и горе наведених критеријума, Суд сматра да је оправдано да додели суму од 1.000 евра за покриће трошкова поступка пред Судом.

В Затезна камата

61. Суд сматра да је примерено да затезна камата буде заснована на најнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена.

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД ЈЕДНОГЛАСНО

1. *Одлучује* да здружи са основаношћу приговор Владе да домаћа правна средства нису исцрпљена и одбија га;

2. *Проглашава* представку допуштеном;

3. *Утврђује* да је дошло до повреде члана 6. став 1. Конвенције;

4. Утврђује

(а) да би Тужена држава требало да исплати подносиоцу представке у року од три месеца од датума када ова пресуда постане правоснажна, у складу са чланом 44. став 2. Конвенције, 1.000 евра (једна хиљада евра) плус сваки порез који се може наплатити подносиоцу представке, на име трошкова поступка пред Судом, који ће се претворити у српске динаре по стопи важећој на дан исплате;

(б) да би по истеку горе наведена три месеца до исплате, требало платити обичну камату на горе наведени износ по стопи која је једнака најнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена;

5. *Одбија* преостали део захтева подносиоца представке за правично задовољење. Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми на дан 18. јануара 2011. године у складу са правилом 77 ст. 2 и 3 Пословника Суда.

Stanley Naismith
Секретар

Françoise Tulkens
Председник

ДРУГО ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ ЂОКИЋ ПРОТИВ СРБИЈЕ

(Представка број 1005/08)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

20. децембар 2011. године

Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима предвиђеним чланом 44, став 2 Конвенције. Могуће су редакторске промене.

У предмету Ђокић против Србије, Европски суд за људска права (Друго одељење), на заседању већа у саставу:

Françoise Tulkens, председник,
Dragoljub Popović,
Isabelle Berro-Lefèvre,
András Sajó,
Guido Raimondi,
Paulo Pinto de Albuquerque,
Helen Keller, судије,
и **Stanley Naismith**, секретар Одељења,

После већања на затвореној седници 29. новембра 2011. године,

Доноси следећу пресуду, која је усвојена тог дана:

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу представке (број 1005/08) против Србије коју је Суду према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода ("Конвенција") поднео држављанин Србије, г. Ненад Ђокић ("подносилац представке"), 19. децембра 2007. године.

2. Подносиоца представке заступао је г. А. Тасић, адвокат из Лесковца. Владу Србије ("Влада") заступао је њен заступник, г. С. Царић.

3. Подносилац представке се жалио на правичност и исход кривичног поступка против њега, јер није имао приступ Врховном суду, и, најзад, због одсуства непристрасности на страни правосудних органа Србије.

4. Представка је достављена Влади 9. новембра 2010. године. Такође је одлучено да се о допуштености и основаности представке одлучује истовремено (члан 29. став 1.).

ЧИЊЕНИЦЕ

I. ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

5. Подносилац представке је бивши полицајац рођен 1970. године и тренутно служи казну затвора у Казнено-поправном заводу у Нишу.

6. Чињенице предмета како су их странке изнеле могу се сумирати како следи.

7. Окружни суд у Лесковцу је 26. маја 2005. године нашао да је подносилац представке крив за убиство његове бивше супруге и осудио га на казну затвора од једанаест година.

8. Врховни суд је 18. октобра 2005. године укинуо ову пресуду и наложио поновно суђење.

9. Окружни суд у Лесковцу је 16. децембра 2005. године поново осудио подносиоца представке и казнио га затвором од једанаест година. Он је дао опширно образложење ове пресуде.

10. Врховни суд је 20. марта 2006. године потврдио ову пресуду. У жалбеном већу био је и судија М.Ц. Подносилац представке је пресуду примио 26. маја 2006. године.

11. Преко затворске управе, а што доказује издата потврда, подносилац представке је 26. јуна 2006. године уложио захтев за испитивање законитости правоснажне пресуде. Врховни суд је овај захтев примио 5. јула 2006. године, што се види из печата од истог датума.

12. Врховни суд је 31. маја 2007. године _____ констатовао да је захтев поднет 5. јула 2006. године и да је касније морао бити одбијен као неблаговремен (видети став 20. у даљем тексту). У већу Врховног суда поново је био судија М. Ц. Подносилац представке је ову одлуку примио 21. септембра 2007. године.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО И СУДСКА ПРАКСА

13. Релевантне домаће одредбе садржане су у Законнику о кривичном поступку (објављен у "Службеном листу Савезне Републике Југославије", бр. 70/01 и 68/02, као и у "Службеном гласнику Републике Србије", бр. 58/04, 85/05, 115/05 и 49/07).

14. Члан 40 (5) предвиђа да судија не мора да суди у предмету када је већ учествовао у доношењу одлуке пред судом или пред "истим судом" ако је против те одлуке касније "уложена жалба".

15. Члан 41. став 1. предвиђа, *inter alia*, да чим судија открије овај основ за изузеће, он се изузима из рада на том предмету и тражи од председника суда да именује другог судију уместо њега.

16. Члан 182. став 4. предвиђа, *inter alia*, да тужени који је осуђен на казну затвора има право да поднесе своје поднеске преко затворске управе, чиме се прекидају рокови.

17. Члан 183 § 3 предвиђа, *inter alia*, да временски рок одређен у месецима истиче до краја дана последњег месеца, који бројчано одговара датуму када временски рок почне да тече.

18. Члан 419 предвиђа, *inter alia*, да надлежни јавни тужилац "може" поднети захтев за заштиту законитости против "правоснажне судске одлуке", у име или против туженог, ако је повређен закон.

19. На основу горе наведеног захтева, према чл. 420, 425 и 426. Врховни суд може потврдити предметну осуду или је изменити. Он може такође укинути спорну пресуду, у целини или делимично, и наложити поновно суђење пред нижим судовима. Ако Врховни суд, међутим, нађе да је дошло до повреде закона у корист туженог, он ће имати право да то једино саопшти, али ће правоснажна пресуда опстати.

20. Члан 428 предвиђа, *inter alia*, да тужени за кога је нађено да је крив и који је осуђен на делотворну казну затвора у првој и другом инстанци има право да уложи захтев за испитивање законитости правоснажне пресуде Врховном суду у року од месец дана од датума пријема пресуде донете по жалби.

21. У складу са чл. 432 и 425. и 426., *inter alia*, Врховни суд, ако прихвати захтев за испитивање законитости, има овлашћење да преиначи спорну пресуду или је укине и наложи поновно суђење пред нижим судовима. Он то може учинити и када постоје озбиљне сумње у истинитост одлучујућих чињеница утврђених спорном одлуком, а то се подудара са правилном применом релевантног права.

22. Закон о изменама и допунама Законика о кривичном поступку из 2009. године (објављен у "Сл. гласнику РС", број 72/09) укинуо је захтев за испитивање законитости правоснажне пресуде као постојеће домаће правно средство. Члан 146. став 1. овог Закона, међутим, предвиђа да у односу на све тужене који су већ уложили захтеве пре ступања на снагу ових измена, примењиваће се "одредбе старог закона".

23. Најзад, одлуком од 17. септембра 2009. године, Уставни суд је утврдио да захтев за ревизију није правно средство које се мора исцрпети пре улагања жалбе Уставном суду, из разлога, *inter alia*, да је једино јавни тужилац тај који може уложити такав захтев у име туженог и, даље, да он има потпуну дискрецију да ли то да учини или не (Už-1233/2009).

ПРАВО

I. НАВОДНЕ ПОВРЕДЕ ЧЛАНА 6. СТАВ 1. КОНВЕНЦИЈЕ

24. Подносилац представке ослонио се на бројне одредбе Конвенције, као и на протоколе уз њу. У суштини он се, међутим, жалио: (i) због свеукупне правичности кривичног поступка против њега; (ii) што је 31. маја 2007. године лишен приступа Врховном суду; и (iii) да је судија који је већ одлучивао у његовом случају 20. марта 2006. године _____ био у могућности да то поново чини 31. маја 2007. године.

25. Суд сматра да све горе наведене притужбе треба разматрати према члану 6. став 1. Конвенције, који у релевантном делу гласи како следи:

"Свако, током одлучивања ... о његовој кривичној оптужби против њега, има право на правичну ...суђење... пред ... непристрасним судом, образованим на основу закона..."

А. У вези са приступом Врховном суду подносиоца представке

1. Допуштеност

26. Влада је изнела да подносилац представке није исцрпео сва доступна и делотворна домаћа правна средства. Он је посебно пропустио да код јавног тужиоца ургира да уложи захтев за испитивање законитости правоснажне пресуде у његово име (видети ст. 18 и 19. у горњем тексту).

27. Влада је остала при ставу да је јавни тужилац био вољан да поднесе захтев у име многих окривљених, укључујући и питања у вези са непоступањем по благовремено уложеним жалбама у другој инстанци, и документовала да је у неколико таквих случајева Врховни суд коначно пресудио у њихову корист.

28. Влада је констатовала да надлежни јавни тужилац не би имао "потпуну дискрецију" да ли да уложи захтев у име подносиоца представке. Напротив, он би био обавезан да то учини ако сматра да је дошло до кршења релевантног домаћег законодавства (*discretio legalis*).

29. Најзад, Влада се ослонила на делимично издвојено мишљење судије Крећа у пресуди *Ленојић* (*Ленојић против Србије*, број 13909/05, 6. новембар 2007. године), и приметила да је њена прелиминарна примедба у овом случају та да се направи разлика од њене сличне примедбе у том случају због тога што се сада пресуђује у односу на одређено наводно кршење релевантног домаћег права.

30. Подносилац представке је остао при ставу да је поштовао захтев исцрпљености.

31. У пресуди *Ленојић* Суд је већ утврдио да је једино надлежни јавни тужилац могао поднети захтев за испитивање законитости правоснажне пресуде у име подносиоца представке и, штавише, да он има пот-

пуну дискрецију да ли да то учини или не. Иако је подносилац представке могао то тражити, он свакако није имао *право* по закону да ово правно средство уложи лично. Захтев за испитивање законитости правоснажне пресуде је стога био неделотворан према члану 35. став 1. Конвенције (видети *Лепојић против Србије*, цитиран у горњем тексту, ст. 54 и 57.). С обзиром на горе наведено и на одлуку Уставног суда од 17. септембра 2009. године (видет став 23. у горњем тексту), Суд не види ниједан разлог да у предметном случају другачије утврди, без обзира на домаћу судску праксу коју је Влада доставила и без обзира на основ по ком надлежни јавни тужилац може, а не мора уложити захтев за испитивање законитости правоснажне пресуде.

32. Суд, према томе, сматра да се притужба подносиоца представке не може прогласити недопуштеном због неисцрпљење домаћих правних средстава према члану 35. став 1. Конвенције. Сходно томе, примедба Владе с тим у вези мора се одбити.

33. Суд сматра да притужба подносиоца представке није такође очигледно неоснована у смислу члана 35. став 3. Конвенције и не налази други основ да је прогласи недопуштеном. Притужба се према томе мора прогласити допуштеном.

2. Основаност

34. Подносилац представке је поново потврдио своју притужбу, док је Влада, која није ставила никакве одређене примедбе на основаност, оставила Суду да "процени" да ли је дошло до повреде члана 6. става 1. Конвенције.

35. У пресуди *Golder против Уједињеног Краљевства* од 21. фебруара 1975. године, Суд је утврдио да члан 6. став 1. "осигурава свакоме право на захтев у вези са грађанским правима и обавезама пред судом или трибуналом" (став 36., серија А број 18). Касније, у предмету *Deweer против Белгије*, он је објаснио да се "право на суд" примењује и у кривичним и у парничним предметима (пресуда од 27. фебруара 1980. године, серија А број 35). Ово право, међутим, није апсолутно; оно подлеже ограничењима која се подразумевају, а посебно тамо где су у питању "услови допуштености жалбе" (видети, *mutatis mutandis*, *García Manibardo против Шпаније*, број 38695/97, став 36., ЕЦХР 2000-II). Без обзира на то, ова

ограничења не смеју ограничити или смањити приступ појединца на такав начин или у том обиму да се угрози сама суштина тог права. Она ће бити компатибилна са чланом 6. став 1. једино ако су у складу са релевантним домаћим законодавством, ако теже легитимном циљу и ако постоји разуман однос пропорционалности између употребљених средстава и циља коме се тежи (видети, *mutatis mutandis*, *Guérin против Француске*, 29. јул 1998. године, став 37., Извештаји о пресудама и одлукама 1998-V).

36. Најзад, подсећа се да члан 6. Конвенције не приморава државе уговорнице да формирају касационе судове. Упркос томе, где такви судови постоје гаранције садржане у члану 6. морају се поштовати, *inter alia*, обезбеђењем делотворног приступа тим судовима (видети, међу многим другим ауторитетима, *García Manibardo против Шпаније*, цитиран у горњем тексту, став 39).

37. Ако се вратимо на предметни случај, Суд констатује да се пријужба подносиоца представке односи на одлучивање о кривичној оптужби против њега и, као таква, спада под члан 6. став 1. Осим тога, подносилац представке је јасно имао право да у року од месец дана уложи захтев за испитивање законитости правоснажне пресуде, од датума пријема пресуде донете по жалби, тј. до 26. јуна 2006. године, што је он учинио преко затворске управе (видети ст. 10 и 11. у горњем тексту). Одлуком од 31. маја 2007. године, међутим, Врховни суд је грешком одбацио захтев за испитивање законитости правоснажне пресуде подносиоца представке као закаснео, наводећи да је он поднет 5. јула 2006. године, при чему је, заправо, то био само датум кад је сам Врховни суд примио наведени захтев (видети ст. 11 и 12. у горњем тексту). Врховни суд је тако прекршио члан 428. Законика о кривичном поступку (видети ст. 20, 17 и 16. у горњем тексту, тим редом), као и право подносиоца представке на приступ суду према Конвенцији, при чему треба разумети да задатак Суда није да утврђује какав би био стваран исход по захтеву за испитивање законитости правоснажне пресуде подносиоца представке да је Врховни суд прихватио да разматра његову основаност.

38. Према томе, дошло је до повреде члана 6. став 1. Конвенције.

**Б. У вези са непристрасношћу већа Врховног суда
од 31. маја 2007. године и општом правичношћу кривичног поступка
покренутог против подносиоца представке**

39. С обзиром на мишљења у ставовима 37. и 38. у горњем тексту и на коментаре дате у члану 46. у даљем тексту, а имајући у виду да се захтев за испитивање законитости правоснажне пресуде мора, у начелу и кад год је доступан, у складу са релевантним домаћим процесним правилима, сматрати делотворним путем накнаде (видети, *mutatis mutandis*, *Rakić и други против Србије*, број 47460/07 итд., став 37, 5. октобар 2010. године), Суд проглашава ове притужбе допуштеним, али сматра да њихова основаност не захтева да буде посебно разматрана.

II. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

40. Члан 41. Конвенције предвиђа: "Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној странци."

41. Подносилац представке тражио је 15.000 евра (ЕУР) на име материјалне и нематеријалне претрпљене штете.

42. Влада је описала овај захтев као закаснео, необразложен и /или превисок.

43. Суд констатује да је првобитан крајњи рок за подношење подносиоцевог захтева за правично задовољење био 14. јун 2011. године. Подносилац представке је 21. јула 2011. године обавестио Суд да је захтев послао на време, али да га Суд очигледно није примио.

Подносилац представке, међутим, није никада понудио никакав доказ у том смислу, као што је поштанска потврда првобитног поднеска или, заправо, чак и копија дописа. Уместо тога, он је само доставио Суду нов захтев за правично задовољење предат 27. јула 2011. године.

44. У таквим околностима, Суд не може а да не закључи да подносилац представке није поштовао Правило 60 ст. 2 и 3. Пословника Суда, због чега се његов захтев мора одбити.

III. ПРИМЕНА ЧЛАНА 46. КОНВЕНЦИЈЕ

45. Члан 46. Конвенције предвиђа:

"1. Високе стране уговорнице преузимају обавезу да се повинују правоснажној пресуди Суда у сваком предмету у коме су странке.

2. Правоснажна пресуда Суда се доставља Комитету министара који надгледа њено извршење."

46. С обзиром на ове одредбе, произлази, *inter alia*, да пресуда у којој Суд нађе повреду, намеће Туженој држави законску обавезу да не само плати заинтересованим досуђене износе на име правичног задовољења, већ и да изабере, што подлеже надзору Комитета министара, опште и/или, ако је прикладно, појединачне мере које треба усвојити у домаћем правном систему како би се окончала повреда утврђена од стране Суда и да надокнади, уколико је могуће, њене последице (видети *Scozzari u Giunta protiv Италије* [ВВ], бр. 39221/98 и 41963/98, став 249., ЕЦ-ХР 2000-VIII).

47. Заинтересоване високе стране уговорнице требало би, према томе, са марљивошћу, путем одговарајућих поступака и ако тако тражи подносилац представке, да осигурају да ће основаност његовог захтева за испитивање законитости правоснажне пресуде бити разматрана (видети, с тим у вези, мишљења саме Владе сумирана у ст. 26 и 27. у горњем тексту; видети такође ст. 18-22 у горњем тексту). Подразумева се да задатак Суда није да одређује какав би требало да буде стваран исход разматрања.

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД ЈЕДНОГЛАСНО

1. *Проглашава* представку допуштеном;

2. *Утврђује* да је дошло до повреде члана 6. став 1. Конвенције у вези са приступом подносиоца представке Врховном суду 31. маја 2007. године;

3. *Утврђује* да нема потребе да се притужбе према члану 6. став 1. Конвенције посебно разматрају у вези са непристрасношћу Врховног суда 31. маја 2007. године и свеукупном правичношћу кривичног поступка покренутог против подносиоца представке;

4. *Одбија* захтев подносиоца представке за правично задовољење.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми на дан 20. децембра 2011. године у складу са правилом 77 ст. 2 и 3 Пословника Суда.

Stanley Naismith
Секретар

Françoise Tulkens
Председник

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

34

**БИЛТЕН Врховног касационог
суда** / главни и одговорни уредник Снежана
Андрејевић. - 2012, бр. 1-... . - Београд
(Булевар војводе Мишића 37/II) : Intermex,
2012- (Београд : "Cicero"). - 22 cm
Тромесечно. - Је наставак: Билтен судске
праксе Врховног суда Србије = ISSN 0354-4109
ISSN 2217-3676 = Билтен судске праксе
Врховног касационог суда
COBISS.SR-ID 178980876